

Erlend Lu

Volvo Kamioni

Geo
poetika

Geopoetika

Beograd, Dositejeva 13

Tel/fax: (+38111) 263-37-90;

(+38111) 328-24-36

e-mail: geopoet@eunet.yu www.geopoetika.com

Glavni urednik Vladislav Bajac

Izvršni urednik Jasna Novakov Sibinović

Lektor i korektor Marija Lazović

Naslovna strana *Koan*

Beograd, 2006.

Erlend Lu
Volvo Kamioni

Prevele s norveškog:
Sofija Bilandžija
Nataša Ristivojević-Rajković
Mirna Stevanović
Geopoetika

Naslov originala:

Erlend Loe *Volvo Lastvagnar*

Cappelen, Oslo

Copyright © J. W. Cappelens Forlag a.s, 2005

Copyright © za srpski jezik *Geopoetika*

Fuck you I won't do what you tell me!

Rage Against the Machine

Maj Brit se zauvek uskraćuje pravo da poseduje papagaja. Sud je ovo utvrdio nedvosmisleno i jasno.

ZABRANJUJE JOJ SE da poseduje ili gaji papagaje dok je živa. Drugim recima, neka zaboravi slatku naviku da se budi uz zadovoljni cvrkut malenih stvorenja, iz prekrivenih kaveza koji su svih ovih godina ispunjavali njenu dnevnu sobu u beskrajnoj švedskoj šumi.

ZABRANJUJE JOJ SE da poseduje papagaje.

Kao i ptice slične građe kljuna. Začudo, druge vrste ptica je ne zanimaju. Ne shvata šta će nam.

Kad je presuda pala, osetila je da je sve drugo nevažno, ako ne sme da ima papagaja.

Osim toga, morala je da plati kaznu od šest hiljada kruna. Novac koji nije imala. Sa nesposobnjakovićima u SEB-u dogovorila se o načinu otplate. Svakog meseca skidali su dvesta kruna s njene ionako skromne penzije.

Prošlo je više godina otkako se to dogodilo, ali retko prođe sat a da Maj Brit ne oseti da je još uvek boli. To je uticalo na njen način razmišljanja. To poniženje nikada nije zaboravila. Upravo suprotno – nosi ga poput barjaka, visoko i uspravno. Može se reći da ju je to na neki način probudilo.

Sve do događaja s papagajima, Maj Brit je čitavog života bila uzorna i marljiva domaćica. Poput mnogih žena svoje generacije govorila je malo i imala malo vlastitih stavova, i isključivo se bavila decom, pranjem posuđa i drugim stvarima koje se nisu videle van četiri zida.

Posle događaja s papagajima, svet je posmatrala drugačijim očima.

I videla je da ima mnogo stvari s kojima treba da se uhvati u koštac.

Maj Brit s papagajima bila je drugačija od Maj Brit bez papagaja.

Papagajska Maj Brit bila je gotovo dirljivo razdragana. Pevušila je i strpljivo čekala da se suprug Birger za vikend vrati kući iz fabrike u Geteborgu (a kasnije iz fabrike u Umeou), dok je ona odgajala decu, mesila, prčkala po krompirištu i posmatrala kako godišnja doba šibaju ogromno drvo na dvorištu – to je, uzgred budi rečeno, bio hrast. A kasnije, kad su se deca odselila u velike gradove da iskuse život, neprekidno je papagajima menjala vodu, dosipala semenje i gurala komadiće jabuke (iz bašte) između žica na kavezima, koje je, uzgred budi rečeno, uvek održavala blistavo čistim, to se gotovo podrazumeva, ali sada je rečeno sasvim eksplicitno i time naglašeno.

Maj Brit bez papagaja je, nasuprot tome, ljutita. Ljuta je na lokalnom planu, ali i na globalnom.

Ljuta je na švedsko pravosuđe. Državu slabo voli. SEB-u želi sve najgore. Prebacuje Volvo Kamionima što Birger nikada nije dobio priznanje za svoje vredne doprinose razvoju teretnih vozila, i svake večeri se moli bogu da se čovek u prodavnici životinja u Karlstadu, koji joj ne da nove papagaje kada ona pokuša da ih kupi, oklizne na stepenice u radnji i da mu se kvaka zabije, ako ne u sinuse, a ono barem u nepce, ili barem kroz nepce.

Uostalom, i na Boga je ljuta. Ipak, ne otpisuje ga sasvim. Ostavila mu je odškrinuta vrata. Nema s kim drugim da razgovara.

Naravno da je Maj Brit prekardašila. U to nema sumnje. I to joj je bolno jasno. Danas joj je postalo jasno. I žao joj je. Volela bi da se nije desilo ono što se desilo. Ali, kada je Birger umro, smrklo joj se pred očima i, posle decenije korektnog držanja papagaja, palo joj je na pamet – kao i svakome kad mu je loš dan – da papagajima smeta kvržica koju imaju pri korenu kljuna. Učinilo joj se da je ove noseve ili šta god već, priroda pogrešno sazdala i onda ih je odsekla povećom grickalicom za nokte. Jednom je rukom čvrsto držala svoje papagaje a drugom seckala.

Izvesno je da za tako nešto ne možete proći nekažnjeno.

I umesto da joj ponudi pomoć i razgovor, sistem ju je izveo pred sud, ponizio je i oduzeo joj mogućnost da se druži s jedinim bićima koja su je razumela i jedinim koje je ona sama želela da razume.

Već devedeset dve godine Maj Brit živi na svom malom imanju. Tu je odrasla uz roditelje i sedmoro braće i sestara. I, jedina je u porodici odlučila da ostane na imanju kad su roditelji ostarili i umrli. Ostali su se odselili. Pojavio se Birger i, na svu sreću, i on je voleo život u šumi. Malo je lovio i pecao. Tišina mu ništa nije smetala. Dopadalo mu se da tu živi. Kada je četrdesetih dobio posao u Volvo Kamionima u Geteborgu, Maj Brit se unervozila, no, on je s vremenom prihvatio činjenicu da ona u Geteborgu nema šta da radi, pa je putovao na posao. Prvih dvadeset godina vikendom je dolazio kući, ali je potom po sopstvenoj želji bio prebačen u fabriku volvo kamiona u Umeou, i tada ga mesecima nije bilo. Pošto su se putevi poboljšali, počeo je i odande da dolazi vikendom. Moglo je biti i 700-800 km u jednom smeru, i isto toliko u drugom. Slušali su priče o drugim ljudima koji su takođe morali da putuju daleko na posao i koji su se na to navikli. Ljudi su različiti. Neki do posla prelaze kratak, a drugi dugačak put. Na radiju su, uostalom, čuli za nekog tipa što je tri puta nedeljno prelazio 360 km da vežba sa orkestrom.

Opština Eda je godinama muku mučila s Maj Brit. Pod stare dane ona je za njih postala prava noćna mora. Teško hoda, ali se ne pojavljuje na terapiji jer (s pravom) veruje da će pokušati da je nagovore da se odseli od kuće i preseli u starački dom gde bi lakše mogli da je kontrolišu i obuzdavaju njene izmišljotine. Zahvaljujući supstanci koja se neočekivano pojavila u njenom životu (a koja će biti pomenuta kasnije), prkosila je bolovima i kretala se uz pomoć para starih skijaških štapova od bambusa. Za njih se čvrsto držala. Tako je postala poznat prizor u selu. Prastara i skoro sparušena žena koja se s naporom kobelja pomoću svojih štapova. Neupućenom posmatraču moglo bi izgledati da je poput lokalnih pedesetogodišnjaka i šezdesetogodišnjaka i ona prihvatila modu nordijskog hodanja, ali to je veoma daleko od istine. Bambusovi štapovi Maj Brit nisu imali nikakve veze s nordijskim disciplinama. A kad bi uopšte i znala šta je to nordijsko hodanje, mrzela bi ga. Njoj su štapovi jednostavno bili jedini način da se kreće. U retkim trenucima kad spava štapovi stoje oslonjeni na njen noćni stočić. Ostatak vremena posvuda ih nosi sa sobom. Drveni podovi u nenoj kući puni su rupica od gvozdениh klinova na štapovima, ali Maj Brit to ne zabrinjava. Već se nekoliko godina ne brine kako izgledaju podovi, niti bilo šta drugo.

Opštinarci ne znaju kakav stav da zauzmu prema njoj. S jedne strane osećaju moralnu obavezu da se prema najstarijoj ženi u selu ophode s uvažavanjem ali, s druge strane, niko od njih ne sumnja u to da joj nema spasa. Uglavnom misle da će sebi uštedeti mnogo nevolja ako joj povremeno tutnu pokoju poslasticu, otprilike kao psu. Jer Maj Brit nikada neće odustati. Zove telefonom, dolazi, sedi i čeka, iako joj je rečeno da onaj s kim želi da razgovara nije tu. Nikoga se ne plaši. Shvatila je da ima svoja prava i time je birokratama postala košmar. Ne vole je, a dužni su da joj pomognu, i ovu rastrzanost Maj Brit, naravno, iskorišćava do kraja. Ponekad ume, naročito preko telefona, da deluje razumno i fino, i tada lako postiže ono što želi. Tako se, na primer, umuvala na niz kurseva u režiji lokalnog biroa za zapošljavanje – iako su oni u suštini namenjeni isključivo radno sposobnim ljudima, koje treba prekvalifikovati ili im na neki drugi način pomoći da se aktiviraju. Poslednji put je pre nekoliko meseci pohađala osmonedeljni internet-kurs, a posle njega je uspela, uprkos svom poodmakiom dobu, da dobije materijalnu pomoć za nabavku kompjutera. Stoji joj na kuhinjskom stolu. Maj Brit je važna kuhinja. Nije velika, ali nadohvat ruke ima sve što joj treba: peć na drva, radio, aparat za kafu, slike dece, unuka i praunuka*, kao i pogled na hrast u dvorištu i još dalje, ka njivama koje je dala u najam nekom susedu kome ponekad zaboravi ime.

*o deci, unucima i praunucima Maj Brit

Maj Brit ima dva sina, Jestu i Hasea, i obojica imaju preko sedamdeset godina. Jesta je čitavog života predavao u jednoj školi u Helsinkiju, a kao penzioner nastavio je tamo da živi, jer njegova deca (nema veze kako se zovu) i njihova deca tamo žive, i, naravno, jer je tamo pustio korenje. Lepo mu je među Fincima. Hase je penzionisani farmaceut, živi u Stokholmu i ne prepoznaje likove ljudi, te mu je život malo naporniji nego što je inače uobičajeno. Ne prepoznaje svoje prijatelje, a to naravno dovodi do niza čudnih i donekle neprijatnih situacija. Povremeno ne prepoznaje ni svoje dvoje dece. Prepoznaje ih po odeći ili automobilima koje voze. Dugi niz godina njegov je stariji sin nosio bradu, i tada je išlo dobro, ali bez brade je, što se Hasea tiče, mogao da bude bilo ko. Za ovo oboljenje naučnici su se tek odskora zainteresovali, tako da ima nade da će s vremenom uspeti da izoluju gen koji ga izaziva i možda ga čak pobede.

Ni Jesta ni Hase ne posećuju majku naročito često Jednom ili dvaput godišnje. Unuci i praunuci dolaze još ređe, a nakon što su na Badnje večer pre nekoliko godina otkrili Maj Brit, kako pre večere stoji iza ćoška kuće i uzima neku supstancu o kojoj će biti reći kasnije, a koja ublažava bolove i menja strukturu ličnosti, oba sina su pomalo digla ruke od nje. Pokušavaju što češće mogu da je podstaknu da prihvati ponudu opštine i pređe u dom. Nisu se pomirili s načinom na koji je njen život skrenuo u novom pravcu. Iako Hase u svojim farmaceutskim časopisima čita da se u drugim delovima sveta gorepomenute supstance upotrebljavaju kao lekovi protiv bolova, smatra da je majčina navika nečuvena i da je teško nositi se s njom. A ne prepoznaje uvek ni njeno lice. Kakav je ovo čudak, uhvati sebe kako razmišlja, pre nego što shvati da je to njegova majka, i onda opet padne u očaj.

Oni, koji posle ovoga misle da je neprepoznavanje likova nešto što se mora istražiti, mogu da odu na <http://www.choisser.com/faceblind/>, i neka sopstvenim tempom pročitaju nešto više o tome šta ova bolest podrazumeva. Oni koji ne žele ovo da istražuju, mogu da čitaju o nečem drugom, ili možda da prošetaju po ovom lepom vremenu.

Pomoću kompjutera se Maj Brit bavi nečim što smatra subverzivnom delatnošću, i to u obliku internet stranice. Ide malo kilavo, ali uspeva; ažurira je, piše proteste protiv ovoga i onoga, podstiče ljude da se bune gde god da su na Zemlji. Ako su, na primer, na Šri Lanki, Maj Brit ih podstiče da se popnu u planine i pokažu svoj prezir prema načinu na koji berači čaja žive i rade. Skoro im ništa ne plaćaju, žive u neprihvatljivim uslovima, nemaju mogućnost da odaberu drugačiji život, i Maj Brit smatra da to treba da imamo negde u podsvesti kada se zavalimo udobno uz šolju vrelog čaja i pustimo misli na otavu. Ona želi da budemo svesni toga da je neko radio da bi obezbedio ovaj čaj. Želi da nas podseti na to da je taj čaj, u našem danu mirni mali predah, za drugog pakao koji traje čitavog života.

Obaveštenja o ovim nepravilnostima u svetu dobija preko novina i časopisa, kao i putem neta. Teško joj je da čita na engleskom, ali smatra da će sigurno pronaći informaciju na onim jezicima koje razume, dakle na švedskom i norveškom, a po potrebi i na danskom. Maj Brit je vrlo zadovoljna netom. On joj je pružio nove mogućnosti. Nazvala ju je čak i neka prodavnica zdrave hrane iz Stokholma i pitala da li mogu da se oglašavaju na njenoj stranici. Maj Brit ih je zamolila da se nose, ali je kasnije požalila, nazvala ih i od tada na vrhu njene stranice može da se vidi zgodni mali oglas o dodatku ishrani koji sadrži veliku količinu polinezasićenih masnih kiselina. One novine i časopise na koje nije pretplaćena, čita u biblioteci. (Biblioteka treba da bude atraktivno mesto okupljanja usmereno ka učenju tokom čitavog života, kulturnim događanjima i osnovnim demokratskim vrednostima. Biblioteka bi trebalo da prednjači u opštini Eda, i u pogledu tehničkih inovacija, i u pogledu visoke informacione kompetencije.) Ponekad ponese štivo sa sobom kući. Drugim rečima – mažnjava. I to radi toliko često da je u dnevnu sobu morala da stavi policu za časopise. Da bi napravila mesta, morala je da izbaci čitav zid tanjira s plavim cvetićima (a variety of outstanding designs and porcelain craftsmanship), koje je sakupljala preko šezdeset godina. Posle događaja s papagajima počela je iznenada da ih posmatra kao đubre, i bacila ih je daleko u dno bašte i više puta ih pregazila starim traktorom. Nije htela da drugim sakupljačima u lokalnoj zajednici priušti to zadovoljstvo koje bi pronalazak skoro kompletne zbirke s plavim cvetićima na buvljaku, i to skoro besplatno, zasigurno predstavljao.

Osim konkretnih primera nepravde koje pronalazi, njena stranica je puna indignacije za čije joj pronalaženje nije potrebna pomoć. Sama je nosi. Takoreći je ispunjena njome. Besom koji je istovremeno i usmeren i bez pravca. Strašno sumnja u to da je život u suštini pravedan, da nepravilno-stima nema kraja, da se kao i kosmos šire odavno uspostavljenim tempom, i svakog dana i svake sekunde postaju sve veće i sve nepravilnije. Izjeda je sopstvena glupost. Užasava je to što je morala da ostari pre nego što je uvidela kako stvari stoje.

Postoji jedan čovek koji se zove Anton fon Boring. To je komšija. Živi na samo kilometar od Maj Brit. Jedini komšija. I to baš veleposednik. Njegova porodica je nekoliko stotina godina posedovala imanje porodice Maj Brit, ali je Birger* jedne ivanjdanske noći krajem šezdesetih uspeo da ga ubedi da im proda imanje. Zbog starog prijateljstva. I zbog pijanstva. Fon Boring veoma retko pije, tako da je to bila čista sreća. Kada se narednog dana probudio i predomislio, ugovor je već bio potpisan. Nikada ne treba prodavati svoju zemlju. To roditelji plemići uče svoju decu plemiće. Obnovljive resurse možete da prodajete. Dakle, drvenu građu, ribu, losove i žito. Ali zemlju ne. Šta god da radiš, nikad nemoj prodavati zemlju, uče ih. Posedovati je plemenito, a prodavati sramno. Tako stoje stvari.

Ipak, Fon Boring je prodao. Izdao je svoje pretke i prodao maleno imanje i plac na kom se nalazilo. Čak mu ni novac nije bio potreban.

Fon Boring je dojavio društvu za zaštitu životinja o događaju s papagajima.

Nemojte to zaboraviti.

* o Birgeru

Birger je, dakle, pokojni suprug Maj Brit. Iz iskustva znam (ja koji ovo pišem) da neki vole da im se ovakve informacije ponove. Može biti mnogo razloga za to. Možda su malčice zaostali, ili su možda samo zauzeti i zbog toga čitaju tekst brže nego što bi trebalo. Kritičari, na primer, pripadaju izopštenoj grupi koja tokom nekoliko meseci treba da pročita ogromne gomile knjiga i da stekne neko mišljenje o njima. Treba zapamtiti mnogo imena, mnogo zapleta i mnogo stilova. A posebno u onim slučajevima kada kritičari s predubedenjem čitaju knjigu da bi potvrdili da autor piše loše, brzo se može dogoditi da ne prate baš dobro kako se koji fiktivni lik zove. Čak sam čuo za kritičare koji na sastancima redakcije zamole da im se daju knjige za koje su prilično sigurni da im se neće dopasti. Kod nekih želja da iskasape neku knjigu može biti jaka i otvorena. Poput seksualnog nagona. A zašto da ne? To sigurno može da bude zabavno. Ali, možete i sami da zamislite kako takvi ljudi čitaju tekst. Mogu da propuste jedno ili dva imena, a da se ne potrudе da se vrate i provere o kome čitaju. Stoga ponavljam još jednom: Birger je pokojni suprug Maj Brit. On nije najvažniji lik u ovom tekstu, ali ima razloga zašto je prisutan. Nešto ćete propustiti ako niste shvatili ko je on, ili pre ko je bio. Drugi o kojima je reč, uglavnom su još uvek živi. Ali, jadni Birger je mrtav.

Kao sasvim mlad čovek, Fon Boring se priključio pokretu izviđača.

Bio je najbolešljivije dete u Vermlandu, ali je preživeo, i kada je odrastao osetio je potrebu da sve kompenzuje energičnim aktivnostima na otvorenom. Sredinom dvadesetih postao je izviđač. Iliiti skaut, kako to Šveđani zovu. I nikada nije požalio zbog toga. Fon Boring je dve stvari. Veleposednik je i izviđač. Bio je na džemboriju više puta od bilo kog živog Šveđanina. Gradio je kolibe, kopao klozete, deljao oruđa i ispevao više izviđačkih pesama nego što je zvezda na vermlandskom nebu.

Fonboringovsko imanje ima na zidu odmorišta na glavnom stepeništu reprodukciju poznate slike Dejvida Džegera na kojoj je Baden-Pauel. Baden-Pauel gleda nadesno, ruke su mu prekrštene, ima svetlosmeđu uniformu sa ordenjem, maramom i šeširom, dok, po svemu sudeći, razmišlja o svom dinamičnom životu u Indiji, Avganistanu i Africi, a kasnije o životu vođe miliona mladih koje je podsticao da uvek budu spremni. Upravo to da budu uvek spremni, privuklo je neobično snažno (i još uvek privlači) Fon Boringa. U svakom trenutku svašta se može desiti. I preživeće samo onaj ko je unapred razmislio o tome šta se može desiti.

Da je ikada dobio ćerku, Fon Boring bi je nazvao Pokahontas, po glavnom ženskom liku u Baden-Pauelovoj dramatizaciji u *Scouting for Boys*. Ovaj komad su dvadesetih i tridesetih godina igrali svi mladi izviđači, i na Fon Boringa je ostavio trajan utisak. U najranijoj izviđačkoj mladosti igrao je običnog indijanskog ratnika, pa je tokom godina uznapredovao do tumačenja malo većih indijanskih uloga Srebrne Lisice i Orlovog Krila, potom je predstavljao poglavicu, i na kraju samog Džona Smita. Pokahontas je igrao samo jednom, ali je tu ulogu kasnije takoreći nosio u svom srcu. Hrabra poglavičina kći misli da je pogrešno oduzeti život zgodnom Englezu kog su zarobili. Ona kaže da otac mora prvo nju da ubije, ukoliko želi da ubije Smita. Otac je spreman da to učini, ali u žaru borbe Pokahontas (prava divlja mačka) uspeva da preseče konopac kojim su vezane Smitove ruke, tako odvezuje Smita od sebe, i nedugo zatim poglavica uviđa da je Englez nešto više od drugih muškaraca, da su engleska razmišljanja i njihov način života nešto čemu treba težiti, i obećava da će za vjeki vjekov biti veran moćnom engleskom kralju.

Ali, Fon Boring nikada nije dobio ćerku. Danas možda možemo da tvrdimo da je uloga Pokahontas kao mirotvorca nešto problematičnija nego što je Baden-Pauel mislio. Ipak, ljudi ponekad greše. Čak i izviđači.

Ono što je sasvim sigurno jeste da je Džon Smit bio spreman. Ali, možda i nije bio ništa više od toga.

Fon Boring uvek spava na otvorenom. Obično se spavanje odvija na natkriljenom balkonu spavaće sobe na drugom spratu fonboringovskog imanja. Leti je varijacija nešto veća. Tada Fon Boring putuje na razne izviđačke smotre i džemborije i tamo spava na otvorenom. Pod vedrim nebom ako ne pada kiša. Inače u šatoru.

Fon Boring spava na otvorenom od smotre starijih izviđača na Ingareu 1935. I sam Baden-Pauel je bio tamo i otvorio je. Dvadesettrogodišnji Fon Boring ga je sreo. Upoznao se s njim. I odlučio da spava na otvorenom do kraja života. Fon Boring je prespavao na otvorenom ostatak tridesetih. Spavao je na otvorenom tokom četrdesetih. Pedesetih je u šest-sedam navrata spavao u zatvorenom, a to ćemo prokomentarisati kasnije. Tokom celih šezdesetih spavanje se odvijalo napolju. Sedamdesetih takođe. U januaru 1981. zdravstvo je moralo da preduzme korak uklanjanja Fon Boringovog slepog creva, i stoga je bio prinuđen da prespava unutra tri noći, što je izazvalo velike proteste samog Fon Boringa, te je kompromis bila jednokrevetna soba u bolnici i širom otvoreni prozori, uprkos lekarevom oklevanju s obzirom na činjenicu da je bilo mnogo stepeni ispod nule. Nekoliko stepeni ispod nule nikada nije nautodilo izviđaču, rekao je tada Fon Boring. A šta je sa Skotom? primetio je lekar. Skot nije bio izviđač, rekao je Fon Boring. Bio je gubitnik. A ni ovo nije Antarktiko, nego Vermland. Ostatak osamdesetih Fon Boring je prespavao napolju. Tokom devedesetih je spavao napolju, i u novom veku još uvek to čini.

Fon Boring je napolju spavao otprilike dvadeset pet hiljada pet stotina puta.

Leži na starom dušekuo na naduvavanje. Ima jednu vreću za spavanje za leto, i jednu za zimu. Jastuk nije nikada upotrebljavao. Spava s kapom na glavi.

Dodatne informacije o Fon Boringovim navikama u spavanju ne bi trebalo da budu nužne.

Pažljivi gledaoci filma *Pet prepreka* Jergena Leta i Larsa fon Trira primetili su da Lars fon Trir u svojoj kancelariji izvan Kopenhagena ima malu reprodukciju baš iste one slike Baden-Pauela koja visi na odmorištu glavnog stepeništa na fonboringovskom imanju.

Zašto je, za ime sveta, ima?

Je li Fon Trir izviđač?

Da li je proveo godine svog detinjstva i mladosti u šatoru, na džemborijima, svuda po svetu?

Ima li prijatelje među izviđačima u zemlji i inostranstvu, i je li, poput njih, uvek spreman?

Ako je odgovor potvrđan, onda je verovatno najneurotičniji izviđač kog je svet video, ali možda i najveći umetnik koji je istovremeno izviđač.

Ako je odgovor odričan, spekulacije zaista mogu da se rasplamsaju.

Da li bi Fon Trir voleo da je izviđač?

Da li je Baden-Pauel njegov tajni mentor?

Postoji li veza između Fon Trira i Fon Boringa?

Je li Fon Trir plemić?

Da li bi voleo da jeste?

OK. Ostaviću to po strani, ali se nadam da se većina nas slaže da je ovde isplivalo veoma mnogo uzbudljivih pitanja.

Kao deca, Maj Brit i Fon Boring u malobrojnim su se prilikama igrali zajedno. Bili su susedi i vršnjaci. Ali, odrasli su otkrili igru i zaustavili je. Otac Maj Brit bio je crveni. Pogled mu je bio okrenut ka Rusiji i iščekivao je onaj dan kada će videti Fon Boringove kako mole za svoj život. Pisao je o tome u svom dnevniku.* Nekoliko puta je napisao da bi Fon Boringove trebalo obesiti na veliku crvenu bukvu na kraju aleje koja vodi do imanja. Neki drugi put bi se zadovoljio time da zamišlja kako će ih prisiliti da postanu ponizne sluge naroda. Fon Boringovi, s druge strane, nisu mogli da podnesu pomisao na to da se njihov sin igra sa običnim pukom, i godinama su smatrali da postoji veza između sinovljevih slabih pluća i kontakta s nadničarskom decom.

Mali Fon Boring školu je pohađao kod kuće. Guvernante su dolazile i odlazile. Bilo je tu i francuskog i nemačkog i časova klavira. Bilo je tu Šumanovih *Dečjih scena* i *Za Elizu*. Čitav klasični scenario: Otac koji puši cigare i bavi se industrijom i politikom, i psihički nestabilna majka koja ne može da ima više dece. Bilo je i tendencija ka morfinizmu. Posebno s majčine strane.

Maj Brit i Fon Boring verovatno su počeli da se sviđaju jedno drugom, ali to je pregaženo i otada su odgajani tako da se ne vole, a to je izgleda đavolski dobro funkcionisalo. Ništa nije tako efikasno kao promišljeno vaspitanje. Nekoliko puta, kada su bili tinejdžeri, mogao je čovek skoro da se zakune da su razmenili po koji pogled pun uzbuđenja, ali samodisciplina je sprečila klicu nežnosti da se dalje razvije. I sada sa sigurnošću možemo reći da je njihov odnos sateran u ćošak. Ako je i ostalo nešto uzajamne nežnosti u njima, onda to vešto kriju.

*o dnevniku oca Maj Brit

Sledeći odlomak može da se pročita u dnevniku oca Maj Brit, s datumom 27. jun 1926:

„Ole je danas otpušten s imanja, iako Fon Boring veoma dobro zna da je upravo po četvrti put postao otac i da je bio prinuđen da ostane kod kuće negujući svoju veoma bolesnu ženu. Je li moguće da su ljudi tako zli? Moja mržnja prema Fon Boringu sve više raste. Nešto uzavri u meni kad samo pomislim na njega i sve ono što predstavlja. Biće to radostan dan kada mi radnici budemo mogli da se rešimo njega, njegovog odvratnog sina i njima sličnih. Nadam se da će Rusi uskoro doći da nam pomognu. Ako stignu sutra, ne bi poranili ni sata.“

Od svih krizmanih u opštini Eda 16. maja 1925. sada su ostali samo Maj Brit i Fon Boring. Mnogi od ostalih su dugo izdržali, ali ima već više godina kako se poslednji, Valdemar Hanson, vozač autobusa i lovac, oprostio pošto je ubio preko sto losova u periodu od sedamdeset godina.

Dejsi Šegren, Brur Folke Edkvist i Merta Kruk završili su u Americi. Prvo dvoje su se venčali i dobili petoro dece koja sva žive u Indijanapolisu ili u okolini. Većina njih održava kontakt, ali dvojica najstarijih, Brur i Folke, tragično, i dalje imaju razmirice oko roditeljskog nasledstva. Može delovati kako se to kreće u pravcu sudske parnice, ali se ostatak porodice nada i veru je u pomirenje pre nego što ode tako daleko. Brur Folke je uostalom tamo preko popravljao radio-aparate. Umro je još 1953, ali mnogo tih aparata i dalje radi*.

Merta Ejden Smit (rod. Kruk), opet, uzgajala je bundeve i pekla pite sa osmehom na usnama i tek je dugo posle njene smrti suprug Rodžer otkrio preko pisama koja su za njom ostala da ga je tokom četrdesetih stalno varala, dok je on bio u Evropi i borio se protiv Nemaca. Tada je bilo prekasno da išta preduzme, tako da ga je izjedala ogorčenost, jadnička, i poput miliona drugih Amerikanaca razvio je teorije o tome kako su bića s druge planete s njim stupila u kontakt i kidnapovala ga. Uvek ta ista priča. Bele Amerikance srednjeg staleža (to se uglavnom tiče njih) odvođe noću dok voze automobile ili leže u svojim krevetima. Vanzemaljci su sivi i ćosavi, visoki oko metar i dvadeset. Oči su im crne i imaju hipnotičke moći. Kidnapovani se odvođe u NLO i postavljaju na nekakav operacioni sto gde im uzimaju uzorke tkiva, a neretko im u rektum ubacuju različite instrumente i to se uvek opisuje kao ponižavajuće. Dalje, iz muških genitalija se ispumpava sperma, a ženama često operativnim putem ubacuju vanzemaljske fetuse koje neko vreme moraju da nose, a onda im ih izvade i stave u providne tegle, i ako ste imali ovakvo iskustvo, nećete ga zaboraviti, kažu informanti. Nikada nećete ponovo postati produktivni deo društva, već ostajete nasukani između dva sveta i ne pronalazite mir ni u jednom od njih.

Hari Sakrison je postao pilot Švedskog geografskog društva. Fotografisao je Švedsku iz vazduha i time značajno unapredio švedsku kartografiju. U slobodno vreme je fotografisao seoska imanja i te je slike kasnije razvezio njegov šurak, prodavao ih dotičnim seljacima koji su

skoro uvek smatrali da je fenomenalno videti svoje imanje iz vazduha. To im je na izvestan način pružalo drugačiji pogled na stvari. Osim toga, bio je poznanik Viktora Haselblada. Mnogo su putovali zajedno po svetu i fotografisali ono na šta su nailazili, posebno životinje. Nažalost, jednog jesenjeg dana tokom sedamdesetih Hari je propao kroz led i poginuo.

Amalija Berjstrem je otputovala u Stokholm i preuzela babinu prodavnicu šešira. Može se mnogo toga reći o njoj, ali u ovom kontekstu je verovatno dovoljno pomenuti da se nikada nije udala, i da je pušila na ulici mnogo pre nego što je postalo opšteprihvaćeno da žene rade tako nešto. Od zanimljivijih sudbina u ovoj grupici je Siksten Pešon. Bio je aktivan u prirodi kao Fon Boring, ali je potekao iz siromašne kuće. Jednog leta, tokom ranih tridesetih, pala mu je na pamet jedna ideja, i tako je veslao od jezera Venern, do mora i preko Kategata spustio se do nemačkog sistema kanala i potom samim Dunavom do Budimpešte gde je upoznao jednu ženu dok je kupovao nekakvu zemičku u pekari. Stvari i tako mogu da se odvijaju. Ostao je tamo tokom rata, pa iza gvozdene zavese, i nikad se nije vratio kući. Radio je kao domar na umetničkoj akademiji i slikao akvarele u slobodno vreme, ali ih nikada nije pokazao nikome osim ženi i deci, iako je većina njih posedovala kvalitet koji je zadovoljavao više od mnogih takozvanih dela takozvanih umetnika.

Karl Gustav Svenson je ostao u zavičaju. Preuzeo je imanje, oženio se, dobio troje dece i učestvovao u radu parohije i lokalnoj politici sve dok mu sredinom osamdesetih nije istekao vek (kako je porodica odlučila da napiše u čitulji).

Ostatak krizmanih iz 1925. je, poput Karla Gustava, ostao u Švedskoj, većina čak u Vermlandu, i živeli su solidno, mada obične živote, i umrli, koliko znamo, od uobičajenih švedskih uzroka smrti, tj. od bolesti srca i krvnih sudova, raka, u saobraćajnim nesrećama i drugim nesrećnim slučajevima. Nekoliko njih se odalo alkoholu. Jedan se obesio. Niko od krizmanih nije, na primer, otišao u Afriku, iako je više njih pošlo na druga putovanja od kojih su ponekad imali veliku korist. Bilo kako bilo, dosta o njima. Nisu bitni. Trebalo ih je samo pomenuti, i sada su pomenuti.

*o radioaparatom Brura Folkea Edkvista koji još uvek rade

To što ovde pominjemo ove radio-aparate graniči se s čudnim, jer jedva da ima nešto više od pola godine otkako je unuka Brura Folkea, Heder Bimster (rođ. Edkvist), iskopala jedan takav radio na tavanu jedne noći kad nije mogla da spava, i nekoliko sati je ležeći slušala kontakt-emisiju. Imala je naravno druge radio-aparate, ali iz nekog razloga došlo joj je da poželi da sluša upravo taj, i završila je slušajući stanicu na koju nikada ranije nije obraćala pažnju. Jedan od slušalaca govorio je o tome kako ne može da spava, i kako mu nedostaje neko s kim bi delio život, i kako on sam smatra da je fin tip, i ni uz najbolju volju ne može da shvati da će kroz život morati da prođe osećajući se usamljeno. Kuću je odavno sagradio. S dva kupatila. Ume da roštilja, a prošle godine je smršao dvadeset sedam kilograma jer je nabavio trampolinu i redovno je koristio. Heder je zapamtila njegovo ime, kao i to da negde na Srednjem zapadu drži malu fabriku maketa aviona. Čula je po njegovom glasu da joj je upravo on oduvek nedostajao i da je on osoba za koju je s vremenom prestala da veruje da će je ikada sresti, i sledećeg jutra se nije odvezla na posao kao inače, već je spakovala auto i otišla do tog mestašceta na Srednjem zapadu, pozvonila na vrata vlasnika fabrike maketa aviona i nedugo zatim su se venčali, ona je s radošću uzela ime Bimster i danas radi u njegovoj fabrici, oboje noću dobro spavaju i generalno im ide veoma, veoma dobro.

I kao da se ovo samo po sebi ne graniči dovoljno s čudnim, Doplerov sin Gregus* će za svoj šesti rođendan, za godinu i po dana, dobiti jedan avion baš iz ove fabrike, kada će se i Dopler inače vratiti kući. Dopler to, naravno, još uvek ne zna, ali ja, koji ovo pišem, znam. Znam jer ja pišem. Ako ne pišem, onda i ne postoji. Osim toga, svet je mali. Zamisli da potomak vermlandskog iseljenika danas radi u fabrici aviona koja će za nekoliko meseci proizvesti i avion koji će dobiti Gregus. Ponekad se stvari sklope na najslađi način. Drugi put se sklope na manje slatke načine, ili se ne sklope uopšte.

*o Dopleru i njegovom sinu

Dopler i njegov sin će se tek za četiri-pet strana ozbiljno pojaviti u tekstu, ali sam ipak odabrao (ja koji ovo pišem) da na prethodnoj stranici ukažem na njih, nekako je baš pasovalo, ali uviđam da je s moje strane pomalo trapavo što sam ih tako nonšalantno pomenuo, kao da polazim od toga da čitalac već zna ko su, neki možda znaju, ali oni koji ne znaju možda su osetili da postoji nešto što su propustili, ili su se čak osetili glupo, u tom slučaju mi je žao, moja greška.

Pre nego što se ova priповest nastavi, ima nekih stvari koje se moraju reći. Ja (koji ovo pišem) dva puta sam nagovestio da će biti pomenute, ali sam se pomalo ustručavao. Najbolje bi bilo da sam ih pomenuo ranije, ali nisam mogao da sebe prisilim na to. Nekako su suviše čudne. Najviše volim kad osetim da u onome što pripovedam ima nekakvog realizma. Dopada mi se pomisao da će neki koji budu odlučili da ovo pročitaju smatrati da deluje verodostojno. Ne volim kada čitalac smatra da samo sedim i izmišljam razna sranja. Iako je to, u stvari, istina. Izmišljam. Sve zajedno. Utešno je što stvarnost, uprkos svemu, često prevazilazi maštu. Ono što se dešava u stvarnosti često je tako čudno da ne bi prošlo ako se upotrebi u knjizi ili na filmu. Ali, to ne bi trebalo da spreči ljude poput mene da nešto ispričaju. Ne možemo da ne ispričamo ono što smatramo istinom, samo zato što deluje neverovatno.

Radi se, naime, o tome da Maj Brit uzima nedozvoljene supstance. Svakog svakcijatog dana. Puši marihuanu, da ne okolišam. Ili se to možda zove hašiš. Ili samo ja (koji ovo pišem) ne znam baš šta je šta. Nema veze. Čini to sve od onog događaja s papagajima. Počelo je tako što je posle suđenja bila depresivna, i autobusom je otišla do Karlstada da pokuša da nabavi nove papagaje. Ali, čovek u prodavnici papagaja je očigledno bio na oprezu, i prepoznao ju je iz priče o slučaju s papagajima u lokalnoj štampi. Nije joj dozvolio da kupi papagaje, a nedugo zatim joj je zabranio i da se zadržava u prodavnici. Smatrao je da je loša karma ako ona boravi u istoj prostoriji sa svim tim slatkim životinjama. Maj Brit je ipak ostala ispred prodavnice, na svojim štapovima od bambusa. Strpljivo je čekala dan kada će se vlasnik razboleti, i tako biti prinuđen da uzme zamenu, možda iz Menpauera, ako ta firma postoji u Švedskoj, a sigurno postoji, jer Švedska je velika zemlja, i ima mnogo više stanovnika nego, na primer, Norveška. U Švedskoj imaju većinu toga. Ali, vlasnik puca od zdravlja i nikad se ne razboljeva. Hrani se zdravo, i vežba skoro svakodnevno. Osim toga, pije vitamine. Zapravo, pije nepotrebno mnogo vitamina. Ne zna da većina ljudi na Zapadu normalnom ishranom unosi više nego dovoljno vitamina. Naseo je na prevaru koja se zove zdrava ishrana, koja kaže da su dodaci ishrani neophodni da biste živeli punim životom, i možda će to jednog dana da mu se obije o glavu, ko zna, možda će dugoročno dejstvo biti kontraproduktivno, možemo samo da se nadamo, ali do daljnjeg je zdrav kao dren i ni dana nije bio bolestan. A nakon što je Maj

Brit nedeljama i mesecima stajala ispred prodavnice papagaja, s njom je stupila u kontakt druga, mnogo mlađa osoba koja se takođe muvala po istom kraju. Postao je sumnjičav i pitao se da li se Maj Brit bavi istim poslom kao i on, a ako jeste tako, biće prinuđen da započne borbu za prevlast nad tom teritorijom. Ali, Maj Brit nije shvatila o čemu on govori, i umesto da postanu neprijatelji, može se reći da su postali prijatelji. Postao je njen diler, da budemo direktni. I bilo je to u pet do dvanaest, jer se u tom trenutku Maj Brit raspadala. U to nema sumnje. Bolovi u kuku su bili neizdrživi, a turobno raspoloženje ju je mlelo u najmračnijem kutku Vermlanda.

Ova osoba, nazovimo ga Orvar (ponajviše zbog zabrinjavajuće niskog čela poput istoimenog voditelja sa švedske televizije, ali pomalo i iz drugih razloga), videla je Maj Brit. Sagledala je njene potrebe. I ponekad je dovoljno da jedan čovek vidi drugog. Od svih ljudi samo jedan. Dovoljno je. Tako je bilo i s Maj Brit. Orvar ju je video, dao joj kesicu kvalitetne marihuane i objasnio joj kako da to unese u sebe na svrsishodan način. I time je bila spasena. I fizički i psihički bolovi su se ublažili, tako da su joj se otvorila nova vrata u onom trenutku života kad se obično malo vrata otvara, i u kom većina ljudi uopšte nije ni prisutna. Ali, Maj Brit je prisutna, a Orvar je postao njena slamka spasa. Otprilike svake druge nedelje silazi do Karlstada i kupuje nekoliko desetina grama, samo za ličnu upotrebu, naravno – to mora da se ubaci u slučaju da neko od predstavnika zakona ovo čita i počne da zamišlja spektakularna hapšenja, počasti i slavu – ona to nikad ne preprodaje, ali je relativno revnosna kada je reč o ličnoj upotrebi.

Tako. Sada je rečeno. I nije baš tako da ja, dakle ja koji ovo pišem, odobravam to što Maj Brit radi. Nikako, Pre bih odvratio svakoga od toga da sledi njen primer, ali ipak sam odlučio da ovo ispričam jer ako ne bih to ispričao, to bi bilo zadržavanje prilično važne informacije o Maj Brit, i to mi je bezveze.

U vermlandski kosmos stiže jedan čovek. Stiže Dopler. Andreas Dopler. Norvežanin. Sa sobom vodi svog losa jednogoca, Bonga. I sina Gregusa. Los ide za njim stazom, a sin spava u nosilima iza losa. Iako je kasno, ništa ne nagoveštava da će Dopler da se zaustavi da prenoći. Uostalom, lepo je veće. Rano je leto, blago i svetlo. Dopleru sad već nije sasvim strano ovakvo tumaranje. Hoda već nedeljama. Tu i tamo je prešao neku magistralu i šumsku stazu, ali je uglavnom pratio stare utabane staze kroz šumu.

Prošlo je dosta vremena otkako je mala skupina pošla iz Osla. Koliko tačno, to je Dopler izgubio iz vida. Ovde u prirodi nema svrhe brojati dane. Bez obzira na sve, oni dođu i prođu. Noću su spavali po ambarima i štalama, a nekoliko puta su pažljivo provalili u vikendice, podložili peć i jeli hranu iz kesice. Pomoću malenog kompasa držali su se istoka, ali Dopler još uvek nije shvatio da su ušli u Švedsku. U tom slučaju bi usporio tempo i osećao se lakše. Zna da se susedna zemlja nalazi u ovom pravcu, ali ovde u prirodi nema razlike između Norveške i Švedske. Nikakav fizički znak ne govori da ulazite u drugu zemlju, a Dopler nije od onih kojima treba fizički dokaz. Uvek je bio takav. Mora da mu se nacрта. Njemu ne pomaže to što zna da se možda nalazi u Švedskoj. Staće kada u to bude bio siguran. Ne pre toga. Nije video nikakvu tablu na prethodnoj raskrsnici, a nije sreo ni ljude, stoga još uvek nesmetano napreduje.

Šta radi ovde u prirodi?

Ko to zna.

Možda se može reći da mu je Norveška pretesna, da ima potrebu da razgleda malo naokolo. Odlučio je da napusti zabavu. Ostali još uvek sede za stolom i galame. Uskoro će doći kafa s konjakom i cigare, ali Dopler je ustao i krenuo.

Za nečim traga. Za dobrim ljudima. Za trunkom pristojnosti.

Videćemo.

Kako se približavala ponoć, ova čudna povorka, koju su činila dva čoveka i los izašla je iz šume i našla se na njivi. Nedaleko odatle videli su kuću, ambar i veliko drvo u dvorištu. Dopler je bio iscrpljen. Lepo je proveo Bonga kroz krompir u cvetu i zaustavio se u dvorištu ispred kuće. S kuhinjskog prozora dopirala je svetlost, a prigušena muzika laganih ritmova i markantnog basa izbijala je iz zida i otkrivala, u slučaju da je neko pomislio nešto drugo, da je kuća stara*.

Maj Brit sedi kraj kuhinjskog stola i vidi ih kako stižu. U poslednjih par sati malo se uduvala i raspričala se. Nekoliko puta je ulazila u dnevnu sobu i pojačavala muzički stub, koji je uostalom boljeg kvaliteta nego što bi se pomislilo za usamljenu staricu u šumi. Njoj, zapravo, odgovara poseta. Vadi bambusove štapove, odšepesa na trem i dočeka ih. Pozdravljamo te, reče Dopler. Dolazim u miru.

Eh, taj mir, reče Maj Brit. Da li zaista želimo mir?

*o loše održavanoj kući Maj Brit

Da je kuća Maj Brit na prodaju, reč „starinska“ nužno bi bila deo teksta oglasa, i niko ko bi video kuću ne bi bio iznenađen da je pisalo „mora se računati na obimno renoviranje“.

Ako na trenutak pokušamo da zamislimo običan mlad par kako se useljava u kuću Maj Brit, onda bi oni iz istih stopa izmenili celokupne električne instalacije, zamenili bi prozore, napravili novo kupatilo, srušili zid između kuhinje i dnevne sobe, a možda i još dva-tri druga zida, ugradili kamin (koji je ekološki napredniji, a i bolje greje), izbacili bi kuhinjski nameštaj, pomerili lavabo, stavili izolaciju na spoljne zidove, potom postavili gipsane ploče na unutrašnje zidove i sve okrečili prilično belo. Drenirali bi takođe zemljište oko kuće, zamenili većinu cevi i slavina, i tako dalje, i tako dalje. Ne bi bilo kraja popravkama. Naš mladi par bi, kad se sve složi, zadržao kostur kuće po kojoj Maj Brit tapka skoro tri generacije. Ovo bi im oduzelo mesece i godine, a ako bi sve radili sami, odnos među njima bi skoro sigurno pretrpeo štetu, posebno ako bi imali dece, a i ko bi, za ime sveta, bez dece, poželeo da se useli u kuću Maj Brit? Nadajmo se, za njihovo dobro, da će mladi par naći drugu kuću.

Uostalom, besmislica je da su kući potrebni ljudi. Kući nije baš ništa potrebno. Ne postoji ama baš ništa čemu su potrebni ljudi, osim možda samim ljudima.

Nekoliko sati kasnije Dopler leži u ambaru Maj Brit i pokušava da spava. Razmišlja kako će da krenu čim svane dan, razmišlja kako ovo nije mesto na kom može da se boravi, i opterećuje ga saznanje da mora odmah da zaspi ako za nekoliko sati hoće da se probudi sa suncem.

Dopler misli da je ova prastara Šveđanka iz šume luđa. Sve što je do sada video od nje ukazuje na to.

Pozvala ih je u kuću, skuvala nekakvu papazjaniju dok je bez prestanka mlela. Ne radi se o godinama, već o klasi. Reče ona. Godine nisu ništa. Klasa je sve. Radi se o tome odakle potičeš, od čega si sačinjen. A i o papagajima. Dopler je par puta upitao da li bi mogla malo da utiša muziku, ali ga je ona ignorisala i nastavila, a nekoliko minuta kasnije sama je prokomentarisala muziku kao da ni ona ni jačina nisu pominjani ranije. Slušaj sad, rekla je, kako ljudi, pogotovo mlađi muškarci dvadesetih godina, kažu na žurkama. Slušaj sada, kažu. Sad će. A kada taj deo prođe, pitaju da li si čuo. Jesi čuo? pitaju. Jesi čuo?

Da li ti se sviđa muzika? pitala je potom. Ali, Dopler, iskreno govoreći, nije znao šta da odgovori. Bilo je kasno uveče, čitavog dana je trapao beskrajnim šumama, i jedino je hteo da spava u ambaru i da ga svi ostave na miru. Zapravo je bio ravnodušan prema ovoj muzici, ali se trudio da pokuša da prokljuvi šta ona želi da joj se odgovori, tako da može da iskonstruiše odgovor koji bi je zadovoljio i naterao je da im ponudi mesto u ambaru, ali je osećao kako ne zna dovoljno o tome kakvi odgovori zadovoljavaju takve čudne gospođe u godinama. Konačno je otkrio da je najbolje da joj povlađuje, i odgovorio je što je srdačnije mogao da je muzika fina.

Fina? rekla je potom Maj Brit. Fina ništa ne znači. Ja te pitam da li te muzika pogađa.

Valjda me pogađa, odgovorio je Dopler.

Recimo to ovako, rekla je Maj Brit, je li ti teško ili lako da sediš mirno kada slušaš ovu muziku?

Dopler počeo da se vrpolti.

Pa, nije baš ni lako, rekao je.

U tom trenutku razgovora Maj Brit je ustala i tek tako počela da hoda po kuhinji u svojoj lepršavoj staromodnoj odeći (tj. suknja, bluza, šal i izlizani gumenjaci, sve relativno neodređenih boja i oblika), dok je držala štapove od bambusa i živahno pevala „Red Red Wine“ uz UB40

(Red, red wine. Stay close to me. Don't let me be alone. It's tearing apart, my blue, blue heart). Dopler baci pogled na Gregusa koji je istovremeno bio i veoma umoran i veoma zadivljen, i shvati da ovde sad mora da padne igranje ako hoće da im obezbedi prenoćište. Potom je ustao i igrao s Maj Brit na još dve pesme od UB40. Osetio je da je to jedna od najčudnijih stvari koje je uradio u poslednje vreme, ali je istovremeno osetio da je beskrajan i to mu se dopalo. Igrao je onako kako još od gimnazije nije. Bio je lagan i slobodan, dozvolio je sebi iracionalne i neobične pokrete, a Maj Brit se kezila od uva do uva. Dobro je, rekla je na kraju kad je muzika utihnula. Možete da spavate u ambaru. Idi, stavi dete i losa na spavanje, a onda se vrati i sedi malo sa mnom. Onda možemo malo da pričamo, reče. Retko ko svraća do mene.

Dopler je učinio kako mu je rečeno. Lepo se zahvalio na večeri, poveo losa i sina, prešao preko dvorišta i ušao u ambar, gde su i on i Gregus registrovali veoma veliki kamion, da ne kažemo šleper, a Gregusu je instinkt munjevitom brzinom rekao da se na njega popne, ali pošto je bio umoran beše to jedna poprilično nesrećna akcija i iza ovog kamiona, ili šlepera, našli su dovoljno sena u koje su se smestili. Gregus i Bongo su odmah zaspali, ali Dopler još uvek nije. Leži i podseća se kako je obećao da će se vratiti da popriča s domaćicom, ali razmišlja, kao što je pomenuto, kako je luda i da iz razgovora s njom ne može da proistekne ništa dobro, i da sasvim sigurno nema obrano mleko u frižideru, i da osim toga, sigurno shvata da je umoran i da će na kraju prihvatiti činjenicu da je najverovatnije zaspao.

Maj Brit, pak, uopšte ne spava. Zvuk ritmično klizi preko dvorišta i otkriva da je u kući žurka. Zvukom dominira takozvana world music. I iako to nije Doplerova jača strana, prepoznaje ritmove i razmišlja kako je znatan procenat crnaca s karipskih ostrva učestvovao u komponovanju ovih dela. U tome, naravno, nema ničeg lošeg. Samo razmišlja kako stvari stoje, a da to ne povezuje ni s kakvim vrednovanjem. Valjda se to sme.

Maj Brit je nestrpljiva. I sama se seća da nekada treba strašno mnogo vremena da se uspava dete, ali sada joj se čini da nešto nije u redu. Ostavila je prilično veliki džoint, dakle cigaretu hašiša, ili kako se to sad već zove, koji je upravo smotala u čast svog gosta, dobro se umotala u šal i otišla do ambara da ispita šta nepoznati Norvežani rade. Pokazalo se da spavaju, kao i većina Norvežana u to doba dana, ali Maj Brit to nije prihvatila, prodrimala je Doplera i podsetila ga da treba da razgovaraju. Uspravio se sav zbunjen. Dođi, rekla mu je, i krenula ispred njega da mu osvetli put jednim fenjerom. Dopler se napinjao ne bi li se razbudio, i otkaskao je za njom, prošao pored drveta na dvorištu, zvezdanog neba i ušao u kuću, gde je muzika nastavljala neometanom silinom i intenzitetom.

Ima li nešto posebno o čemu želiš da pričamo? pitao je Dopler nakon što je za kuhinjskim stolom presedeo neko vreme.

Odgovorila mu je pruživši mu džoint i upaljač. Odmahnuo je glavom, ali ona klimne glavom i kaže ma uzmi.

Hvala, ne pušim, kaže Dopler.

A galete? pita Maj Brit. Je l' voliš galete?

Galete bi mogle, kaže Dopler umorno.

Sat vremena kasnije Dopler bolje prati muziku. Pojeo je osam do deset galeta i oseća kako mu se raspoloženje popravlja. Nije primetio da je Maj Brit u smesu stavila dosta svoje nezakonite supstance i dobro je umešala, ali oseća da se nešto dešava.

Smeje se i plače.

Otvorio se onako kako nije još od puberteta. Priča o tome da je bio briljantan, i da je odlučio da postane mnogo manje briljantan.

Onda nas je dvoje, reče Maj Brit i kao zagrlji ga.

Onda Dopler nastavlja da priča o očevoj smrti, o porodici i vremenu koje je proveo u šumi u Oslu. Maj Brit sluša i postavlja pitanja. Lako je otvoriti joj dušu. Uprkos tome što je vozio više stvari, doživljava je kao osobu koja ume da sluša.

U međuvremenu malo igraju. Slušaj, rekla je dok se približavao refren jedne stare pesme Boba Marlija. I Dopler sluša. If you are a big big tree, ide pesma, we are a small axe, ready to cut you down, to cut you down Maj Brit u međuvremenu gestikulira u ritmu. If YOU are a big big tree, peva, i na „you“ jednim štapom od bambusa pokazuje na Doplera, WE are a small axe, nastavlja i na „we“ obema rukama pokazuje na sebe, ready to CUT you DOWN, peva i ponavlja; to CUT you DOWN, i oba puta dok se peva poslednji stih, imitira pokrete sečenja na „cut“ i „down“ Kada se pesma završila, Maj Brit je odšepala do stuba i pustila je ponovo. Ovog puta je pesma ponela i Doplera Oboje pevaju i gestikuliraju. Tokom prvog refrena, na „you“, pokazuju jedno na drugo, ali kasnije stanu jedno kraj drugog i pokazuju na nevidljivu treću osobu. Na sve one svinje koje misle da im je sve jasno. Maj Brit i Dopler protiv ostatka sveta. Ako misliš da si neki jebeni kralj i da možeš da se zezaš s drugim ljudima ili s prirodom, onda će doći Maj Brit i Dopler i saseći te. I saseći te.

Prolaze sati i Doplerov otpor pušenju ogromnog džointa popušta i na kraju sasvim nestaje, i dok sviće dan, njih dvoje sede na tremu ramena prekrivenih ćebadima, i šalju jedno drugom tu Dopleru tako neobičnu stvarčicu, i duboko uvlače dim koji dugo zadržavaju. Maj Brit pokazuje kako se to radi, a Dopler sledi njen primer.

Maj Brit nije baš sentimentalna, ali ne uspeva da zadrži suze kada priča o papagajima, o gubitku. Dopler je teši i kaže kako će da joj nabavi nove papagaje. Dobar si ti dečko, kaže Maj Brit i majčinski mu razbaruši kosu.

Nek se nose, kaže.

Ko da se nosi? pita Dopler.

Svi, kaže Maj Brit.

Dopler klima glavom.

Sve je to Vavilon, kaže Maj Brit.

Pošto Dopler nije upoznat s rasta-terminologijom, ne shvata o čemu ona to priča. Za njega je Vavilon prastara kultura u Mesopotamiji, otprilike na ušću Eufrata i Tigra, i zato za njega nema nikakvog smisla što Maj Brit kaže da je sve Vavilon, ali u ovom trenutku se uglavnom sa svim slaže, i kada Maj Brit nedugo zatim ponovi da je sve to Vavilon, slaže se potpuno. Vavilon je kriv.

Maj Brit, sve uduvanija, odvukla je Doplera u ambar. Otvorila je vrata kabine šlepera, i konačno se popela uz Doplerovu pomoć. Unutra je kao u nekoj kolibici. Iza sedišta se nalazi frižider, lavabo i udoban krevet s lampom za čitanje, i poličica za porno-časopise i drugo štivo. Očigledan je pokušaj dekorisanja na svezremen način, ali svaki kreten može da vidi da je ova kabina napravljena sedamdesetih. Maj Brit je sela na vozačevo sedište i ubacila kasetu koju je nosila u džepu kecelje. Dopler godinama nije video kasetu. Primetio je kako mu je milo što je vidi. I kasete su bile nešto, pomislio je nesvesno, i kad je krenula muzika, to i nije bila muzika nego ritmično recitovanje. Dopler, naravno, nikad to ranije nije čuo, bio je na drugim mestima, da tako kažemo, nije posedovao tu vrstu radoznalosti, ali zarad drugih koje bi to moglo zanimati možemo pomenuti da je govorio Linton Kvesi Džonson. Čitao je svoje pesme pred londonskom publikom. Govore o rasizmu, policijskom nasilju u Brikstonu, o tome kako sistem mora da se promeni i tako to. Dopler se lepo zavalio na suvozačevom sedištu, sklopio oči i osetio kako pada unazad. To nije osetio od petnaeste godine, kada se prvi put napio. Pomalo neprijatan doživljaj propadanja u prazno, ali i golicavo uživanje u gubitku kontrole. Sada se vratilo. Recitovanje sve to još samo pojačava i on poseže za nečim za šta bi se uhvatio.

Sede u volvo globtroteru s kraja 1979, u jednom od prvih globtrotera na svetu, i dok Dopler pada unazad, Maj Brit može da mu ispriča da je globtroter dugo bio perjanica Volvoa na polju međunarodnog transporta. U početku je bio napravljen za špeditere iz stare Istočne Evrope, čiji vozači nisu imali mogućnosti da sa sobom nose naročito mnogo strane valute kad bi prelazili granicu. Zato su morali dugo da borave u vozilu i jedu svoje zalihe. Ipak, ova ideja je bila toliko dobra da se za kratko vreme raširila. Iznenada su svi hteli da voze globtroter. Veseli i odmorni šoferi rezultirali su boljom efikasnošću, a time i boljom raspodelom troškova, itd. Svi su bili zadovoljni. Osim Birgera. I Maj Brit. Naime, Birger nikada nije dobio ono priznanje koje mu je sledovalo pošto je učestvovao u pravljenu tako genijalnog kamiona. Ono je otišlo drugima. Ljudi na višim položajima pokupili su sve zasluge, a Birger nije bio od onih što insistiraju. Pretvarao se da ga ne pogađa to što su ga zaobišli, ali ga je to izjedalo. Prema Maj Brit, bio je to početak kraja. Nije baš da je on nacrtao sam kamion, ali njegova je bila ideja. Smislio ju je dok je tokom godina prevaljivao svoje hiljade kilometara, i natuknuo je nešto jednom od svojih šefova koji je kasnije zaboravio čija je zapravo bila

ideja, i koji se čak sećao kako je sam to smislio. U starosti se šefu-izdajniku činilo da se još uvek seća situacije u kojoj je došao na tu ideju. U iskonstruisanom sećanju on se jednog običnog dana vozio do kancelarije, i iznenada pomislio kako bi to bilo kad bismo napravili kamion s prostranom kabinom i nazvali ga globtroter. Kasnije je godinama slavljen interno u Volvou, i još uvek nijedan jubilej ne može da prođe a da mu ne nazdrave, a teško da bez toga prođu i božićne zabave. Birgera, nasuprot tome, ne pominju više u Volvo Kamionima. Zaboravljen je i sahranjen.

Ali, pre nego što su ga zaboravili, Birger je uvek bio onaj što daleko stanuje i što retko učestvuje u kolegijalnim druženjima vikendom. Obično je sedeo i crtao manje detalje na kabinama kamiona, i bio je time zadovoljan. Zapravo nije imao drugih ambicija osim da bude dobar u svom specijalizovanom delu posla, ali je onda iskrsla ova pomisao dok je vozio kroz beskrajne šume srednje Švedske, ova carska pomisao, skoro da možemo reći, i to je bio početak globtrotera, o kom je, uostalom, međunarodna auto-štampa nekoliko godina kasnije pisala kao o „the most comfortable truck in the world”.

Ipak, svet nije skrojen tako da Birger dobije zasluge koje mu pripadaju, kaže Maj Brit. Ono što je moglo biti njegova odskočna daska u sistemu, postalo je njegova propast. Tako stvari stoje s tim, kaže. Ukratko – to je Vavilon. Dobri ne dobijaju svoju nagradu. Manje dobri zbrišu uz dobit koju zapravo nije trebalo da dobiju. Ponekad poželim da odem do Volvoa i kažem im koju reč, kaže Maj Brit. Ali, čemu bi to služilo. Ondašnji šefovi sada su u penziji. Ili su mrtvi. Današnji šefovi nikada nisu poznavali Birgera. A i daleko je Umeo.

Šta jede čovek poput Fon Boringa?

Pitanje može delovati nategnuto, a možda naročito na ovom mestu u tekstu, može vam se učiniti, jer ono o čemu će ovde biti reči moglo je isto tako da se pomene ranije ili kasnije, ali nikada se ne bi prirodno uklopilo, a negde mora da bude, nema pogovora, jer niko s pravom ne može tvrditi da poznaje Fon Boringa ako ne zna šta jede, a stvari se dešavaju istovremeno, tako je to uvek, nikada se ne dešava samo jedna stvar, upravo suprotno, nešto se desi ovde a nešto tamo, neki se drogiraju u parkiranom šleperu, dok su se drugi upravo probudili i treba da doručkuju.

Ni na ovom životnom polju Fon Boring nije sasvim kao drugi. Možda će kasnije biti ukazano na one aspekte Fon Boringovog života koji su manje čudni, ili uopšte nisu čudni, ali ovde će, dakle, u prvom redu biti ukazano na još jednu Fon Boringovu karakteristiku koja se može shvatiti kao čudna. Odranije znamo da ima čudne navike spavanja, a sada će se odmah ispostaviti i da Fon Boring čudno jede. Ne preterujem kad to kažem. Čak ni kada uzmemo u obzir da danas ima manje čudnih stvari nego, recimo, pre pedeset godina. Tada je čudno bilo sve što nije pripadalo najbližem okruženju. Nepoznat dijalekt, pomalo neobično ime, frizura koja ne izgleda sasvim kao druge frizure. To je bilo dovoljno da vas izbace iz dobrog društva.

Ali, šta je danas čudno? Veoma malo toga. Deca su prestala da zadirkuju one s neobičnim imenom. Hrana koju jedemo dolazi odasvud. U gusto naseljenim oblastima našeg dela sveta dogurali smo tako daleko da možemo da sretnemo Sika na ulici, a da ne upiremo prstom ili se smejemo. Jednostavno, čudno i manje čudno žive ruku pod ruku. I hvala bogu na tome. Ali, još uvek postoje autentično čudne stvari, a Fon Boringova ishrana je jedna od njih.

Hajde da ga pratimo na sigurnom rastojanju dok se umiva i doručkuje. Priključujemo mu se dok leži na verandi ispred velike spavaće sobe na drugom spratu fonboringovskog imanja i to u trenutku kad je otvorio oči. Go je u vreći za spavanje, generalno je go što je moguće češće, a to je često, i nastavlja da leži, kao i obično, nekoliko minuta dok se ne pribere posle spavanja. Spavao je veoma dobro, kao i inače. Dubokim i dugim snom. Leže oko deset. Ne bavi se nikakvim zanimacijama koje produžavaju večer. Nema TV Mrak ga ne zanima. Mrak mu ništa ne pruža, i nikada nije. Smatra da u mraku ništa ne vidi. Ptice, koje voli, ne

može da vidi u mraku i zbog toga radije leže ranije. Fon Boring je čovek svetlosti.

Pre nego što ustane leži tako određeni broj minuta i oseća da telo funkcioniše onako kako treba. Rutinski prelazi sve mišiće koje je u stanju da kontroliše svojom voljom. To je, naravno, većina. Odozgo nadole. Zateže ih i opušta. Oči, usta, vilicu, vrat, ramena i tako dalje. Fon Boring ima mnogo mišića u telu i nijedan ne propušta da pomeri. Potom zbací sa sebe vreću za spavanje i uspravi svoje staro, vitko izviđačko telo u punoj visini. Uhvati se za ogradu od kovanog gvožđa na verandi, i proteže se. Radi vežbe istezanja. Ispravlja leđa. Dok se bavi ovim poslom, razgleda svoj posed. Posmatra park s travom, drvećem i malim ribnjakom koji su napravili njegovi preci, i koji još uvek izgleda podjednako dobro održavan kao i uvek. Fon Boring više ne zapošljava baštovana, već sam obavlja najveći deo poslova. Ponešto od grubih radova prepušta jednom preduzeću. Dok se isteže, pogledom traži ptice. Dobro se oseća ako ugleda najmanje pet vrsta za vreme koje mu je potrebno da istegne celo telo. Ako ih vidi manje, to mu se manje sviđa. Fon Boring je član prilično ekskluzivnog kluba po imenu „Klub plac 100“. Njegovi članovi mogu postati samo oni koji su tokom godina uočili najmanje sto različitih vrsta ptica sa svog placa.

§ 1 Glavni preduslov za posmatranje s placa jeste da se osmatra s placa koji pripada kući u kojoj se živi bar deo godine.

§ 2 U obzir se uzimaju identifikacije svih ptica koje se pojave spontano dok su im obe noge unutar granica placa.

§ 3 Ako se pojave nedoumice u vezi s povlačenjem granica u § 1-2, konsultovati mesnog gradskog arhitektu radi određivanja granica parcele.

§ 4 Da bi se računala neka vrsta, treba videti vrstu toliko dobro da sami možete sa sigurnošću odrediti vrstu pomoću sopstvenih opservacija. To ne sprečava da se vrsta odredi kasnije, na primer, posle konsultovanja literature. U obzir se uzimaju i samo čute ptice, ukoliko se sa sigurnošću može odrediti vrsta.

§ 5 Ptice se mogu mamiti semenjem, voćem, sirom, orasima, hlebom, i tako dalje, na hranilicama i automatima, postavljanjem kućica za ptice, putem izgradnje jezeraca za ptice, sađenjem bobica, itd.)

Pored opšte liste, koja je, što se Boringa tiče, 2004. prešla sto pedeset pet, on operiše još nekolikim listama. Ima posebnu za mesto na kojem spava. Kad leži na balkonu ima pogled na gelender od kovanog gvožđa i samo na taj način video je preko četrdeset vrsta. Iz svoje fotelje u

zimskoj bašti u prizemlju video je pedeset tri vrste, a s radne površine u kuhinji dvadeset četiri. Ove liste se uvek, uz naliveo i ostali pribor, nalaze, na svojim stalnim mestima. Nema mnogo ptica koje uspeju da prelete Fon Boringov plac, a da ih on ne primeti.

Jutros je video jednu kugaru, jednog vrapca, par zviždovki i jednu gugutku. Moglo je biti i bolje, misli, ali moraće ovim da se zadovolji. Potom je ušao unutra, mokrio i celo telo oprao krpom i hladnom vodom, pre nego što je, i dalje go, sišao, prokuvao vodu i skuvao šolju čaja od nane, koji je popio s medom. Zatim je pojeo komad dimljene jegulje s veoma ljutim dižonskim senfom, četiri presna čena belog luka koji je odgajao u svom stakleniku, a uz to dosta oraha i semenja, i prokljalog i onog neprokljalog.

Ovo je Fon Boringov doručak ovog junskog jutra, i on predstavlja njegove navike za doručak na reprezentativan način. Poslednjih pedeset godina ovo je Fon Boringov doručak, uz manje varijacije. Ranije, dakle dok otprilike nije napunio četrdesetu, jeo je druge stvari. Umeo je da pojede obične stvari poput pašteta, slanine, džema, jaja i kroasana, ali je potom bez nekog očiglednog razloga promenio prehrambene sklonosti i počeo da jede skoro isto ono što i ptice koje je promatrao. Fon Boring može mesecima da izdrži na orasima i semenju. Senf i beli luk se mogu više smatrati luksuzom. To on sebe časti. Tako u svakom slučaju ima nešto po čemu se razlikuje od ptičica.

To će, ovog puta, biti dovoljno o Fon Boringovim navikama u ishrani. Uz malo sreće, nekom drugom prilikom možda ćemo imati tu radost da prisustvujemo njegovom ručku.

U udobnom globtroteru Dopler sada pada u san. Svanulo je, a Gregus i Bongo će se uskoro probuditi. Misle da će odmah nastaviti putovanje, ali izgleda da neće biti baš tako.

Maj Brit uopšte nije umorna. Već mnogo godina san joj nije potreban. A sada je raspaljena posetom, zabavom i opijatima, i dugo neće spavati. Svaki put kad Dopleru glava ključne, ona ga gurne. Pa odgovori mi onda, kaže. Šta si pitala? promrmlja Dopler i malo se protegne.

Pitala sam da li hoćeš da spavaš sa mnom, kaže Maj Brit. Šta? pita Dopler.

Valjda si čuo šta sam rekla, kaže Maj Brit.

Jesam, kaže Dopler iznervirano.

I? pita Maj Bit s iščekivanjem.

Odgovor je ne, kaže Dopler.

Skroz ne? pita Maj Brit.

Ne znači ne, kaže Dopler.

Znači, nećeš malo da razmisliš pre nego što mi daš konačan odgovor?

NE, kaže Dopler.

Dobro onda, kaže Maj Brit. Ali, nema potrebe da se tako vređaš. Sme valjda da se pita. Odavno nisam ni s kim spavala, i sada mi se učinilo kako mi se nudi prilika, ali ti si to očigledno drugačije shvatio.

Da, jesam, kaže Dopler.

Dobro, kaže Maj Brit. Onda više nećemo pričati o tome. Malo su posedeli u tišini, i Maj Brit par puta duboko uvlači dim i pušta da joj se igra u plućima.

Znam o čemu još možemo da pričamo, kaže kad izbaci dim.

OK, kaže Dopler umorno.

Proživela sam dug život tik uz vas Norvežane, kaže Maj Brit. Često sam sretala Norvežane u prodavnici. Ponekad sam i sama prelazila preko granice. I moram priznati da i ja znam ponešto.

Šta to znaš? pita Dopler mlako i bez oduševljenja. Razmišljala sam kako mora biti čudno kad si iz Norveške, kaže Maj Brit. Dovoljno je čudno kad si iz Švedske. Ali iz Norveške... teško mi je da zamislim kako li je to. Mora da je nekako ogoljeno i siromašno. Vi tamo nemate mnogo čime da se pohvalite, ha?

Imamo verovatno otprilike onoliko koliko i vi, kaže Dopler.

Nemate, kaže Maj Brit. Možda ti tako misliš. Ali, nije tačno. Za svaku stvar koju iznesete, mi imamo glat između pet i deset.

Otkuda ti ti brojevi? pita Dopler.

Niotkud, kaže Maj Brit. Nagađam. Koristim iskustva koja mi je dao život, i malo nagađam.

Dopler je upravo pobegao iz Norveške, ali ipak počinje instinktivno da brani svoju zemlju kad dirne u nju neko. Imamo mnogo toga, kaže on.

Kao na primer? kaže Maj Brit.

Hm. Naftu, kaže.

Znala sam, kaže Maj Brit. Upao si pravo u zamku. Svi drugi odgovori bi me prijatno iznenadili, ali pomenuo si naftu i tako potvrdio sve moje predrasude. Imate naftu, ali to je i jedino što imate. Pre nego što se pojavila nafta, niste ništa imali, a kada nestane, opet nećete imati ništa. Imamo prirodu koja je daleko lepša od vaše, kaže Dopler zadovoljno.

Odlično, kaže Maj Brit. To vam priznajem. Fjordovi i planine su fini. Ali, ima li od toga para?

Dolaze Nemci i Amerikanci, kaže Dopler.

Zaboravi to, kaže Maj Brit. Švedska ima mnogo više turista od Norveške. I dok broj noćenja u Norveškoj opada, u Švedskoj raste.

Ti to samo izmišljaš, kaže Dopler.

Naravno da ne izmišljam, kaže Maj Brit. Čitam novine. Pošto papagaja nema, novine su mi jedina radost. I duvanje, naravno.

Imamo sir jarlsberg, kaže Dopler.

Mislim da je prilično bezukusan, kaže Maj Brit.

Ja mislim da je odličan, kaže Dopler.

A imamo i tovljenog lososa, kaže. Na tone.

Ali on raste toliko brzo da mu se kostur raspada, kaže Maj Brit.

Ne trebaju mi te tvoje procene, kaže Dopler.

Dobro, kaže Maj Brit. Drugim rečima, imate naftu, prirodu, nešto hendikepiranih riba i jedan sir. Da ti kažem šta mi imamo.

Samo reci, kaže Dopler.

Imamo volvo kamione, kaže Maj Brit. I obične volvo-automobile. I saab. I Jas borbeni avion. Imamo H & M.

A mi imamo Dresman, ubacuje se Dopler.

Dresman, ponavlja Maj Brit i od srca se nasmeje. Onog dana kada je Dresman otvorio radnju u Stokholmu, u novinskim reldamama je pisalo „Čestitamo Stokholmu“, preko cele strane. Samo što se nisam ispovalčala. Jesi li video odeću iz Dresmana? Jesi li video pantalone? Pući ću od smeha.

Ni ti mi ne izgledaš kao neka trendseterka, kaže Dopler. Izgledam upravo onako kako želim da izgledam, kaže Maj Brit. Oblačim se

podjednako staromodno i dosadno kao sve starije žene u ovom kraju. Volim da se utopim. Volim da izgledam tako da svako misli da me poznaje. To mi pruža slobodu delanja.

Dopler izgleda kao da će nešto da kaže, ali drži jezik za zubima.

Da nastavim? pita Maj Brit.

Dopler sleže ramenima. Njemu je svejedno. Imamo Swedish match i niz drugih proizvođača burmuta. Imamo Ikeu, Erikson, Tetrapak, Haselblad, Huskvarnu, Fiskars, Sekuritas, ABB, Skaniju, koja mora da se pomene u ovom kontekstu, iako, naravno, ne može da se meri s Volvo Kamionima. Imamo absolut votku. I sada se držim samo robnih marki koje su poznate u većem delu sveta – molim te da obratiš pažnju na to.

Mi imamo Findus, kaže Dopler tiho.

Findus? pita Maj Brit uvlačeći dim, pošto je povukla dim iz novog džointa.

Smrznuta riba, kaže on. Imaju prilično bogat asortiman različitih proizvoda i prilično sam siguran da se neki od njih izvoze. Riblja musaka je, na primer, dosta dobra. A imaju i neke punjene pljeskavice od bakalara koje smo moja žena i ja ponekad jeli. To je veoma jednostavna i dobra hrana. Dok kuvaš krompir, njih staviš u tiganj. Praktično se sama sprema. Findus, ponavlja.

Findus je švedski, kaže Maj Brit. Slatko je što misliš da je norveški, ali švedski je. Centrala je u Malmeu.

A onda, imamo i Ingmara Bergmana, kaže ona.

A mi imamo Liv Ulman, kaže Dopler.

Da, kaže Maj Brit, ali svi misle da je ona Švedanka. A imamo i grupu priznatih režisera koji ponekad prave prilično dobre i zanimljive filmove, dok se vi Norvežani još uvek mučite da napravite poneki film koji bi ljudi imali snage da pogledaju. Mali banditi, kaže Dopler.

Šta? kaže Maj Brit.

Ne, ništa, kaže Dopler.

A izvozimo muziku u velikom stilu, nastavlja Maj Brit. ABBA, Rokset, Kent i mnogi drugi. Naravno, ne volim nikog od njih, ali to u ovom trenutku nije bitno. Ali Timbuktu i Svenska Akademien volim. I onog Petera. Oni su skapirali.

I mi izvozimo malo muzike, kaže Dopler. Imamo izgleda neke death-metal bendove koji su popularni u Italiji. Da ne govorimo o Royksopp (gljivapuhara-*prim. prev.*). Mislim da su oni čak išli na turneju po SAD i možda po Japanu.

Maj Brit ga potapše po obrazu.

Slatki ste vi Norvežani, kaže. Pečurke ne mogu da se puše. Ali, ovo može, kaže i ponudi Dopleru dim džointa koji je skoro popušila.

Uostalom, švedski kanal SVT smislio je koncept Robinzona, nastavlja Maj Brit. To je antipatična ideja, ali nastavlja svoju seriju uspeha po celom svetu. Koje koncepte su norveški TV-kanali razvili u poslednje vreme?

Ture na tragu, kaže Dopler tiho.

Ture na čemu? pita Maj Brit.

Na tragu, kaže Dopler. Radi se o nekom tipu po imenu Ture koji pomaže ljudima da se vrate, na primer majci ili sinu ili ljubimcu s kojim su izgubili kontakt.

Pomalo kao Vojska spasa, kaže Maj Brit.

Tja, možda se može tako reći, kaže Dopler. Ali, mnogi to gledaju. Misle da je dirljivo.

Danas nije dovoljno da nešto bude dirljivo, kaže Maj Brit. Vi Norvežani ste tako naivni.

A u književnosti imamo Selmu Lagerlef i Strindberga, kaže.

Mi imamo Ibsena i Hamsuna, kaže Dopler.

OK, kaže Maj Brit. Drugim rečima, mrtva trka što se književnosti tiče.

A onda imamo i Erlenda Lua, kaže Dopler. On ovo piše. Bez njega ne bismo postojali.

To menja sve, kaže Maj Brit. Neću da komplikujem. Pobeđujete u književnosti, ali što se sporta tiče, imamo Bjerna Borga, Ingemara Stenmarka, Gunde Svana, Roberta Vasberja, Karolinu Klift, Henkea, Zlatana i Anju Pešon, i sigurno petnaest-dvadeset drugih koje mogu da pomenem jednom kad ne budeš padao u san.

Mi smo najbolji u skijanju, kaže Dopler.

U nordijskom možda, kaže Maj Brit. Ali otprilike u svim drugim sportovima glavno je pravilo da vas pobeđujemo svaki put.

Imamo Jalmara „Jalisa“ Andersena, kaže Dopler.

Mi imamo Sikstena Jernberja, kaže Maj Brit.

Ali mi imamo skakaonicu Holmenkolen, kaže Dopler. I crkve-brvnare. I jedno mesto u središnjoj Norveškoj koje, kako izgleda, pravi veoma dobro pecivo. I irvase. I neću da poverujem u to da je Findus švedski.

Mislim da treba malo da odspavaš, kaže Maj Brit. Možeš da legneš na krevet ovde pozadi.

Dopler je uradio kako mu je rečeno. Uostalom, nije imao više šta da kaže. Osim toga, opet pada. Pada unazad velikom brzinom, ali ga

globtroter prihvata. Volvo Kamioni ublažavaju pad.

Šteta je što nećeš da spavaš sa mnom, kaže Maj Brit. Ali, vidim da padaš. Dići ćeš se ponovo. Mogu da ti budem prijatelj.

Kad je Dopler zaspao, Maj Brit se izula i, polako hodajući po vlažnoj travi, obilazila oko hrasta u dvorištu. Ukrug, ukrug. S velikim zadovoljstvom. Možda ova aktivnost deluje preterano romantično i pompezno, ali nju je bilo baš briga. Što je česta pojava kod sasvim mladih i veoma starih ljudi. Dopadao joj se hladni, sveži dodir vlažne trave na koži. I dopadala joj se izvesnost da joj oni prokleti đavoli to ne mogu oduzeti. Papagaje, da. Ali ne i pravo da bosonoga hoda po vlažnoj travi dok sunce izlazi.

Tokom toplijeg dela godine to radi svaki dan i, da Dopler nije zaspao, Maj Brit bi ga ubedila da joj se pridruži. Slutila je, i to s pravom, da bi i Dopleru prijalo da hoda bos po rosi. Svakome bi to prijalo, pomislila je Maj Brit.

Dok je Dopler spavao, Maj Brit je bestidno zgrtala novac na Bongu i Gregusu. Kao i mnogi drugi koji žele da promene svet, i ona je smatrala da cilj opravdava sredstvo. Jer održavanje sopstvene internet stranice i nije baš džabe. Nedostaje joj još dosta opreme da bi stigla tamo kuda je naumila. Skener. Aparat s megapikselima. Još jedan hard disk. Potrebno je mnogo toga ako hoćete sve da uradite kako treba. A Maj Brit nervira što sve moguće glupe internet stranice izgledaju kao da su ih pravili ljudi koji imaju dobru opremu, dok ona, koja zapravo ima šta da kaže, mora da se snalazi pomoću štapa i kanapa.

A pošto Maj Brit nije pala s kruške, iskoristila je šansu i napravila tablu na kojoj piše da turisti u prolazu mogu za koju stotku da krenu na safari s losovima. A ona radi s garancijom. Ako ne vidite losa, ona vraća novac.

Već je stigao autobus s belgijskim turistima. Nije im baš bilo u planu da se zaustavljaju, ali zbog retkog saobraćaja imaju višak vremena i Maj Brit im sada objašnjava, preko vodiča koji funkcioniše kao prevodilac, da je Gregus dečak-los, možda ste već čuli za njega, kaže, niste, dobro, nema veze. Tvrdi da je poznat sa TV-a i iz štampe zato što je odrastao među losovima. Jedna porodica losova brinula se o njemu pošto su mu roditelji propali kroz led kad je bio beba. Maj Brit ga je pre godinu dana pronašla prilično iznemoglog duboko u šumi. Kaže da je nemuš. Ali ona daje sve od sebe da ga nauči da govori. Nije joj lako. Ali ih uverava da se neće predati sve dok ne uspe u svom naumu.

Sa losovima, naprotiv, komunicira bez problema. I može da im uđe u trag. Ako u šumi ima losova, Maj Brit garantuje da će ih Gregus pronaći. Belgijanci aplaudiraju i zure u Gregusa sa užasom pomešanim sa zadovoljstvom.

Dok gosti safarija vade odeću i foto-opremu, Maj Brit kaže Gregusu da će biti bogato nagrađen ako bude uspeo da ćuti narednih nekoliko sati. A Bonga je pomerila malo dalje u šumu. Jadnik visi tamo, i pita se šta se dešava. Nemi Gregus ulazi prvi u šumu, a malo dalje iza njega nastupaju Maj Brit i Belgijanci. Maj Brit ih je naterala da se prikradaju onako kako danas rade samo nitkovi u starim filmovima ili u dečjem pozorištu. Dok se šunjaju kroz šumu, Belgijanci imaju utisak da učestvuju u nekom prastarom skandinavskom ritualu. A za nekoliko minuta će, bogami, još i natrčati na losa jednogoca koji tako mirno pase na živopisnom proplanku. Maj Brit daje znak da svi treba da legnu, dok

Gregus odlazi do losa, šapuće mu nešto na uvo i mazi ga. Kroti tu plašljivu životinju pred njihovim očima. Sad smeju da fotografišu. Svako pozira s Bongom i tako dobija suvenir koji će dugo pamtiti. U stvari će ova mala zabit u Vermlandu, na mestu pored kojeg je zapravo trebalo da projure s 90 na sat, mnogima od ovih turista ostati u sećanju kao najlepša uspomena s proputovanja kroz Norvešku i Švedsku. Imaće utisak da je vredelo svake pare.

Tokom dana zaustavljaju se i Japanci, Holanđani, Italijani, Poljaci i, naravno, Nemci.

Popodne, kada se Dopler konačno probudio, Bongo i Gregus su već bili zaradili nekoliko desetina hiljada kruna za borbu koju Maj Brit vodi protiv globalizacije i iskorišćavanja. Dopler je pobesneo. Čini mu se da je Maj Brit iskoristila i njegovog sina i njegovog losa. Ima osećaj da ga je udrogirala da bi mogla da dođe do novca na koji nema pravo. Ali Maj Brit optužbe prima s velikim osmehom dok sprema obed koji je u isto vreme i doručak i ručak.

Ona misli da Dopler treba da joj bude zahvalan. Ako bude insistirao, kaže, naravno da će mu platiti za korišćenje Gregusa i Bonga, ali ona misli da bi trebalo da to sagleda iz malo šire perspektive. Novac ide za dobru stvar i njega bi zapravo trebalo da bude sramota da joj traži novac. Ona je samo uradila ono što bi svako praktičan i razuman uradio. Odrasla je ovde u šumi i navikla je da do kraja iskoristi ono malo mogućnosti što joj se pruža.

Los je već sam po sebi dobar, kaže Maj Brit. Ali od njega nema zarade. Vi ste, Norvežani, takvi sanjari i sentimentalci, kaže mu. Niko u Evropi ne radi manje od vas. Nemate ambicija. Kad vidite losa, mislite samo na to da je veličanstven i da možete da ga mazite, dok mi, Šveđani, odmah pomislimo da možemo na njemu da zaradimo.

Nafta vas je razmazila, kaže. Izgubili ste moć rasuđivanja i više ne učite decu da razmišljaju kako sama da se snađu. To će biti vaše prokletstvo.

Kao i većina iz njegovog staleža, Fon Boring je nekoliko godina proveo na Univerzitetu u Upsali, svestan da nikada neće morati da radi. Studirao je biologiju i svašta ponešto i u to vreme i dalje spavao unutra, kao svi ostali. Stan je delio s još dvojicom imućnih mladića, koji su takođe znali da neće morati mnogo da rade kasnije u životu.

Čovek bi pomislio da će se Fon Boring s takvim predispozicijama u potpunosti prepustiti mnogobrojnim mogućnostima koje nudi mladost i da će završiti u hedonizmu i orgijanju po žurkama, ali ne. Ostali da. Ali ne i on. Umesto toga postao je neka vrsta vodeće figure u upsalskom udruženju izviđača, a osim toga i vanredno revnostan posmatrač ptica. Obilazio je i kopno i obalu u svom malom sportskom automobilu koji mu je poklonio otac kad je maturirao, ili položio veliku maturu, kao što se kaže u Švedskoj, i punio beležnice opservacijama o pticama. Mesto i vreme posmatranja. Vrsta. Šta ptica radi dok je posmatra. Da li leti, visoko ili nisko, ili hoda po tlu ili se bavi nečim još neočekivanijim. Mladi i revnosni Fon Boring je sve pažljivo beležio. U to vreme posmatranje ptica još uvek nije bilo organizovano u neki veći sistem. Svako se snalazio kako je najbolje umeo. Čovek bi se dovezao na neko zgodno mesto i čekao da se pojave ptice. Danas je situacija, naravno, potpuno drugačija. Samo nekoliko sekundi pošto neko primeti neku retku pticu, svi švedski prijatelji ptica dobijaju poruku o tome na svoj pejdžer i za nekoliko sati se tu stušte desetine i stotine posmatrača ptica da bi je videli. Bacaju sve što imaju u rukama i izleću na vrata. Žrtvuju porodice i karijere. Ali u Fon Boringovoj mladosti bilo je jako malo onih koji su sakupljali beleške o pticama tako mobilno kao što je on to bio u stanju da uradi. S vremena na vreme se privilegovano društvanje koje se time bavilo okupljalo da posmatra ptice. Na primer, na južnom špicu Švedske, u Falsterbruu, s jeseni, kada na hiljade ptica tu sleće da skupi snagu za prelazak mora na putu za jug. Dani su prolazili u ispijanju kafe, menjanju dvogleda i ekskluzivnom razgovoru o pticama, što je za Fon Boringa bilo i ostalo nešto najizazovnije što život može da ponudi.

(Ovde se u tekst ušunjava jedan mali intermeco dok ja (koji ovo pišem) iščitavam i procenjujem ono što sam do sada napisao i otkrivam da ono što piše o Fon Boringu može čitaocu da pruži pomalo negativnu sliku o njemu. Možda deluje kao da ja ne volim Fon Boringa i da mu se ponekad i podsmevam. To me iznenađuje. Zapravo meni se on prilično sviđa. Zadovoljan sam njime. Pa nije Fon Boring kriv što je rođen u izobilju i plemstvu i što je kasnije primio impulse zbog kojih je postao

izviđač i sve ostalo što jeste. Nije kriv ni za to što je lako ismevati veći deo onoga što jeste. Čak i previše lako. U osnovi je Fon Boring samo jedan miran čovek u godinama koji gleda svoja posla, posmatra ptice i inače ne pravi probleme. U nastavku ću stoga pokušati da stvorim nešto uravnoteženiju Fon Boringovu sliku.)

Znam šta si radio noćas, rekao je Gregus Dopleru dok su jeli.

Je li, reče Dopler i prestade da žvaće.

Budio sam se više puta tokom noći, rekao je Gregus, i primetio sam da nisi bio tu, a iz kuće se čula glasna muzika i smeh. I čuo sam da ti je glas bio drugačiji nego obično i sad primećujem da se pitam da li si ti uopšte u stanju da se brineš o meni.

Dopler nije znao šta da odgovori. Samo je glupavo slegnuo ramenima i otvorio usta da kaže nešto, da kaže gotovo bilo šta, pomislio je, ali je Gregus podigao ruku i zaustavio ga. A mislim da je naročito ozbiljno to što si ti spavao dok me je ona užasna žena iskorišćavala, i još mi nije ni platila niti mi to na bilo koji drugi način nadoknadila uprkos tome što je rekla da ću biti bogato nagrađen. To znači da me ne posmatra kao ono što jesam. Doživljava me kao sredstvo za postizanje svojih vlastitih interesa, šta god to bilo. Ali..., reče Dopler, a Gregus ga još jednom zaustavi. Ne zanima me šta imaš da kažeš, rekao je. Hoću kući kod mame. Ona me primećuje. Daje mi prostora. Nije kao ti. Radi i satire se da bismo Nora i ja, a sigurno i nova beba, mogli da se razvijamo onako kako je najbolje za nas*, a ti si pobegao u šumu i misliš samo na sebe već više od godinu dana i u jednom trenutku si me naveo da se divim onome što radiš. Upao sam u zamku i mislio da si kul zato što živiš u šumi zajedno s jednim losom, a pao sam i na losa, to moram da priznam, ipak sam dete, ali sada vidim koliko sam pogrešio. Bio sam neoprostivo naivan. Jer ti ne shvataš, tata, da tvoja deca nisu tvoja deca, mi smo samo žudnja života za samim sobom, mi smo postali preko tebe, ali ne od tebe, i iako sam s tobom, ne pripadam ti, zato što moja duša obitava u kući sutrašnjice, a ti je ne možeš pohoditi, čak ni u snovima, a ni Maj Brit hvala bogu, tek je ona ne može pohoditi, nema šanse.

Jesi li ti to kopao po mojim policama za knjige? upita Maj Brit.

To te se ne tiče, reče Gregus. A sad hoću kući. Okrenuo sam par telefona i saznao da iz Karlstađa ima voz za Oslo svaki dan osim vikendom* i hteo bih da stignem na taj voz koji kreće za nekoliko sati, pa ako bi neko od vas, predlažem da to bude Maj Brit – ipak mi duguje neku kintu, mogao da mi da novac za put, pakujem prnje zauvek. Dopler je još jednom slegnuo ramenima i otvorio usta. Gregus je samo odmahnuo glavom. Zna da je rekao istinu i ne zanima ga šta Dopler ima da doda.

Kakvo grozno dete, rekla je Maj Brit.

*o Mami, Nori i novoj bebi

Ovo upućuje na jedan raniji tekst o Dopleru, ali se od čitaoca ovog teksta ni u kom slučaju ne očekuje da zna za njega. S jedne strane može, naravno, biti prednost ukoliko je čitalac pročitao prethodni tekst, ali s druge strane, može da bude i mana. Čitaoci prvog teksta možda su stvorili očekivanja od ovog novog teksta koja bi ih mogla ometati, a koje vi ostali uopšte nemate. S druge strane, čitaoci prvog teksta mogu da uživaju u uputama i poslasticama koje će ostalima promaći. Tako je to. Ne možemo imati sve. Sasvim kratko rečeno, prethodni tekst je govorio o čoveku koji se (kao i junak ovog teksta) zove Dopler i koji je pre nekog vremena živeo u jednoj običnoj kući u Oslu sa ženom, šesnaestogodišnjom ćerkom Norom i sinom Gregusom. Zbog potrebe da se suoči s bolom zbog skorašnje smrti svog oca, kao i zbog iznenadnog uvida u prezir prema drugim ljudima, Dopler je osetio potrebu da se preseli u šumu. Razapeo je šator, sprijateljio se s mladunčetom losa i mi smo pratili ovo dvoje kroz razne male i velike (uglavnom male) avanture. Tekst je objavila izdavačka kuća Kapelen s jeseni 2004. i postao je knjiga godine u klubu čitalaca Nove knjige i Kapelenovom klubu čitalaca.

Bilo je to prvi put da je zakon dozvolio jednoj knjizi da se istovremeno pojavi u dva kluba čitalaca i neki su mislili da je to pogrešno, tako da je bilo izvesnih sklonosti da se o tome raspravlja. Kritičari su uglavnom bili pozitivni prema prethodnom tekstu. Neki su išli daleko i nagoveštavali da on predstavlja piščevu (dakle moju) umetničku pobedu, dok su se drugi zadovoljili time da kažu da mu je kvalitet na nivou, da je zanimljiv, itd., dok su opet neki treći bili skeptičniji i imali utisak (iako to nisu otvoreno rekli) da je tekst pao još niže u odnosu na jedan i inače prilično dosadan i površan spisateljski opus.

Nova beba koja se pominje jeste Doplerov i ženin mlađi sin, koji je rođen sedamnaestog maja – istog dana kad su Dopler i njegova pratnja krenuli iz Osla na istok. To je sin kog Dopler nije tražio, ali koga je njegova žena isplanirala da dobije iako o tome nije ništa rekla. Na duže staze može lako da se desi da Dopler upozna svog mlađeg sina i da se obraduje što je došao na svet. Ali, kako se to već kaže, ostaje nam da to, kao još mnogo toga, vidimo.

*o vozu između Stokholma i Osla

Kao što je Gregus, potpuno tačno, dobio informaciju, voz između Stokholma i Osla više ne saobraća vikendom. A noćni vozovi su potpuno ukinuti. Šokantno je što je već bilo govora o tome da se ukine čitava linija. Sigurno se ne isplati. Norveške i švedske vlasti svađaju se čija je to odgovornost i ko treba da plati. U međuvremenu ponuda je toliko redukovana da se mali broj putnika odlučuje da je uopšte koristi. Avioni, autobusi i privatni automobili preuzimaju teren i kod ljudi koji bi bili potencijalni putnici vozom stvaraju nove navike. Drugim rečima, između glavnih gradova ove dve države blagostanja, koje spadaju u najbogatije i najmodernije na svetu, gotovo da više ne saobraća voz. U vremenu kad je skoro svima jasno da prevozno sredstvo kao što je voz predstavlja rešenje za ogroman problem koji muči celo čovečanstvo. Između drugih evropskih glavnih gradova voz saobraća non-stop. Da li bi neko uopšte i pomislio da ukine liniju između Berlina i Beča? Nikada. Ili između Pariza i Brisela?

Gregus na svu sreću ne zna ništa o tome. A i jedva da bi shvatio posledice svega toga. On se raduje što će u Karlstad uskoro stići voz u koji može da uskoči. Ne zna koliko je srećan.

Niko se ne rađa kao posmatrač ptica. To je interesovanje koje mora da se probudi, a zatim da se brižljivo izgrađuje. Nije lako odrediti vrstu pticama u letu. Ili pticama koje stoje, kad smo već kod toga. Mora mnogo da se vežba. Mnogo puta može da bude smorno, ali za onog ko je postao monoman, kao što je Fon Boring vrlo brzo postao, nema alternative. Skoro sve je u vezi s pticama. A ono što nije, odjednom nekako dolazi u vezu s njima. Do svoje sedamnaeste godine, Fon Boring nije ni primećivao ptice. Znao je, naravno, kao i svi ostali Šveđani, imena najčešćih ptica. Osim vrapca i patke znao je na primer za kukavicu i štiglica, drozda i čvorka. Ali ih u stvari nikada nije video. Nije razmišljao o njima. Nisu bile deo njegovog života. Kao što je već ranije rečeno, kao dete i mladić mnogo je vremena provodio u krevetu. Bilo je guvernanti i uštogljenog ophođenja s roditeljima uz obavezno odsustvo topline i mnogo bežanja u knjige i maštu. Bilo je malo vazduha i zemlje, i vatre, kad smo već kod toga. Sve u svemu, malo borbe sa elementima. I nimalo prijavštine pod noćima. Kad je konačno ozdravio i kad mu se vratio apetit, trebalo je nadoknaditi silne godine tokom kojih nije jeo kako treba i za nekoliko meseci se ugojio i omlitavio i tako opet bio izolovan od drugih mladih. Njegov otac, koji je sam bio iz vojničke i stroge porodice, nije mogao da podnese da gleda svog mlohavog sina i zato ga je poslao u internat, koji je trebalo da ga dovede u red. Tokom jedne ekskurzije na zapadnu obalu, perverzno energičnom nastavniku gimnastike palo je na pamet da se trči oko ostrva na kom su se nalazili. Spremni, pozor, sad. Debeli Fon Boring se, naravno, vrlo brzo i suviše umorio da bi pratio ostale. Nastavnik, koji je trčao na začelju, psovao ga je iz sve snage, ali je Fon Boring osetio ukus krvi u ustima i više je voleo poniženje zbog nezavršene trke nego telesno opterećenje za koje je osećao da će ga ubiti ako nastavi. Seo je na jedan brežuljak da povрати dah i nije dugo tako sedeo kad je pored njega proskakutala jedna ptičica. Bila je to prilično obična senica, ali pošto Fon Boring u to vreme nije znao ništa o pticama, doživeo ju je kao najspecijalniju pticu na svetu. Osetio se izabranim i počastvovanim. Eto mene malog kako sedim, seti se ponekad i danas kako je razmišljao, a ovo majušno stvorenje mi mirno skakuće po nozi kao da se poznajemo celog života. Kako ima lep kljun, mislio je dalje. I tako fino perje. Različiti smo, a ipak prilično slični, takođe je pomislio. Okružuje nas isti svet, dišemo isti vazduh, gladni smo i siti, srećni i uplašeni na otprilike isti način, pomislio

je. A pošto je poticao iz jedne od najbolje nameštenih kuća u Vermlandu, pomislio je pored toga, skoro automatski: Ako nas ubodete, zar ne krvarimo? Ako nas golicate, zar se ne smejemo? Ako nas otrujete, zar ne umiremo. A ako nas uvredite, zar se ne svetimo? I kroz glavu su mu prolazile još mnoge druge misli za onih nekoliko sekundi dok mu je senica sedela na nozi, ali nisu vredne ponavljanja, sve su vreme išle u istom pravcu kao one koje sam već opisao. Zbir tih misli je u svakom slučaju rezultirao time da je veza između Fon Boringa i te ptice bila uspostavljena i zacementirana zauvek. I ne samo između njega i te jedne ptice, već između njega i svih ptica. Kada je Fon Boring ustao s brežuljka tog letnjeg prepodneva 1929. bio je prilično drugačiji nego kad je nekoliko minuta ranije seo na isto mesto. Više nije bio bolešljivo i usamljeno dete kakvo je uvek bio. Stekao je milione novih prijatelja, tako da mu ni prezriv pogled nastavnika gimnastike ni podrugljivi smeh drugova, kada se konačno dovukao do cilja, nisu mogli ništa. Odjednom je postao ono što je trebalo da postane.

Neko vidi Hrista i promeni pravac.

Fon Boring je video pticu.

Dopler je prvo pomislio da mora da otprati Gregusa na stanicu u Karlstadu, ali se na kraju samo odšetao s njim do autobuske stanice nekoliko stotina metara od kuće Maj Brit. Tamo su se oprostili. Pre nego što je naišao autobus, Dopler je pitao da li je Gregus tatin sin, ali Gregus je bio neumoljiv i odgovorio da čisto tehnički gledano naravno jeste, ali da mu se u tom trenutku čini da oseća da je više vezan za mamu. Ne mogu da prihvatim oca koji se povlači po šumama i napija se, rekao je. Sigurno možeš, rekao je Dopler. Ne, rekao je Gregus. Ne mogu. Kada smo krenuli iz Osla, govorio si tako lepo o tome da smo Bongo i ja tvoji učenici i da ćemo ići u beli svet i činiti dobra dela, zato što je rat, rekao si, rekao si da je rat*, a ja sam mislio da je to stvarno privlačno i suvislo, ali sada vidim da nisi imao pojma šta radiš.

Ne, rekao je Dopler. Ali malo ljudi to zna, a ja sam u svakom slučaju stigao do tačke kad sam u stanju da priznam istinu. Ne znam šta radim, ali ne dozvoljavam da me to uništi. Jednog ću lepog dana možda razumeti nešto i tada ću možda doći kući.

Gregus je odmahnuo glavom. Samo nastavi, rekao je. Ja u svakom slučaju idem kući da steknem pristojno obrazovanje.

Kad je autobus sa Gregusom nestao iza krivine, Dopler se okrenuo i počeo da misli na druge stvari. A kad se vratio kod Maj Brit, započeo je trodnevno kontinuirano drogiranje hašišom.

Razgovori koje su vodili tokom ovih dana previše su nepovezani da bi imalo smisla prenositi išta od toga osim nekih fragmenata tu i tamo. Pušili su i igrali, i naravno hodali zorom bosu po travi, a između toga, nastavljali diskusiju o Norveškoj i Švedskoj. Povremeno je ton razgovora bio veseo i gotovo racionalan, ali ponekad bi prevagnuo na drugu stranu i postajao agresivan. Dopler je uporno pokušavao da se drži činjenica, ali je na kraju morao da iznese adut, a to je, naravno, bila takozvana švedska neutralnost tokom rata. Kukavička prividna neutralnost kojom se Šveđani i dan-danas ponose, ali je, prema Dopleru, to samo stoga što je istina preteška da bi je većina Šveđana prihvatila. Pokušali ste da budete prijatelji sa svima, rekao je Dopler. Pustili ste Nemce da transportuju robu i opremu vašom železnicom. Proklete kukavice. Ljudi na visokom položaju u švedskoj vojsci bili su prijateljski raspoloženi prema Nemcima i nadali su se da će ući u rat na strani Nemačke. Postojale su liste Jevreja koje je trebalo pokupiti kad

dođe dan. Jednostavno ste se povijali kako vetar duva i izdali ste pravednu stvar, a najgore je što ste se i pored svega toga izvukli.

Da, da, kaže Maj Brit. Sigurno si u pravu. Ali sad nećemo više o tome. Hajde da se radujemo što smo živi, što živimo upravo sada, i pomisli samo koliko je bolje živeti i plesati, jesti i pušiti nego npr. izgoreti u nekom svemirskom brodu.

Koješta, rekao je Dopler.

*o tome što je Dopler rekao da je rat

To upućuje na kraj prethodnog teksta, iz kojeg se mogao steći utisak da je Dopler u svet krenuo kako bi doprineo da se on popravi. Rekao je da je rat. I upravo je rečenica „Rat je“ doprinela završetku teksta u iskrenom i stoga privlačnom tonu i, u svetlu njegovog tadašnjeg angažmana, neki će se sigurno razočarati što Dopler sad sedi u Vermlandu i puši hašiš.

Četvrtog jutra ove žurke, jedan drozd se zakucao u prozor dnevne sobe i probudio Maj Brit, koja je konačno uspela da odspava nekoliko sati. Izašla je, podigla ga, tužno konstatovala da je mrtav, gledala ga neko vreme, prevazišla tugu, a zatim skovala đavolski plan kako da napravi neslanu šalu na Fon Boringov račun. Gotovo da nije mislila na Fon Boringa otkako je Dopler došao, ali kad je videla mrtvu pticu, pomislila je na njega, kao i da je mrtav drozd dovoljan da ga izbací iz igre na nekoliko sekundi, a to su, iako to možda ne bi htela da prizna, sekunde za koje živi.

Spremala je doručak, a kad je bio gotov, počela je bambusovim štapom da golica Doplera koji je spavao na podu pokriven stolnjakom. Ustaj, rekla je. Nismo ovde da se zabavljamo. Već nekoliko dana bančimo i opijamo se, rekla je, ali danas ću ti postaviti neke zahteve. Treba mi pomoć da dostavim nešto jednoj osobi koja živi gore uz put i podrazumeva se da se ti prijavljuješ. Osećam da te dosta dobro poznajem nakon ovih dana i noći, rekla je Maj Brit Dopleru. Čini mi se da smo prošli kroz mnogo toga. Mislim čak i da smo se malo privatavali juče u zoru, mada tome ne pridajem neki značaj, naravno, pominjem ti to samo u slučaju da si ti zaboravio. Pomalo mi je i prijalo, moram da priznam, podsetilo me je na ono vreme kad mi telo nije predstavljalo samo muku, i ako nemaš ništa protiv, moram da prokomentarišem da izgleda da imaš jako veliki ud, mogla sam da ga osetim kroz pantalone, i bio je stvarno zastrašujuće velik, ako mogu da budem toliko slobodna, ali ne treba da umišljaš da je to nešto naročito pošto sam videla gomilu takvih džinovskih udova na netu, primetila sam da ljudi vole da ih postavljaju tamo, a ja sam se naravno malo šunjala po netu. Pokojni Birger je imao skroz normalan ud, ali nismo se žalili, bili smo uvek srećni i živeli kako smo najbolje umeli, tako je bilo ranije, ljudi su bili zadovoljni i malim i, ako sad osećaš isto što i ja, onda smo nas dvoje sklopili prijateljstvo koje podrazumeva da su moji prijatelji postali i tvoji prijatelji i obrnuto, i, što je još važnije, da su moji neprijatelji sad i tvoji neprijatelji, a kad već pričamo o neprijateljima, na kilometar odavde živi jedan tip, kao što sam već rekla, jedan stari čudak, i naše neprijateljstvo ide way back, a sad, kad budeš doručkovao, hoću da poneseš ovog drozda (podigne ga i pokaže mu) i da ga ostaviš na njegovim stepenicama, da pokucaš na vrata i da se sakriješ u žbunje da bi posmatrao njegovu reakciju. Kad to završiš, možeš da se vratiš i

dobiješ ručak, a onda možemo malo da duvamo dok mi pričaš kako je to podneo, a najbolje bi bilo kad bi se potrudio da zapišeš tok događaja, tako da mogu da ih se setim i kad budeš otputovao. Nažalost, više nemam tako dobro pamćenje.

Dok su se Dopler i Maj Brit bavili svojim poslom, Bongo je zbrisao u šumu. Otišao je. Onoliko koliko je Doplerovo dete njegovo dete, toliko je i Bongo njegov los. Bongo je, isto kao i Gregus, žudnja života za samim sobom, i premda je Bongo već mesecima bio s Doplerom, on mu ipak ne pripada, pošto Bongo niti potiče od Doplera niti je nastao preko njega i njegova duša obitava u veoma čudnoj kućici daleko, daleko u sutrašnjici i, ako Dopler ne može da pohodi Gregusovu kuću, još manje može Bongovu. Bongo pripada samom sebi. I uvredio se što se Dopler tako lako prepustio destruktivnoj harizmi Maj Brit i potpuno zaboravio prijateljstvo sa svojim najvernijim saputnikom. Kad shvati šta se dogodilo, Dopler će se, naravno, zbog toga pokajati, ali tada će biti kasno. Ne igra se tek tako sa osećanjima jednog losa. Los je najverniji prijatelj na svetu sve dok se prema njemu postupa ispravno i dok dobija prostor koji mu je potreban, ali ako se čovek zaboravi samo na trenutak i pogleda na drugu stranu, ode zauvek. Losovi izgledaju tako dobroćudni i večni, ali ih mi dobijamo samo na pozajmicu.

Dok Maj Brit na gorepomenut način kuje zaveru u kojoj će naterati Doplera da bude njen potrčko i saveznik u ratu protiv Fon Boringa, Fon Boring je ustao i bio usred svog jutarnjeg rituala posmatranja ptica, puštanja vode, vežbanja, nege tela i, na kraju, unošenja čudne hrane. Prošao je go kroz sobe svoje ogromne kuće, popeo se uz stepenice, pored slike Baden-Pauela, ušao u spavaću sobu (u kojoj, dakle, ne spava), stao ispred ormara i spremao se da odluči šta će obući. Ako ga pustimo da stoji tako neko vreme, možemo da iskoristimo ovu priliku da ga, što bi se reklo, malo bolje pogledamo. Jer iako ja (koji ovo pišem) uglavnom ne cenim opise izgleda ljudi, stvari ili pejzaža u knjigama, sklon sam da upravo ovde napravim izuzetak. Malo stoga što to može da učvrsti veze između Fon Boringa i čitaoca, a time i između čitaoca i ove knjige, ali najviše stoga što taj ormar govori o Fon Boringu dovoljno da to ima nekog značaja. Uprkos svome novcu, Fon Boring je živeo prilično skromnim životom. Sva odeća koju je ikada posedovao nalazi se u ovom ormaru. Ništa nije bačeno. A to je veliki ormar. Majstor stolar ga je 1885. izradio na licu mesta. Poslednjih trideset godina Fon Boring nije kupio mnogo novih stvari. Naravno, nešto malo jeste. Ali njegovu osnovnu odeću skoro svakodnevno čine stare stvari. Na dnu ormara stoje sve Fon Boringove cipele. Dečje cipele, elegantne cipele, čizme, sandale, pancericice i tako dalje. Na gornjim policama nalazi se njegov, isključivo beli, veš, njegove čarape, razne izviđačke košulje i šeširi. U središnjem delu ormara vise mnogobrojna odela i sakoi, a u posebnom delu sa uskim fiokama nalazi se preko tri stotine svilenih marama. Kad na sebi nema izviđačku uniformu, uvek nosi svilenu maramu. Fon Boringova figura i stas nisu se menjali već sedamdeset godina. Prilično je nizak, a brada mu je oskudna. Uvek je preplanuo, a seda kosa još uvek mu je neobuzdana i mora da je začušljava pomoću vode i ulja da bi bila glatka i s razdeljkom s leve strane, kao što on obično nosi. Otkad je postao zreo čovek, Fon Boringova težina se samo neznatno menjala. Ranije je imao šezdeset sedam kilograma. Sada ima šezdeset tri i svakako je nešto suvlji i pognutiji nego što je bio u svojim najboljim danima, i ako ga sada pustimo da nastavi sa svojim pokretima, primetićemo da njegov izbor odeće odaje njegovu najdublju tajnu.

Pružna ruku i bira snežnobeke gaće starinskog tipa, isto tako belu potkošulju, sive pantalone, belu košulju, par sivih čarapa, teget sako i crvenkastu svilenu maramu. Oblači sve to bez ikakvih suvišnih pokreta i gledanja u ogledalo. Ali kad završi, odlazi do ogledala i gleda se. U

pojedininim trenucima uspeva da zamisli kako je izgledao u istoj toj odeći pre pedeset godina. Ovo što je sada obukao kupio je u Londonu sredinom pedesetih. Bio je na nekom džemboriju kod Svonzija i upoznao Engleza Ernesta, vođu izviđača, s kojim je kasnije otišao u London i kod koga je živio nedelju dana. Bilo im je lepo. Lepše nego što je Fon Boringu i pre i posle toga bilo s nekim. Dani su im prolazili u odlascima u kafiće i na izložbe, ležanju na travi po parkovima, posmatranju ptica i razgovorima o svemu i svačemu. Noći su provodili kod Ernesta, i uzgred budi rečeno, bile su to jedine noći koje je Fon Boring tokom pedesetih godina proveo u zatvorenom. Kada je Fon Boringova sreća dostigla vrhunac, Ernest je rekao da mora da uhvati voz za selo pošto ga žena i deca čekaju već nekoliko dana. Na putu ka stanici, Ernest mu je kupio teget sako. Da imaš nešto po čemu ćeš se sećati ovog perioda, rekao je.

Danas takav odnos ne bi predstavljao veliki problem, ali tada je ono što su oni doživeli zajedno bilo nečuveno, i unutar i izvan izviđačkog pokreta. Dešavalo se, naravno, ali je svakako bilo sramotno i teško.

Fon Boring je lako mogao da se oženi. Bilo je mnogo prilika. A on je želeo decu. Ali svaki put kad bi se tome ozbiljno približio, pronalazio bi neki izgovor i odustajao. Mislio je, radije ću živeti sam. I s pticama.

Baden-Pauel je i sam kasnije bio optužen da je više bio naklonjen društvu mladih dečaka nego žena i zbog toga neki smatraju vođe izviđača ljigavim i frustriranim dušama sumnjivih namera, ali to su uglavnom nepravedne optužbe i u Fon Boringovom životu nije bilo prljavog veša. Podučavao je na hiljade malih i velikih izviđača i tačno je da mu je više prijalo njihovo društvo nego, recimo, društvo zrelih žena, ali nikada nije zloupotrebio svoj položaj. Niko nije mogao da ga optuži za bilo šta, a on smatra da je bio iskreniji prema sebi nego Baden-Pauel. Ovaj se, naime, kad je dobro zašao u godine oženio jednom mladom ženom i od nje zahtevao da se šiša i oblači kao dečak i da se inače u svemu ponaša kao nešto sasvim drugačije od onoga što je bila. Fon Boring nije nikoga terao da se pretvara da je bilo šta. Stisnuo je zube i mislio da svet nije zreo za takve kao on. Registrovao je da je celokupno shvatanje polova poslednjih decenija postalo vidno mekše i premda se tome radovao, shvatao je da je, što se njega tiče, prekasno. Fon Boring je usamljen čovek. U sebi nosi veliku čežnju. A Ernest je mrtav već preko dvadeset godina. Više se nikada nisu sreli. Ali dešava se da Fon Boring otputuje u London, naročito preko leta, i da tamo provede nekoliko dana. Sedi u istim parkovima i ide istim putevima

kojima su on i Ernest išli tad, sredinom pedesetih godina. A noću spava na travi u velikim parkovima. Ako ga probude i oteraju, samo se malo pomeri. Ima on svoje metode. Preturio je mnogo preko glave. Zna on šta je čežnja.

Jesi li čuo za Sun Cua? pitala je Maj Brit dok je Dopler doručkovao. Dopler je odmahnuo glavom.

Maj Brit je ušla u dnevnu sobu i uzela knjigu koju je stavila na sto pred Doplera. Na koricama je pisalo *Veština ratovanja*. Dopler je pogledao knjigu i odjednom osetio kako se gotovo totalna ravnodušnost koja ga obično obuzme u susretu sa prastarom kineskom mudročću, polako prikrada. Najviše bi voleo da ne zna ništa o ovoj knjizi, zaključio je. Ali Maj Brit je ovo isto pričala već milion puta i ništa je nije moglo zaustaviti u nameri da mu ispriča sve o toj knjizi, koju obožava.

Ovde možemo naći ono što nam treba da bismo dobili ratove koje vodimo, rekla je Maj Brit.

Birger ju je dobio za Božić od Volvo Kamiona negde sedamdesetih godina. Bio je potpuno opčinjen njom. Čitao ju joj je naglas više puta i učili su neke odeljke napamet. U Volvo Kamionima su sigurno mislili da će njihovi zaposleni čitanjem ove knjige steći oštiji stav prema konkurenciji u obliku drugih proizvođača kamiona, ali Birger je počeo da koristi maksime majstora Suna u krstaškom ratu protiv sopstvenih šefova. Međutim, to nije vredelo. Svi u Volvo Kamionima čitali su istu knjigu i Birger nije daleko dogurao. Jadni Birger. Ali Maj Brit kaže da je imala dosta koristi od nje.

Slušaj ovo. Na primer, kaže: „Vojna doktrina zahteva prepredenost. Iako si kompetentan, nastupi kao da nisi kompetentan. Iako si efikasan, nastupi kao da si neefikasan.“ Zar to nije istinito i lepo rečeno?

Dopler je slegnuo ramenima. Tja, rekao je.

Za mene je korisno da Fon Boring misli da sam ćaknuta, rekla je Maj Brit. Tako će udarac više boleti kad ga jednom zadam. A isto važi i za sve nepravde na ovom svetu. Zato što nastupam kao bezopasna osoba, mogu da protestujem na neočekivane načine. Nemam šta da izgubim. Ja sam najopasniji demonstrant u Vermlandu. Ili, šta kažeš na ovo: „Iskusni ratnik nikad ne dopušta da se razbesni, onaj ko je naučio da pobeđuje, ne plaši se. Mudrac je pobedio i pre nego što je rat počeo, dok se nerazborit bori da pobedi.“

Oduševljeno je pogledala Doplera i duboko u sebi očekivala da će on aplaudirati.

Shvataš li koliko je ovo dobro? rekla je. Imamo ga u šaci. Ima nas duplo više od njega. Možemo da ga opkolimo. Već smo pobedili. A sad mislim da treba da pojedješ svoj omlet i da kreneš. Drozd je na radnom

delu u kuhinji. Fon Boringova kuća je na kilometar istočno odavde. Ne možeš da pogrešiš.

Dopler ide kroz šumu sa drozdom u ruci.

Zbunjen je. Čini mu se da nešto nije kao obično, da nešto nedostaje, i nakon nekog vremena shvata da nedostaje Bongo. Nije ga video nekoliko dana. Gde je Bongo? misli. I šta ja u stvari radim ovde u šumi sa mrtvom pticom u ruci? Da li je ispravno da je ostavim na stepenicama jednog neznanca? I da nije taj neznanac prijatelj kog još nisam upoznao?

Pitanja samo naviru.

Sad je pod uticajem Maj Brit i njene podmukle droge. Ne razmišlja jasno. Sve mu je maglovito i daleko. Njegov mozak je iznenađen zbog dotoka nove supstance i ne zna baš sasvim kako da se suoči sa izazovom.

Dopler je čovek pod raznim uticajima.

*o Bongu

Bongo je već miljama daleko od kuće Maj Brit. Uživa u švedskoj šumi i slučajno se zaputio na sever. Oseća neko nepoznato unutarnje ushićenje. Možda je to novoosvojena sloboda. Možda je to nesvesno saznanje da će uskoro početi da se razvija. Ne uspeva da formuliše misao. Nemušt je. Ne razmišlja onako kako to radimo mi, ljudi. Nemoguće je znati kako razmišlja. U suštini, to samo on zna. Ali srećan je, bez obzira na to. Oseća da je sve moguće.

*o podmukloj drogi Maj Brit

Nova istraživanja o kanabisu pokazuju da po svemu sudeći postoji veza između pušenja hašiša u mladosti i psihoze u zrelim godinama. Što su ljudi mlađi dok puše hašiš, i što češće to rade, to je veći rizik da će kasnije u životu postati psihotični. Utešno je što se to izgleda uglavnom tiče prilično male grupe ljudi koja je genetski podložnija tome nego drugi (v. npr. *New Scientist* od 26. marta 2005). Svaka kul faca će, naravno, poći od toga da ne pripada toj grupici i duvaće sve u šesnaest, a to se naravno može, ali treba imati na umu da sa psihozom, kad jednom dođe, nema više zezanja. Ja (dakle, koji ovo pišem) do sada nisam bio psihotičan, ali sam i čitao i video svašta, i njuh mi govori da čovek po svaku cenu treba da pokuša da izbegne takvu situaciju. Ako je neko psihotičan, onda se to nastavlja. Dopler nije pušio hašiš u mladosti. Bio je i suviše uzoran i briljantan. Nije radio ništa od onoga što mladi često rade da bi svetu pokazali srednji prst. Bio je samo briljantan od jutra do mraka. Ni ta se metoda ne preporučuje. Pa mora da se napravi poneka svinjarija. Ali poenta je u tome da se pronađe ravnoteža između onoga što te može odvesti u psihozu i onoga što te čini tako dosadnim da si u opasnosti da implodiraš. To je jako fina ravnoteža. Život je težak. Nemoj sad da kažeš nešto drugo. Istraživanje o obranom mleku između ostalog nagoveštava da je teško uspostaviti jasnu vezu između količine mleka koju čovek pije u mladosti i količine zadovoljstva u zreloj dobi. Ali naučnici i dalje neumorno rade i može da se desi mnogo toga.

Dopler konačno stiže na čistinu i spazi aleju s velikim, starim brestovima koja vodi do imanja. Ne sviđa mu se pomisao da se približi toj ogromnoj kući i suviše vidnom alejom, tako da se drži ruba šume sve dok ne ugleda pristojan broj drveta koja koliko-toliko stoje jedno iza drugog i čine nekakav mrtav ugao u odnosu na kuću, tako da može da trči od drveta do drveta, da stane iza njega i povrati dah, koji je, prirodno, nešto oslabio nakon bahanalija od prošlih dana i noći.

Od drveta koje je najbliže kući, Dopler poguren trči preko travnjaka i staje leđima oslonjen o zid kao što pretpostavlja da vojnici i ostali na tajnom zadatku obično rade. Nekoliko minuta stoji mirno da bi se uverio da ga niko nije video, a kad oseti da je sasvim bezbedan, odšunja se duž zida do masivnih kamenih stepenica koje najverovatnije vode do glavnog ulaza.

Fon Boring je, naravno, video Doplera od trenutka kad je promolio nos iz šume. Upravo je podešavao fokus na dvogledu za posmatranje ptica koji je stajao na stativu na radnoj ploči u kuhinji i lagano prelazio dvogledom duž najdaljih granica imanja ne bi li nekim slučajem ugledao pticu grabljivicu za koju mu se učinilo da je proletela dok je u sudoperu kraj prozora prosipao čaj koji se bio ohladio, i tad je ugledao čoveka koji mu se odmah učinio premorenim, kako nosi drozda, tačnije crnog drozda, što je Fon Boring prilično brzo razabrao, ali mu se za nekoliko kratkih sekundi puls značajno ubrzao pošto je pomislio da bi to mogao biti plavi drozd, što bi predstavljalo važnu stavku na njegovoj listi, a uz to i malu senzaciju pošto plavi drozd važi za prilično bojažljivu pticu i retko napušta oblasti oko Sredozemnog mora. Dok je Dopler išao oko imanja i približavao mu se sa strane, Fon Boring ga je pratio. Odneo je dvogled do stare balske dvorane odakle je do mile volje mogao da posmatra drozda u Doplerovoj ruci, kao i njegovo naizmenično trčanje i odmaranje iza drveća, sve dok nije shvatio da se taj umorni i nepoznati čovek nalazi otprilike ispod prozora pored kojeg je stajao. Dopler se sad nalazi kraj stepenica i nije siguran da li treba da baci drozda sve do vrata i da potrči što brže može ili da prati uputstva i ostavi pticu na otiraču, pozvoni i tek tad potrči što brže može. Ono što ga navodi da izabere poslednju mogućnost jeste strah da će zaspati u žbunju dok bude čekao da neko pre ili kasnije otvori vrata. Stoga se prikrada uz stepenice, namešta drozda tako da svako ko izađe mora da ga ugleda, a zatim povuče uzicu za zvono dok razmišlja kako je uzica za zvono

tako retka stvar da je vrlo verovatno da onaj ko ovde živi oseća da živi u drugom vremenu i u svakom trenutku očekuje da mu npr. Ana Karenjina na sankama dođe u goste sa svojim prijateljicama i ljubavnicima i s gomilom starih ruskih prnja.

Kad se zvonilo, uz pomoć uzice, oglasilo, Dopler se okrenuo i pobegao niz stepenice, ali čula su mu otupela i telo ga ne sluša kao ranije tako da je na kraju nezgodno stao levom nogom na stepenik i pošteno je iskrivio. Pao je na šljunak u podnožju stepenica i nekoliko dugih sekundi ležao tako bespomoćan pre nego što se setio da je trčao u zaklon i, premda mu je izgledalo najprirodnije da jednostavno ostane da leži, uspeo je da se dovuče do prvog stepenika i da se potpuno priljubi uz njega, tako da je osetio da se stapa sa stepenicama i šljunkom. Uz malo sreće onaj ko bude otvorio vrata neće videti da tu neko leži, uspeo je da pomisli pre nego što je čuo kako se vrata otvaraju i neko izlazi. Jedino što je video bio je delić kamenog stepeništa koji se nalazio na par centimetara od njegovih očiju, ali je osećao da je osoba koja je otvorila vrata uzela drozda i gledala unaokolo pre nego što se okrenula i vratila unutra. Dopler je osluškivao korake i zvuk teških drvenih vrata koja se zatvaraju i mislio da je čuo i jedno i drugo, ali nije bio siguran, tako da je dosta dugo čekao dok nije oprezno provirio preko ivice najnižeg stepenika. Na Doplerovu žalost, Fon Boring je stajao na istom mestu na kom je bio sve vreme. Podigao je drozda i nepomično gledao prema dnu stepenica. Dopler je shvatio da nije bio tako nevidljiv kao što je mislio i da ne bi sasvim izgubio obraz, oprezno je podigao jednu ruku u znak nekakvog glupavog pozdrava.

Fon Boring je otpozdravio klimanjem glave.

Ne znam ko si, rekao mu je Fon Boring, ali bi bilo bolje da uđeš. Izgledaš umorno. Možda bi hteo malo da odspavaš.

Hvala na ponudi, rekao je Dopler i ustao, ali nije mogao da se popne uz stepenice. Fon Boring je sišao i pružio mu ruku. Uz pomoć starog izviđača, Dopler je uspeo da odšepa do vrha stepenica i uđe u ogromnu kuću. Tamo je dobio čašu vode i krevet s baldahinom na spratu. Momentalno je utonuo u san bez snova, kao što se obično kaže u slučajevima kao što je ovaj. Dopler se ne razlikuje od tebe i mene. Kad odemo u krevet zato što smo umorni, spavamo čvrsto. A ako uganemo nogu, boli nas.

Fon Boring je više puta tokom tog dana ulazio i proveravao kako je Dopler. Kao izviđač se obavezao da uradi makar jedno dobro delo svakog dana (treća tačka u prvobitnom izviđačkom zakonu glasi: „Obaveza je izviđača da bude od koristi i da pomaže drugima. A ta obaveza dolazi pre svega ostalog, čak i ako podrazumeva da se izviđač mora odreći svog sopstvenog komfora ili sigurnosti da bi je izvršio. Ako ne zna koju od dve stvari treba uraditi, neka se zapita: „Šta je moja obaveza?“ a to zapravo znači: „Šta je najbolje za druge?“ i da zatim to i uradi. Izviđač mora uvek biti spreman da spasava živote i da pomogne povređenima. *I mora svaki dan da učini neko dobro delo.*“)

Nakon više od sedamdeset pet godina u izviđačkom pokretu, Fon Boring se i dalje osećao obavezanim ovim zavetom i najveća mu je želja bila da ga ispunjava što doslovnije, ali to nije uvek bilo moguće izvesti. Poslednjih je meseci Fon Boring uglavnom bio kod kuće. Bavio se posmatranjem ptica i vrtom, i nije se ukazalo mnogo prilika da učini naročito mnogo dobrih dela za druge ljude. Drugim rečima, zaostaje. Postoji neravnoteža u računici od jedno sto dobrih dela i talični Dopler je ušetao pravo u taj prazan prostor u Fon Boringovom izviđačkom životu. Pružio je Fon Boringu šansu da ispuni svoju obavezu. To je jako dobar primer situacije u kojoj svi dobijaju. Niko ne gubi. Svi dobijaju. Možda ne Maj Brit. Ali ona ionako nije stvaran deo računice. Ona je više ljudski faktor, a oni se, kao što je poznato, samo u izuzetnim slučajevima ubacuju u računicu.

Kad se Dopler uveče probudio, otkrio je da mu je stopalo imobilisano štapićima i grančicama i raznim drugim stvarima koje je Fon Boring imao pri ruci, a uz to umotano u zavoj i čaršave. To je izgledalo kao primer saniranja povrede iz Krimskog rata, ali šta sad, funkcioniše, stopalo miruje, više ga i ne boli tako jako, a i širi se prijatan miris sa poslužavnika sa srebrnim zvonom koji stoji na noćnom stočiću. Fon Boring sedi na stolici pored kreveta. Smeši se gotovo očinski, skida srebrno zvono s poslužavnika i otkriva ručak koji bi već pomenutu Anu Karenjinu (i njene prijateljice) naterao da dvaput razmisle pre nego što skoče pod voz.

Sedi, mladiću, kaže Fon Boring i pomaže mu stavljajući nekoliko debelih jastuka iza Doplerovih leđa. Stavlja poslužavnik sa hranom Dopleru u krilo i kaže izvoli.

Kuvao sam prema jednom od starih recepata moje majke, kaže. Probao sam i sam i mogu ti garantovati da je izvrsno.

Za ručak je spremljen drozd. Ipak je bio od koristi. U stvari, pomisao da bi ptica mogla da se pojede bila je jedna od prvih Fon Boringovih misli kad ju je video kako leži mrtva na stepenicama.

Namirnica, pomislio je. Nije odmah pomislio jedna ptičica. Pomislio je namirnica. Jer iako Fon Boring voli ptice, nije toliko sentimentaln da ih ne skuva kad uginu. On je praktičan čovek. Navikao je da živi od danas do sutra na džemborijima i izletima. Pravi potpuno ispravnu razliku između živih i mrtvih ptica. Žive proučava i za njih je jako vezan, ali za mrtve ga nije briga. Doduše, ne ubija ih sam. Pomalo mu se gadi, a pomalo to nije uobičajen deo fonboringovskog lanca ishrane, ali ako nađe pticu koja izgleda kao da je uginula prirodnom smrću, spreman je, kao što je već rečeno, da je skuva.

*o starom receptu Fon Boringove majke

Obratite pažnju na to da je recept predviđen za četvoro, dok je Fon Boring pravio jelo samo za jednu osobu. To je imalo izvesnih posledica na odnos količina (broj drozdovih grudi npr. drastično je smanjen), ali jelo koje Dopler sada jede inače je u velikoj meri onakvo kao što recept predviđa. Fon Boring je biciklom otišao da kupi sastojke koje nije imao u kući, a one koje nije našao, zamenio je drugim, odgovarajućim sastojcima. Recept ne bi trebalo da bude zakon. On je samo predlog. Mogućnost. A suštinski gledano, kao što je poznato, granice postavlja samo vaša mašta.

Drozd u pivu Za 4 Indijanaca*

Sastojci:

12 drozdovih grudi
300 g pečuraka
8 glavica luka šalotke
1 boca crnog piva
½ dl čistog soka od crne ribizle
½ dl soja sosa
½ kašičice timijana
3 bobice kleke
3 zrna bibera
1 kocka za supu
1 čen belog luka
1 mali luk

Sos:

4 dl soka od prženja
3 supene kašike pšeničnog brašna
1 dl pavlake

Priprema:

Uzmite omanju šerpu. Sipajte pivo, sok od crne ribizle i soja sos. Dodajte začine, kocku za supu, čen belog luka podeljen na dva dela i krupno isečen luk. Grudi isecite na filete i brzo ih propržite na zagrejanom margarinu. Kada smesa u šerpi provri, dodajte filete. Poklopite i ostavite sve da se kuva dok fileti ne omekšaju. Skinite šerpu s vatre i ostavite meso u šerpi neko vreme.

Napravite sos. Odmerite 4 dl soka od prženja, razredite vodom ukoliko je premalo soka. Dodajte brašno u pavlaku i promešajte, dodajte tu smesu ključalom soku od prženja uz stalno mešanje. Ostavite još pet minuta na tihoj vatri. U međuvremenu isecite pečurke na listiće a luk šalotku na četiri dela. Propržite ih na margarinu. Aranžirajte pirinač, meso, pečurke i luk na tanjiru i prelijte sosom.

*o tome što u receptu piše „za 4 Indijanca“

Greška je što piše Indijanci. Trebalo je da piše osobe. Trebalo je da piše:

Drozd u pivu

Za 4 osobe

Čovek bi pomislio da je tako ozbiljan izdavač kao što je Kapelen morao da otkrije tu relativno očiglednu grešku. Imaju dovoljno zaposlenih. Sve vrvi od lektora i korektora. Imali su dobre šanse da to otkriju pre nego što je knjiga otišla u štampu.

S druge strane, ima nekog šarma u tome što piše Indijanci umesto osobe. Meni (koji ovo pišem) to se u svakom slučaju jako sviđa.

Fon Boring je sedeo u tišini i gledao Doplera kako jede. Pogledi bi im se s vremena na vreme susreli, pa bi Dopleru tada postalo neprijatno i zagledao bi se u tanjir. Fon Boring, opet, nije skretao pogled. Izviđač ne skreće pogled samo zato što je situacija neuobičajena. On gleda. Važno je upijati sve oko sebe. Fon Boring je jednostavno sedeo i bio spreman. Ukoliko izbije požar, imao je spreman put za evakuaciju. Razmišljao je da li bi uspeo da ovog nepoznatog čoveka na leđima izvuče napolje pre nego što obojica postanu žrtve plamena. Baden-Pauel je pisao mnogo o tome kako je spasavanje života u mirnodopskom periodu najplemenitije što jedan izviđač može da uradi. Postoji gomila medalja koje se mogu dobiti za iskazanu hrabrost u ratu, ali Baden-Pauel smatra da se hrabrost u ratu ne može porediti sa hrabrošću u miru. Ima tu neke logike. Kad vladaju mir i sloga, ljudi gledaju svoja posla i misle o svemu i svačemu, odjednom se dogodi nesreća i onaj ko je tada dovoljno priseban da spase nečiji život, zaslužuje medalju. Lako je biti hrabar u ratu. Tada je čovek ionako u stanju pripravnosti. Baden-Pauel stalno ukazuje na epizodu koja se navodno dogodila početkom 20. veka u parku Hempsted Hit u Londonu. Jedna žena se udavila naočigled gomile koja nije pritrčala u pomoć. Trebalo joj je pola sata za to i Baden-Pauel misli da je neshvatljivo da su Englezi, kako kaže, to mogli da dozvole. Oni koji su sve to posmatrali izgubili su čast za svagda. Fon Boring je budan i kad je u pitanju njegova sopstvena bezbednost. Nema nikavih garancija da može da se osloni na ovog nepoznatog čoveka. Ako bi se pokazalo da je opasan i ako ga napadne, Fon Boring već ima razrađen plan kako će da ga neutralise. Iako je samo suvonjavi starac, nikako ne namerava da postane lak plen. Udariće Doplera pesnicom u stomak, zatim ga oboriti na pod i čvrsto ga vezati krevetskim čaršavom.

Dok je Dopler jeo, Fon Boring je zurio u njega. Sedeo je kao stari Indijanac. Lice mu je bilo bezizražajno i nije odavalo nijednu njegovu misao. Istovremeno je bio i bezopasan i opasan po život.

Dopler je završio jelo i podigao pogled. Hvala, rekao je. Fon Boring je uzeo poslužavnik i stavio ga na noćni stočić. Sad mi ispričaj sve, rekao je.

Šta to sve? pitao je Dopler.

Sve, rekao je Fon Boring. Primio sam neznanca u kuću i ukoliko želiš da neko vreme ostaneš ovde i da se odmoriš, moram da znam nešto više o tome ko si. Moram da dobijem informacije.

Informacije, ponovio je Dopler.

Moram da znam ko si i zašto si mi ostavio drozda na stepenicama. Ili ćeš da odeš ili ćeš da mi daš informacije, rekao je Fon Boring.

Dopler je klimnuo glavom. Nije baš znao šta da kaže Ali nije želeo da ode. Malo zato što ga je bolela noga, a malo što je bilo nečeg u toj velikoj izviđačkoj kući što mu je izgledalo privlačno.

Zovem se Dopler, rekao je Dopler.

Dobro, rekao je Fon Boring. To je dobar početak. Ja se zovem Fon Boring.

Na Fon Boringovu inicijativu su se rukovali. Fon Boringov stisak je bio jak i ulivao je poverenje, dok je Doplerov bio mlitav i ne baš tako uverljiv.

Norvežanin sam, nastavio je Dopler. Obično živim u Oslu, gde imam ženu i troje dece i briljantan sam. Prošle godine sam se dosta promenio. Izgubio sam oca. Prestao da budem briljantan. Ono što sam radio više ne radim. Odselio sam se u šumu i nabavio losa, koji sad, nažalost, ne znam gde je. Nedostaje mi. Bio mi je jedini istinski prijatelj. Došli smo peške ovamo iz Osla. Ne znam kuda sam krenuo. Ne znam ni šta tražim. Mislio sam da je Švedska drugačija od Norveške i da je dobro što je tako. Mislim da stvari nisu onakve kakve bi trebalo da budu. Ne volim ljude. Ali ne znam šta volim.

Doplerova donja usna je malo zadrhtala dok je pričao sve ovo. A drozd? pitao je Fon Boring. Šta je s njim?

Maj Brit je rekla da treba da ti ga ostavim na stepenicama, a onda da joj ispričam kako si reagovao, rekao je Dopler. Drugim rečima, čista zloba, rekao je Fon Boring.

Ne znam ništa o tome, rekao je Dopler.

Znači, nije ti rekla da ja volim ptice?

Ne.

Pa dobro, rekao je Fon Boring. Onda ti na neki način nisi znao šta radiš i to te oslobađa dela odgovornosti. Poznaješ Maj Brit? pitao je.

Zavisi na šta misliš, rekao je Dopler.

Da li osećaš da ti i ona imate odnos koji se sastoji od međusobnog poverenja i poštovanja?

Ne, rekao je Dopler. Ne osećam. Ali kad se šuma otvorila, prvo na šta sam naišao bila je njena kuća, ona mi je dala hranu i još svašta što me je navelo da ostanem tamo nekoliko dana. Igrali smo.

Fon Boring je odmahnuo glavom.

Mladiću, rekao je Fon Boring, ti imaš problema. Tvoj stisak je mrtav. Pogled ti je mutan. Treba ti pomoć.

Ne znam šta mi treba, rekao je Dopler. Ali pomoć zvuči kao neki početak.

Videćemo, rekao je Fon Boring, uzeo poslužavnik sa ostacima ručka i ostavio Doplera samog s baroknim tapetama koje su ga prilično brzo uljuljkale u san.

Čovek se umori od drozda i baroknih tapeta.

U cik zore sledećeg jutra Dopler se probudio kad je Fon Boring ušao s kutijom pod miškom.

Ovde nema vazduha, rekao je i širom otvorio dupla balkonska vrata. Vazduh je prva zapovest, nastavio je. Ako hoćemo da ovo funkcioniše, treba nam puno svežeg vazduha.

Fon Boring je zatim otišao do kreveta i seo kod Doplerovih nogu. Zatvori oči, rekao je.

Da zatvorim oči? rekao je Dopler. Moram da priznam da mi to zvuči pomalo čudno. Ne poznajem te tako dobro. Ko zna kakve podmukle planove kuješ. Uostalom, tek sam ih otvorio.

Zatvori oči, ponovio je Fon Boring nestrpljivo. Pokušavam da ti pomognem.

Dopler je zatvorio oči, ali je pokušao da čkilji krajičkom levog oka.

Ne gledaj, rekao je strogo Fon Boring dok je iz kutije izvlačio peškir i širio ga preko jorgana na donjem kraju kreveta. Poravnao ga je, a zatim ispraznio sadržaj kutije na peškir. Bilo je ukupno dvadeset malih predmeta i dosta su dobro odgovarali predmetima koje Baden-Pauel pominje u *Scouting for boys* kada opisuje ovu igru, koja se uostalom zove Kimova igra*. Reč je o tri različita dugmeta, jednoj olovci, jednoj jelenskoj kožici, pampuru od vinske flaše, zatvaraču od pivske flaše, komadu stare krpe, dva kamena, jednom osušenom karanfilu, komadu karte, džepnom nožiću, komadu ribarskog kanapa, slici švedskog kralja, bateriji, kesici suvog kvasca, niklovanoj pištaljki za pse, osušenoj narandžinoj kori i suveniru iz Londona – privesku za ključeve u obliku majušnog medvedića u befeater-uniformi. Fon Boring je poredao predmete po peškiru i pokrio ih drugim peškirom.

Sad možeš da gledaš, rekao je.

Dopler je otvorio oči.

Približi se, rekao je Fon Boring.

Dopler je otpuzao do kraja kreveta. Bilo mu je hladno, i dalje je osećao da ga boli noga, ali ga je istovremeno obuzela ozbiljnost trenutka i izabrao je da pređe preko toga. Fon Boring je iz džepa izvadio štopericu i rekao da Dopler ima minut da prouči i zapamti predmete koje će uskoro videti.

A ako ne uspem? pitao je Dopler.

Videćemo, rekao je Fon Boring. A onda je rekao izvoli i sklonio gornji peškir u isto vreme kad je uključio štopericu.

Doplera je u isti mah uhvatila panika i protraćio je prvih deset sekundi uveravajući sebe da nema nikakve šanse da izvrši zadatak.

Još pedeset sekundi, rekao je Fon Boring.

Dopler je pokušao da napravi neki sistem. Da li da stvori grafičku sliku predmeta ili treba da sastavi neku mnemotehničku rečenicu od prvih slova imena svakog predmeta? Gleda ih i zna kako se koji zove, ali kako će biti kad uskoro ponovo budu pokriveni? Smišlja rečenicu. Baterija, pomislio je, znači „b“, koje reči postoje na „b“, ima ih mnogo, previše, ali izaberi jednu zaboga, ne razmišljaj toliko, i za divno čudo izabrao je bojar, mislio je da je to nešto rusko, možda ruski vojnik, dakle bojar za bateriju, ili bojarov, zbog građenja rečenice, i kategorija za krpa, kuva za kralja, riba za ribarski kanap, kvanje za komad karte, sjajan za suvi kvasac, puška za pampur, i tako dalje.

Još dvadeset sekundi, rekao je Fon Boring.

O, bože, pomislio je Dopler i panično nastavio sve dok Fon Boring nije počeo da odbrojava poslednjih pet sekundi i prekrio predmete.

Dopler je ostao s rečenicom: Bojarova sjajna puška kuva ribu na dug, dugi, još duguljastiji način koji kategoriji kvanja obično nedostaje, medvedić.

Brzo je uvideo da to nije baš najsrećnija rečenica, ali je požurio da je ponovi u sebi što je više puta moguće dok Fon Boring ne pronađe tabelu, koju je, i dalje u skladu s Baden-Pauelovim savetima, pripremio unapred, tako da je lako mogao da štiklira predmete kako ih Dopler bude nabrajao. Rekao je izvoli i još jednom pritisnuo štopericu. Zašto štopuješ vreme? pitao je Dopler.

Najviše zabave radi, rekao je Fon Boring. Volim da poredim one koje testiram. Tako mogu brzo da stvorim sliku koliko dobro opažaš i koliko si pametan.

Baterija, rekao je Dopler napeto i Fon Boring je upisao krstić.

Suvi kvasac. Novi krstić.

Pampur. Krstić.

Slika kralja. Krstić Ribarski kanap. Krstić.

Narandžina kora. Krstić.

Crveno dugme, braon dugme, srebrno dugme. Fon Boring je zadovoljno klimao glavom i stavio krstić krstić krstić. Jelenska kožica. Krstić.

Džepni nožić. Krstić.

Karanfil. Krstić

Odavde kreće sporije. Dopler nije iznenađen, ali oseća da ga to nervira. U svom ranijem briljantnom životu učenika, studenta i primaoca ličnog dohotka, sa ovim bi završio za čas. U osnovnoj školi bi završio pre svih i sedeo s podignutom rukom, koju bi pridržavao drugom, teško uzdisao što se tako groteskno dosađuje i hteo bi da nastavnik to vidi i da pomisli 1) da je ovaj Dopler najbistriji i najbrži učenik koga sam ikada imao i 2) šta da smislim što će ga pošteno namučiti dok ovi ostali kilavci ne završe. Ali, naravno, tako besmislena rečenica ne može da prođe nekažnjeno. Sada je samo sedeo i čekao da mu se obije o glavu i sada će se to i dogoditi, osim, pomislio je, osim ako ne promeni strategiju, Fon Boring je zabrinuto podigao pogled, ali se Dopler odjednom vratio u formu iz starih dana, a vratila mu se i radost što je toliko briljantan da iznenađuje sve iz okoline i sada prvo pokušava da rečenicu rekonstruiše vizuelno, ali izgleda da to ne pomaže, sigurno zato što nikada nije bila vizuelna, nikad nije bila napisana, ali onda je okrenuo rečenicu i počeo otpozadi i tad se setio da se završava nelogično rečju medvedić, koja je odvojena od drugih, i još nesuvislija od ostatka, ali nema veze pošto ima novu reč i opet je u sedlu, tako da kaže medvedić iz Londona, a Fon Boring sa olakšanjem ucrtava još jedan krstić na tabeli.

Dopler je odustao od rečenice i pokušao da vizualizuje predmete, šta je to što još nije rekao, šta je bilo pored onih stvari koje je već pomenuo.

Kamenje, setio se. Jedan oblutak i jedan mramorasti. Krstić i krstić.

Niklovana pištaljka za psa.

Krstić.

Zatvarač od pivske flaše.

Krstić.

Dopler razmišlja. Ima da uspe u ovome. Ima vala da uspe u ovome.

Koliko mi je ostalo? pita.

Tri, kaže Fon Boring.

Dopler zatvara oči. Vidi stvari pred sobom. Vidi raspored po kom su ležale i prelazi ga u mislima. Na karti ima nekih belih mrlja. Šta je to bilo, šta je to bilo? Ali čekaj malo. Karta? A ispod karte je bio komad tkanine, a pored njega je bio, šta je to do đavola bilo, neki štapić, kao neki štapić. Parče karte, kaže Dopler, i krpa i, šta je ono bilo poslednje, to je ... dlanovi mu se znoje, to je bio ... ma obična olovka, čoveče. Laknulo mu je što je uspeo, olovka, olovka, uzvikuje, pobeda, pobedio je predmete, čovek protiv mašine, oseća, a on je pobedio i prepoznaje ono dobro osećanje kad si briljantan, a Fon Boring upisuje poslednja tri

krstića, zaustavlja štopericu i proučava tabelu. Bogami, rekao je. Svega si se setio. I to u rekordnom vremenu. Nisam verovao. Stvarno nisam verovao. Imaš to u sebi. Nisi onaj za koga se izdaješ.

A za koga se izdajem? pitao je Dopler.

Izdaješ se za nekog ko ne zna, rekao je Fon Boring. Ali znaš. Pokušavaš da budeš nešto što nisi i to će se završiti katastrofalno. Veruj mi. Video sam to mnogo puta. Pokušavaš da pobegneš od samog sebe. Ali ne ide. Nije moguće*. Uvek ćeš stići samog sebe i mislim da danas ovde vidim znak da se to već dešava.

Zagledali su se jedan u drugog.

Imaš to u sebi, rekao je Fon Boring.

Šta to imam u sebi? pitao je Dopler.

Možeš da budeš šta hoćeš, rekao je Fon Boring. Možeš da radiš šta hoćeš.

Ali ja pokušavam da ne budem ništa, rekao je Dopler. Pokušavam da ne budem ništa i da ne radim ništa.

Gluposti, rekao je Fon Boring. Ne znaš šta radiš. S malo truda možeš da postaneš kao ja. Mogu, pod izvesnim uslovima, da te naučim da budeš kao ja. Odlučio sam da to više neću da radim, ali me je talenat koji si danas pokazao naveo da razmišljam o još jednom pokušaju.

A šta si to ti što i ja mogu da postanem? pitao je Dopler. Ja sam izviđač, rekao je Fon Boring.

Zaboravi, rekao je Dopler. Neću da budem izviđač. Ne volim ljude. A naročito ne volim ljude koji se zajedno s drugim ljudima muvaju po prirodi.

Gresiš, rekao je Fon Boring. Ti čezneš za ljudima. Vidim to po tebi. Baš kao što sam decenijama svakog leta viđao na deci, na desetinama njih. Dođu kao buntovnici, zatvoreni i čvrsto rešeni da će bojkotovati sve dobronamerne akcije, ali kad im ukažem poverenje i ponašam se prema njima kao prema odraslima, promene se za nekoliko dana i na kraju leta upravo ta deca neće kući. Plaču i neće da odu. I mesecima nakon toga pišu pisma*. Roditelji ne znaju kako da mi se dovoljno zahvale. Ti si takvo dete. I ja ću te podučavati. Ali biće teško. Moraš da budeš spreman na to da neće biti cile-mile. To je naporan rad. Fon Boring je Dopleru pružio ruku koju je ovaj prihvatio sa oklevanjem, ali se dovoljno sabrao da je od toga konačno ispao pošten stisak ruke. Da li sebe smatraš poznavaoцем ljudi? pitao je Dopler. Da, rekao je Fon Boring. I ne ispuštajući mu ruku i ne spuštajući pogled s Doplerovih očiju, uspravio se i zapevao:

Švedski izviđači mi smo
hrabri, odvažni i smeli
u srcu uvek nosićemo
izviđački zavet celi:
Za Boga, kralja i otadžbinu
kud god da nas baci sudba
stoji spremna naša družba
čela uzdignutih k nebu
Hrabro naša družba stoji
dok oluja svetom hara
lukove i strele broji
sad je doba kad se stvara.
Sad se šire bratske veze
u ljubavi i radosti
sad se kuje vruće gvožđe
naše švedske budućnosti.

*o bežanju od samog sebe

Možda će delovati čudno, ali dok je Fon Boring ovo govorio Dopleru, Maj Brit je sedela skoro kilometar odatle, duvala do besvesti i slušala kako njen pokojni heroj Bob Marli peva neki refren koji sadržinski do najsitnijeg detalja odgovara Fon Boringovoj poruci upućenoj Dopleru.

To je paralelizam u svom najboljem izdanju i mi imamo privilegiju da u tome učestvujemo. Non-stop se fantastične i neverovatne stvari dešavaju istovremeno, ali mi uglavnom ne znamo za to. To se dešava u potaji. Ali upravo u ovaj slučaj imamo uvid i to bi trebalo da obraduje i najzagriženijeg cinika. Dok je Fon Boring govorio ono što je govorio, Marli je pevao: „You’re running and you’re running and you’re running away, you’re running and you’re running and you’re running away, you’re running and you’re running, but you can’t run away from yourself, can’t run away from yourself, can’t run away from yourseeeeeeeelf, can’t run away from yourself.”

Ovo možete da čujete od izviđača i rastafarijanaca.

*o Kimovoj igri

Kim je lik iz jednog romana Radjarda Kiplinga. Kim je odrastao u Indiji s roditeljima Englezima, ali je završio kao zaluđenik Indijom, oblačio se kao Indijac, družio se sa Indijcima, sve dok ga nije zarobio neki engleski oficir, koji je brzo shvatio da je mladić natprosečno bistar. Mogao je da primeti i zapamti svašta i ništa indijsko mu nije bilo strano, a oficiru se to toliko dopalo da je koristio Kima kao špijuna. On je bio rođeni špijun i zaslužio je da dobije izviđačku igru nazvanu po njemu.

*o pismima koja su pristizala mesecima

Dragi Fon Boring,

Kad sam stigao u logor u Rinkabiju mislio sam da je to neko sranje koje je mama izabrala. Mislio sam i da je užasno dosadno biti radio-izviđač. Prvo veče su mi neki veliki dečaci dali malo piva, ali je to otkriveno i trebalo je da me pošalju kući, međutim, tad si došao ti i rekao da treba nešto da ti pomognem par dana. U početku sam mislio da si pijan i glup pošto je građenje klozeta teško, ali si se ti toliko šalio da je postalo čak i zabavno, a kasnije sam poželeo da gradim bungalove iako u početku nisam hteo i svi su rekli da je to najbolji bungalovu čitavom logoru. I radio je bio kul. Stekao sam prijatelje u Brazilu i jesenas sam dvaput bio u radio-klubu ovde u Sundsvalu i pričao s njima. Zamisli da možeš da pričaš s ljudima koji žive tako daleko, a da ne koristiš telefon. Mislim na kamp svaki dan i nadam se da ću se vratiti sledećeg leta. Nadam se da ćeš biti zdrav iako si star i da ćeš i ti biti tamo. Mama kaže da ne računam s tim da ćeš živeti toliko dugo, ali ja mislim da hoćeš.

Ti si najbolji odrasli kojeg poznajem.

Srdačni pozdravi od Sunea Vasberja

Sada počinje period intenzivnog izviđačkog treninga za Doplera, i kad bi ovo bio film, što naravno nije, ali hajde za trenutak da se pravimo kao da jeste, muzika bi počela upravo u trenutku dok prebacuješ pogled na ovu stranu i sasvim je sigurno da bi ta muzika bila potencijalni hit. Sekvenca bi trajala možda dva minuta i za to vreme bismo videli kako ostareli učitelj (poslednji put) podučava učenika (Doplera) i pod njegovim uticajem ovaj od nekoga potpuno beznadežnog postaje spretnan u svemu. Videli bismo treninge na kojima bi pravio velike gluposti, dok bi se Fon Boring nervirao i gotovo neprimetno odmahivao glavom, videli bismo kako su i Dopler i Fon Boring veoma potišteni, gotovi da odustanu, ali tada, prilično iznenada, i kao posledica Fon Boringovih sposobnosti učitelja i Doplerovog urođenog, ali prikrivenog talenta, kao i zajedničkih neumornih treninga, odjednom bi došlo do napretka, Doplerove mane postale bi njegove vrline i završio bi kao iskusni izviđač, ravnopravan sa samim Fon Boringom, i uz to s nagoveštajima da će jednog dana možda prevazići svog učitelja. A onda pravac obračun gde bi Dopler prvo spasio Fon Boringov život u borbi protiv glavnog neprijatelja, zatim bi se malo povukli, sumirali i isplanirali sledeći korak, što bi Doplera nesumnjivo nateralo da prevaziđe samog sebe u lukavstvu i snazi, što opet vodi konačnom obračunu kada Fon Boring vraća dug spasavajući Doplerov život u jeku borbe, ali sam biva smrtno ranjen. Pobeda je zagarantovana, ali skupo plaćena.

To bi bio film. Ali ovo je knjiga. To naravno, ima i dobrih i loših strana. Ne moraš da se mučiš da ustaješ sa stolice, oblačiš se, ideš do bioskopa itd. itd. i što je možda najvažnije od svega, izbeći ćeš onaj pritisak kad izađeš iz bioskopa s prijateljima koji hoće da pretresu film do najsitnijeg detalja pre nego što ti zaokružiš svoj doživljaj. Možeš jednostavno da sediš u miru, nastaviš da čitaš i da se pouzdaš da je onaj koji je ovo pisao (ja) sve smislio na najbolji mogući način dok konzumiraš štivo sopstvenim tempom, praviš pauze, donosiš hranu i piće, i tako dalje.

Najveća razlika sigurno je ipak u građenju priče. U filmu o Dopleru i Fon Boringu zaplet bi bio kompaktan i čvrst, i ponekad sigurno i uzbudljiv, dok u knjizi zaplet nije ni kompaktan ni čvrst a, nažalost, sumnjam i da će biti uzbudljiv, jer u knjizi nije najvažnije *šta* se dešava, već *kako*, a naročito je važan jezik, koji opisuje to *kako*. I zato sam ja

(dakle, ja koji ovo pišem) primoran da krenem od opisa Doplerovog izviđačkog treninga. Mogao sam, naravno, da napišem: „Sada dolazi period kada Dopler trenira redovno i naporno da bi postao pravi izviđač, i dosta dugo izgleda kao da mu to neće poći za rukom, ali mu na sreću na kraju ipak uspe i kad stane pred nas kao izviđač, događa se sledeće:“, ali ovo nije takva knjige i ja (dakle, ja koji ovo pišem) nisam takav pisac i ne pomaže vam da otvorite poslednju stranicu da proverite šta će biti na kraju, zato što, skoro da je greota to reći, nije ni važno šta će biti na kraju. Ne vode sve niti ka kraju i neće se lepo i divno ujediniti, pre su fascinantne same po sebi, svaka nit je važna, ali kraj nije važan, a put ka kraju koji nije važan – važan je. I ne vredi ni čekati na film pošto od ove knjige neće postati nikakav film*.

*o tome da neće biti nikakvog filma

Jedini razlog za pravljenje filma od ove knjige koji ja (koji ovo pišem) mogu da vidim, jeste varijanta da neko ponudi bezobrazno mnogo para da dobije dozvolu za ekranizaciju i da taj neko kaže da ja ne moram da imam nikakve veze sa ekranizacijom i da čak u uvodnoj špici može da stoji da, ako film bude loš, ne snosim nikakvu odgovornost za njegov kvalitet, ali da (ako film bude dobar) ja budem u velikoj meri zaslužan što je film takav kakav je.

Pre nego što otpočne izviđački trening, Fon Boring insistira da se Dopler detoksikuje. Niko ne može da postane izviđač ako mu je krv puna halucinogena ili nekih drugih supstanci koje menjaju svest. Svest je jedino što imamo, ubeđuje ga Fon Boring. Okej, dobro, nije jedino, priznaje kada ga Dopler malo pritisne, ali je vrlo važna. Izviđač sa sniženim nivoom svesti je nezamisliv. Ta je misao u startu osuđena na propast. Ako hoćeš da postaneš izviđač pod mojom komandom, moraš da mi dođeš go i čist, kao dete, kao ptica.

I Dopler dolazi otprilike baš kao ptica. Četiri dana ne sme da izađe iz sobe s baroknim tapetama. Vršu nuždu u kofu koju Fon Boring redovno prazni i dobija oskudnu hranu i piće dva puta dnevno. Sve vreme balkonska vrata stoje širom otvorena. Smrzava se. Ima noćne more i doziva Bonga. Odšepa do balkona i pljuje na mesec, a na kraju skače s balkona i aterira u neko veliko žbunje, gde ga Fon Boring pronalazi narednog jutra, mokrog i skvrčenog kao vrabac.

Sada si spreman da položiš izviđački zavet, kaže Fon Boring.

Ne znam da li sam spreman, kaže Dopler. Prvo moram da ga čujem.

Obećavam da ću dati sve od sebe da:

- služim Bogu,
- pomažem drugima i
- živim prema izviđačkom zakonu, kaže Fon Boring.

Sa velikom zadržkom oko ovoga da služim Bogu, spreman sam da se zakunem samo u slučaju da mogu da odbranim izviđački zakon, kaže Dopler.

Svi mogu da odbrane izviđački zakon, kaže Fon Boring. Da čujem, kaže Dopler.

Fon Boring uzdiše. Navikao je da ima posla s decom koja nemaju rezerve i ne postavljaju pitanja, ali mu se otpor istovremeno i sviđa. Sviđa mu se što mora oko nečeg da se pomuči, pa zauzima pozu i sugestivnim tonom recituje, gotovo pevajući:

Božje oko, koje te gleda kud god da kreneš, kaže:

1. Izviđač je otvoren za Boga i Njegovu reč.

Šator koji podižeš kao sklonište i zaklon, kaže:

2. Izviđač oseća odgovornost za sebe i druge.

Čvor, koji simbolizuje želju da pomogneš drugima, kaže:

3. Izviđač je obziran i spreman da pomogne.

Srce je znak prijateljstva i kaže:

4. Izviđač je dobar prijatelj.

Čisti štit, simbol viteštva, kaže:

5. Izviđač je iskren i pouzdan.

Propupelo drvo, kome treba tvoja zaštita, kaže:

6. Izviđač poznaje prirodu i čuva je.

Tragovi na putu kojim odlučiš da kreneš, kažu:

7. Izviđač misli i radi samostalno i pokušava da razume druge.

Međaš koji pokazuje da je cilj postignut, kaže:

8. Izviđač daje sve od sebe u nedaćama i teškoćama.

Logorska vatra koja gori slabo, ali postojano, kaže:

9. Izviđač je skroman i pokušava da se snađe.

Lanac prijateljstva koji nas vezuje, kaže:

10. Izviđač sve radi za mir i razumevanje među ljudima.

Fon Boring je, kao i uvek kad bi izrecitovao izviđački zakon, dirnut svojom sopstvenom recitacijom i jakim i večnim sadržajem zakona. Dopler je nešto skeptičniji. Ne sviđaju mu se biblijske paralele u zakonu. Ne sviđa mu se ni naredba ni zabrana, ne sviđaju mu se numerisane tačke, ni sviđa mu se što ima deset zapovesti, kao u Bibliji, a naročito mu se ne sviđa što zapovest broj jedan govori o Bogu i njegovoj reči, jer prema Doplerovom shvatanju, u svetu ni Bog ni njegova reč ne postoje na neki realan način, iako mnogi veruju u to i žive kao da je postojanje Boga činjenica i kao da je on upravljao nastankom Biblije, već celog Boga doživljava kao jasnu konstrukciju za koju se vezuju uglavnom nesrećni jadnici bez stvarne sposobnosti da sami razmišljaju zato što bi im život inače bio surov. Većina ostalih tačaka je, naravno, skroz u redu. To da treba biti dobar prijatelj, čuvati prirodu, biti umereno skroman i raditi za mir i razumevanje među ljudima sjajne su tačke. Nema nikakve sumnje. Ali ipak u ovom zakonu ima nešto što smrdi i Dopler primećuje da se umorio od čitavog tog izviđačkog zakona i oseća neverovatno jaku želju da odšepa nazad do Maj Brit i puši hašiš sve dok ne ugleda čoveka s kosom.

Vidim na šta misliš, kaže Fon Boring.

Ne vidiš, kaže Dopler.

Da, da, vidim, kaže Fon Boring, i sad sledi zapišavanje.

Već sam mokar i hladno mi je, kaže Dopler.

To ne pomaže. Moraš da dobiješ svoje. Moram da te kaznim. Nemam izbora. Ti, naravno, imaš izbora. Možeš odmah da odeš. Ja te u tom slučaju neću zaustaviti, ali ako odlučiš da ostaneš, moram dobro da te polijem vodom, nažalost dodao bih, jer ja sam prvi koji će zbog toga zažaliti. Takav je izviđački život. Drugarstvo traje zauvek i lepih trenutaka ima daleko više nego loših, ali ako napraviš ijedan pogrešan korak, zajednica to nekako mora da obeleži, a način koji su izviđači izabrali je zapišavanje, sipamo hladnu vodu niz nogavice, to je ponižavajuće i neprijatno i zato veoma efikasno, a pri tom je u većini slučajeva i bezopasno.

Dopler se nalazi na raskršću. Može da se vrati kod Maj Brit i da duva do besvesti, može da ostane kod Fon Boringa i bude zapišavan ili može da uradi nešto sasvim treće, nešto što bi sam smislio, i u ovoj poslednjoj kategoriji se teorijski nalazi nebrojeno mnogo mogućnosti*, ali je vredno pomena da je izabrao zapišavanje. Potpuno svestan posledica bira zapišavanje. Ulazi u kuću i pozajmljuje suve pantalone od Fon Boringa, pre nego što izađe na travu i legne na leđa podigavši noge tako da Fon Boring, uz pomoć baštenskog creva, može da mu sipa litre hladne vode niz noge dok polaže izviđačku zakletvu. Dopler je lako mogao da se izvuče, ali je izabrao zapišavanje i izviđačku zakletvu. Možda ipak ima veće probleme nego što smo mislili.

* o nebrojeno mnogo mogućnosti

Mogućnosti su vrlo retko tako nebrojene kao što mislimo. Dopler je zarobljen sopstvenim okvirima i iskustvima i svet izvan svega toga za njega je potpuno nevidljiv. On je čovek koji se nalazi usred života. Ima troje dece i uspešnu kancelarijsku karijeru iza sebe, tokom protekle godine živeo je u šumi, a sad je u stranoj zemlji gde je tek nedavno shvatio da mu je najbolji prijatelj nestao, a uz to mu se trenutno preti zapišavanjem. Kakve mogućnosti on zapravo ima?

- Može da se vrati kući u Oslo, izvini se porodici i poslodavcu i verovatno nastavi otprilike kao pre.

- Može da postane izviđač.

- Može da duva hašiš.

- Može da krene na kurs razvoja ličnosti i još ponešto i razreši, ali da na kraju najverovatnije postane još isfrustriraniji nego što je danas.

- (Možda) može da nauči neki zanat i da u budućnosti postane vatrogasac, ali će imati problema da bude deo tima. Uvek će imati životnu priču koja se kosi sa životnim pričama ostalih vatrogasaca. Sala vatrogasca Doplera ne bi uvek bila uspela kao šale ostalih vatrogasaca. Bio bi različit od ostalih vatrogasaca, a različitost, kao što je poznato, ima svoju cenu.

- Može da otvori kafić i da svoj ugled izgrađuje služenjem dobre kafe ili npr. zemički koje su bolje od ostalih, ali bi u tom slučaju važio za osobu koja je prekinula strejt karijeru i otvorila kafić, a redakcije vikend izdanja raznih novina na kraju bi to nekako iskopale i pisale o tome, i njemu bi posao procvetao.

- Može da oduzme sebi i/ili drugima život i tako završi mrtav ili progonjen, ili verovatno u zatvoru gde bi imao jako mnogo vremena da razmišlja dok mu donose hranu i gde bi dobio šansu da studira nešto potpuno novo, možda homeopatiju ili pravo, ili bi samo čitao sve knjige koje dosad nije imao vremena da pročita ili bi mogao da nauči da svira klavir, ako zatvorenici uopšte smeju da imaju klavir, verovatno smeju, makar sintisajzer, ili možda da piše pesme i da mu pesme budu priznatije nego kad bi bio na slobodi, ali ko uopšte voli da bude priznat, i sama ta pomisao mu se gadi.

Možete smisliti i još neke mogućnosti, ali je poenta da im je u praksi broj ograničen. Dopler može da varira nešto malo sopstvenu temu, ali je zapetljano stvoriti sebe iznova. S vremena na vreme čovek sebi pak može priuštiti poneki time-out i pitanje je da li će Dopler uskoro početi da shvata da je ovo što sad radi zapravo jedan takav time-out.

Pošto je zapišan, Dopler je dobio dozvolu da se istušira toplom vodom, dok je Fon Boring spremio dobar i skroman izviđački obrok. Dobio je i izviđačku odeću. Šorts, dokolenice, košulju, maramu, šešir i izviđačke cipele. Zatim je dobio naređenje da pokosi travu u fonboringovskom parku. Dobio je neko traktorče za košenje koje je u početku bilo zabavno voziti, ali je Dopleru brzo dojadilo. Za košenje trave je potreban ceo dan, i taj dan je bio i koristan i nepodnošljiv. Koristan zato što je Dopler imao vremena da se bavi negativnim mislima, da bi zatim uspeo da zapadne u nekakvo ravnodušno raspoloženje koje mu je na kraju donelo određenu radost, nepodnošljiv zato što je kosilica bučna, a radni zadatak slabo inspirativan. Uveče je bio iscrpljen i zaspao je odmah pošto je s Fon Boringom pojeo jegulju sa senfom i belim lukom. Narednog dana je dobio naređenje da nacepa drva i da ih lepo naslaže.

Kad je naslagao prvu gomilu, Fon Boring je istrčao napolje i rekao da je gomila prava bruka, da je to najružnija gomila drva koju je ikada video, itd., i da Dopler iz istih stopa mora da je poruši i napravi novu. Dopler je zapravo sasvim fino naslagao drva, apsolutno prihvatljivo, tako da je Fon Boringova reakcija bila čista gluma. Cela je predstava, naravno, klasični vojnički trik čiji je cilj da slomi duh regruta i uspostavi poštovanje prema učitelju. Svaki nagoveštaj otpora mora se uništiti da bi se iz pepela mogla podići nova građevina. Ali Dopler nije od juče, nije dozvolio da ga savlada bes već je prihvatio igru i napravio novu gomilu potpuno ispravnih proporcija i pod konac, u meri u kojoj je moguće da jedna gomila bude pod konac. Fon Boringova uobičajena izviđačka pedagogija nalagala je da se i ta gomila poruši, ali kad ju je video, nije imao srca. Gomila je prosto naprosto bila prelepa. Stajao je i divio joj se, dok je Dopler dalje cepao drva i započinjao sledeću gomilu.

Obustavi, reče Fon Boring. Nema potrebe. Deluješ toliko zrelo da verujem da možemo da se usudimo da preskočimo par stupnjeva treninga. Planirao sam da cepaš drva nekoliko dana, a da zatim makazama podšišaš rub travnjaka na celom imanju, ali sad vidim da bi to bilo kontraproduktivno. Tako bi prozreo moje metode i počeo bi da sumnjaš u moju moć rasuđivanja. A sumnja izviđaču ničemu ne služi. Tako da ću ti prosto postaviti nekoliko pitanja.

Navali, reče Dopler.

Znaš li kako se koristi nož? pitao je Fon Boring.

Znam, reče Dopler.

Da li je pametno seći prema sebi?

Uglavnom nije.

Znaš li kako se dodaje nož?

Nož se drži za oštricu tako da onaj kome dodaješ može da ga uhvati za dršku.

Da li je preporučljivo trčati s nožem u ruci?

Nije.

Koliko ljudi istovremeno može da stoji u čamcu?

Jedan.

Kako izgleda zečji trag?

Ima dva traga malo ukoso jedan ispod drugog i ispod njih dva jedan pored drugog.

Šta sam juče nosio?

Dopler pogleda Fon Boringa.

Isto što i danas, reče.

Kako izgleda plavetna senica?

Nisam siguran.

Kugara?

Ne znam.

Rečni galeb?

Nažalost nisam sasvim siguran.

Ne sviđa mi se to što čujem, reče Fon Boring. Nazirem li ja to neku opštu tendenciju? Je l' ti to malo znaš o pticama?

Prilično malo znam o pticama, reče Dopler.

To ti baš i ne služi na čast, reče Fon Boring. U tvom ranijem životu to je možda moglo i da prođe, ali sad kad si izviđač od tebe se zahteva da se uputiš u to kako naše ptice izgledaju, šta rade i gde žive. Našim delom sveta se kreće oko sedam stotina vrsta koje pripadaju različitim podvrstama, i smatram da za tebe nema odmora dok ne upoznaš dve-tri stotine vrsta s njihovim podvrstama. Možeš odmah da počneš. Predlažem ti da odeš u moju biblioteku, uzmeš npr. *Ptice Evrope* Laša Junsona, sedneš u jednu baštensku stolicu u dvorištu i nekoliko dana posmatraš ptice. Posle toga ćemo razgovarati.

Uvek spreman?

Da, da, reče Dopler.

Ova strana je u principu namenjena Ingun Ekland koja u norveškim novinama *Aftenposten* komentariše kulturu. Ona je ponekad malo ljuta ili razočarana zbog nekih stvari, a posebno je razočarana što norveški pisci u svojim knjigama slike koriste na dosadne načine – za razliku od stranih pisaca koji slike koriste na uzbudljive načine. Ja (dakle ja koji ovo pišem) želim da obogatim ovaj tekst prilažući ovu fotografiju, i jedva čekam da čujem da li Ingun Ekland smatra da sam postigao željeni efekat. Svi koji nisu Ingun Ekland mogu da preskoče celu stranu, ili mogu, ukoliko žele, natenane da prouče fotografiju. U pitanju je fina sličica jedne fine ptičice. Boje su joj predivne, ali se bojim da će u ovoj knjizi biti crno-bela. Ukoliko to bude slučaj, razlog je najverovatnije taj što je skupo samo ovu jednu stranu štampati u boji. A to je i velika gnjavaža. Pored toga, najveći broj ljudi koji se u današnje vreme bave objavljivanjem knjiga zainteresovan je da što je moguće više skreše troškove proizvodnje. Mogao bih naravno da objavim knjigu samostalno, ali to podrazumeva veliki ekonomski rizik, a i tako bih se isključio iz socijalnog konteksta koji ova izdavačka kuća predstavlja. Više me ne bi pozivali na Kapelenove jesenje i božićne prijeme, što je obično pomalo i zabavno, imajući u vidu sve ono vreme u toku godine koje pisac provede radeći u osami. Takođe bi mi bilo žao da više ne dobijam reakcije i kritike moje urednice Herdis Egen. Nju baš volim. Prošle godine sam joj za Božić poklonio ogromnu čokoladu. Imala je 4,5 kila.

Odrastao mužjak kugare na Titranu 31. oktobra 2003. *Foto © Kjetil Aa. Solbakken*

Sasvim je moguće da se poneki čitalac sada pita da li sam ja (koji ovo pišem) sasvim zaboravio Maj Brit. Neko bi mogao da pomisli da je čudno da ostatak teksta govori samo o Dopleru i Fon Boringu i o njihovom izviđačkom treningu. U tom slučaju bi cela priča s Maj Brit bila beskorisna.

Oni koji tako misle sasvim su u pravu. Jer na ovom mestu u tekstu sasvim je prirodno potražiti informacije o tome čime se Maj Brit bavi od kada ju je Dopler napustio i možda takođe i o tome šta namerava da uradi da ga vrati. To je sasvim normalna misao. A mi obožavamo normalno. Nismo mi čudniji od drugih. Ni gluplji. I naravno da nismo završili s Maj Brit. Odmah mogu da otkrijem da je delom zabrinuta za Doplera, a delom ljuta na njega. Dogovor je ipak bio da ostavi drozda na Fon Boringovom stepeništu, da vidi njegovu reakciju i da se što brže vrati. Ali tako nije bilo. I ona sad ne zna da li je Dopler imao nezgodu i sad npr. leži ispod nekog bora slomljenog stopala, da li je bio žrtva neke kriminalne radnje ili je sam odlučio da ode. Prošlo je pet dana. Pet bolnih dana za Maj Brit. Pušila je hašiš iz sve snage i slušala muziku, posebno Marlija, ali i Lintona Kvesija Džonsona, Black Uhuru, PiteraToša, UB40, Peps Blodsband i druge. Svoju zbirku CD-ova umnožila je tokom vremena* uz pomoć Orvarovog brata.* (Orvar je Maj Britin diler – ili kako već čovek to da nazove, a da ga ne svojataju oni koji pokušavaju da glorifikuju ovu drogu – on je jednom ranije spomenut i neki od vas se možda toga sećaju, ali druge sigurno zamaraju sva ova imena. Ovo je bogat tekst.)

Orvarov brat radi u jednoj prodavnici kompakt diskova u Karlstadu i snabdeva Maj Brit muzikom koja joj je potrebna. On misli da je zabavno imati tako starostavnu mušteriju. Malko se time ponosi i često se posebno trudi da nađe muziku u kojoj misli da će Maj Brit uživati. To je zapravo vrlo lak zadatak. Ako muzika ima elemente regea, njoj se sviđa. Ako nema, po pravilu joj se ne sviđa. Orvarov brat joj je jednom prodao album „Harvest“ Nila Janga, i bio je siguran da će to značajno proširiti njene horizonte, ali njoj je to bilo dosadno. Vratila ga je posle mesec dana i bila je toliko nezadovoljna da ga je Orvarov brat zamenio ne tražeći nikakvu doplatu. Svaki put kad dođe u grad da kupi hašiš, Maj Brit kupi i jedan CD. Sad se približava vreme za novu posetu Karlstadu. Hašiš je nestao brže nego obično. Delom zato što je Dopler uzimao, a delom zato što je Maj Brit povećala potrošnju pošto je on

nestao. Ležala je na kauču, slušala muziku i pušila haš, ili hašiš, ja (koji ovo pišem) primećujem da nisam siguran koju od ove dve reči da upotrebljavam. Nema veze. Ležala je kao tinejdžerka, slušala muziku, pušila i gubila se u sopstvenim mislima koje su istovremeno i stare i mlade.

I sad joj je skoro nestalo hašiša. Ali sad kad već mora na put, dovoljno se sabrala da je u stanju da spoji dva različita zadatka. Ona će 1) da ode u Karlstad da nabavi hašiš i novi CD i 2) da traži Doplera. Mora da utvrdi da li je još uvek živ i šta u tom slučaju radi. Ako mu je neko oduzeo slobodu, ona namerava da ga izbavi, a ako se on svojom voljom kloni nje, i ako prezire ono što je ona doživela kao nekakav pakt između njih, onda će razmotriti mogućnost sankcija protiv njega.

No, u pogledu putnih aktivnosti predispozicije su joj loše. Već pet dana skoro da ništa nije jela, samo komad galete koji je našla ispod stola u dnevnoj sobi kad je pre dva dana pala s kauča. Pila je međutim puno vode. Potrudila se da proturi baštensko crevo kroz prozor, tako da u svako doba ima direktan pristup svežoj i hladnoj vodi. Obično to radi kad preduzima ovakve pušačke poduhvate. Ni spavanje joj nije vredno pomena. Ali sad se uhvatila u koštac s problemima. Otišla je u kuhinju i namazala marmeladu na poveliko parče hleba, vratila se na kauč, pojela ga, od preostalog hašiša smotala jedan ogroman džoint, popušila ga u rekordnom roku i odspavala par sati. Onda je obukla kaput i tako žustro krenula napolje da su bambusovi štapovi poskakivali.

* o vremenu

Pre neku godinu imao sam (ja koji ovo pišem) tu nesreću da se u jednoj drugoj knjizi relativno raspišem o vremenu. U to vreme mnogo sam čitao o vremenu i opsedao me je paradoks suštine vremena. Da li vreme postoji nezavisno od nas ljudi ili smo ga mi stvorili? itd. Takva pitanja su me fascinirala. To uostalom i dalje mislim iako tu ne kontam baš bogzna šta, i tu smo već stigli do poente: Nema nikakve svrhe slati mi pitanja o vremenu. Ne znam šta da odgovorim. Ne znam ništa o vremenu. Ja sam njegova žrtva, njegov rob, kao i svi drugi, i iako ljudi u Latinskoj Americi kažu da vreme ne prolazi nego dolazi, to mi malo pomaže, i onaj jedan jedini put kad sam bio u Latinskoj Americi, tj. u Srednjoj Americi da budem sasvim precizan, niko živi nije spominjao da vreme ne prolazi nego dolazi, tako da sumnjam da to uopšte kažu, ali u svakom slučaju nema svrhe gnjaviti me time, ili bilo čime, jer sam ja budala, tek sam prestao da pišam u gaće, ne znam ništa, zato prestanite da pitate.

* o Orvarovom bratu

Dok stariji brat Orvar kruži trgom u Karlstadu i okolnim ulicama, njegov mlađi brat je dakle u prodavnici kompakt diskova. Više puta dnevno vidi svog brata dilera kako prolazi. Ponekad mu i oprezno mahne. S vremena na vreme i ručaju zajedno. U Švedskoj ne postoji onaj sistem sa užinom koja se nosi od kuće koji je tako razrađen u Norveškoj. Tamo ljudi ručaju po restoranima. Ponekad u picerijama. Dok se u Švedskoj dobre italijanske pice mogu dobiti za pedeset-šezdeset kruna, u Norveškoj se za duplu sumu mogu dobiti skoro isključivo loše pice (pizze?) s predebelim testom koje izgledaju kao da se prave bez imalo ljubavi prema picama. Orvarov mlađi brat je sasvim drugačiji od Orvara. On ne deli ni njegove stavove ni poglede na svet. On smatra da je trgovanje narkoticima vredno prezira. Sam ih nikada nije probao, iako mu se često ukazuju prilike za to. Ni devojke ga nešto posebno ne interesuju. Psima se pak dosta bavi. Ima dansku dogu, koja dnevno pojede velike količine mesa, s kojom ide na kurseve za dresuru i koju kad god može vodi na izložbe pasa.

Orvarov brat je dobar i pomalo dosadan. Kao i većina ljudi.

Zašto ja (koji ovo pišem) uopšte pišem o njemu?

Možda zato što je dobar prema Maj Brit.

Osim toga, ne postoji nijedan drugi razlog.

Nažalost.

Dopler je prvog dana u dvorištu video na desetine različitih ptica. Čitao je o njima iz knjige o pticama i, kad je uveče legao, znao je o pticama mnogo više nego što je ikada mislio da će znati. Zbog kontakta s pticama bilo mu je toplo oko srca. Par njih mu je prišlo sasvim blizu. Jedan golub grivnjaš je npr. bio na drvetu ispod kog je Dopler sedeo, i više od sat vremena je ispuštao svoje snažne melanholične krike. U veštačkom jezercetu u parku video je labuda koji je ostavio utisak na njega. Bio je tako beo i divan da se setio bajke o ružnom pačetu. Već godinama nije mislio na nju. U svoj svojoj jednostavnosti, to je možda najlepša bajka za koju zna. Verovati da si neuspešan, da si ružan, priželjkivati smrt jer te niko ne voli, a zatim, kad stigneš do samog dna, otkriti da si među sebi jednakima i da si još uz to postao lep kao bog. To je vrhunac koji jedna bajka može da dostigne. Život možda može da bude i bolji, ali priča teško. Prateći istu logiku Dopler razmišlja kako je ljudsko iskustvo veliko, obuhvata toliko toga, od najidiličnijih mogućih trenutaka, male dece koja se smeju, zaljubljenosti koje u letnje popodne bivaju uzvraćene na stenovitoj obali mora, itd., do najvećih strahota koje smo u stanju da smislimo. Deca koju otimaju od roditelja da bi ih ubili. Ljudi koje bacaju iz aviona jer imaju drugačija politička uverenja od onih koji u tom trenutku upravljaju. Ogroman je raspon između idile i strahote. I tokom vremena smo stvorili jezik da bismo obuhvatili sve ove elemente. Stvorili smo ogroman broj jezika i načina izražavanja prosto da bismo bili u stanju da obojimo celu sliku. Zbog toga postoji klavirska muzika, misli Dopler. Trebalo je da naučim da sviram klavir, misli. Grozno je što ne znam da sviram klavir. Ali možda još uvek mogu da naučim, pomisli, zašto ne bih mogao da naučim. Imam relativno duge prste. I dok razmišlja o tome oseća da mu je labud blizak, približava mu se, ali labud se prepadne i odleti. Zvuk koji pravi pri poletanju takođe ostavlja utisak na njega. Vazdušne kese pod krilima koje se sa svakim zamahom krila pune i prazne, stvaraju upečatljiv i nezaboravan zvuk koji Dopler nikada neće zaboraviti, a Fon Boring stoji na jednom od balkona i posmatra čitavu stvar. Neće da se meša. Dovoljno je star da shvati da je to što Dopler sada oseća za njega daleko bolje nego što bi bilo predavanje o pticama.

Osim ove dve ptice, Dopler je video i kukavicu, nekoliko vrabaca, par drozdova, belu pastiricu, običnu šljuku, jednu veliku senicu, jednu plavetnu senicu i dve zimovke. U kuću je ušao kasno uveče, gladan i

žedan. Seo je za sto srećan i iscrpljen i telom mu je prošlo ono dobro osećanje koje čovek ima kad časno i dobro obavi neki posao.

Fon Boring je poslužio paradajz-čorbu* i pita da li mu je dobro prošao dan.

Dan je bio vrlo dobar, kaže Dopler. Sviđaju mi se ptice. Je l'? kaže Fon Boring. Drago mi je što tako osećaš. Ptice su male, ali daju tako mnogo. I šta iz toga možemo da zaključimo? pita. Zapravo nije planirao da se večeras upušta u neku veliku priču, ali ga je poneo njegov stari instruktorski instinkt i sad bi odmah hteo rezultate, hteo bi da njegov mladi poletarac izvuče zaključke i uoči smisao, iako je prerano, i iako zna da je glupo pritiskati ga, ne uspeva da se obuzda.

Šta iz toga možemo da zaključimo? ponovi Dopler. Bogami ne znam.

Nema veze, kaže Fon Boring. To će doći s vremenom. Nije trebalo da pitam.

Ali na šta misliš? upita Dopler.

Mislio sam da zajedno možemo da izvučemo zaključak da veličina nije važna. Volumen nije važan. Mala stvorenja mogu mnogo da daju. Velika stvorenja ne daju nužno više nego mala. Veličina nije odlučujuća za to koliko se daje. Ali velika stvorenja ne daju nužno ni manje, kaže Dopler. To nisam ni rekao, kaže Fon Boring.

Ali nisi daleko od toga, kaže Dopler.

Mislim da nije tako, kaže Fon Boring.

Nije u redu da otpisuješ veliko samo zato što je malo takode veliko, kaže Dopler. Pomisli npr. kakav je osećaj imati losa za prijatelja. On je veliki i topao. Na jednog losa ide na hiljade ptica. Ali te los voli isto koliko je i ptica u stanju da te voli. I ta ljubav je jednako vredna iako je životinja daleko veća, nezgrapnija i čudnija od npr. senice. Ne možeš da tvrdiš da nam ptice po pravilu daju više od losova.

Malo si pogrešno razumeo, kaže Fon Boring. Ja samo pokušavam da kažem da i malo može biti veliko, bez obzira na to što je malo, ako shvataš šta hoću da kažem. Mislim da u tome postoji neka lepa simbolika. To što je veliko — veliko ni za koga nije iznenađenje, ali to što je malo takode veliko, na to se čovek možda teže privikava, ne znam. Čini mi se da malo brkaš pojmove, kaže Dopler.

Ne brkam pojmove, kaže Fon Boring. Problem je u tome što ovaj razgovor nije na istoj talasnoj dužini. To je sasvim normalno. To mi se mnogo puta dogodilo.

Nisam siguran da je to u pitanju, kaže Dopler. Ti brkaš pojmove.

Ostavimo se sad toga, kaže Fon Boring. Šta je s čvorovima, kaže.
Znaš li nešto o čvorovima?

Ne znam, kaže Dopler.

Dobro, kaže Fon Boring. Onda se sutra bavimo čvorovima.

Za danas smo gotovi.

* o tome što Fon Boring poslužuje paradajz čorbu

Ja (koji ovo pišem) samo kratko želim da preciziram da to što Fon Boring pravi i služi paradajz čorbu (i drozda u pivu pre neki dan) ne znači da ih on i sam jede. On jede, kao što smo ranije spominjali, čudnu hranu. I za doručak, i za ručak, i za večeru. Samo da se zna. Čisto da mi se ne dogodi da mi ljudi kažu da sam prvo iskonstruisao kako Fon Boring jede jako čudnu hranu, a da sam posle na to zaboravio i dao mu da jede isto što i Dopler, te da je tako tvrdnja da Fon Boring jede čudnu hranu bila samo trenutna ideja. To nije slučaj. On jede čudnu hranu. Tako da ako je pred tobom (koji ovo čitaš) jedno obično jelo i jedno čudno jelo i pitaš se koje bi Fon Boring izabrao, možeš biti siguran da bi uvek izabrao čudno.

Kada je Dopler sledećeg jutra sišao na doručak, Fon Boring je sedeo za ogromnim trpezarijskim stolom i čekao. Na stolu je ležalo nekoliko komada kanapa od oko metar dužine, kao i čaša vode i komad dvopeka vrste Wasa Sport. Predugo si spavao, reče Fon Boring. I zato što si predugo spavao povećao sam broj čvorova koje danas moraš da naučiš sa deset na četrnaest.

Četrnaest čvorova, ponovio je Dopler, seo za sto i posegnuo za dvopekrom.

Čekaj malo, reče Fon Boring, taj dvopek ćeš dobiti posle jutarnjeg treninga.

Ali ja sam gladan, rekao je Dopler.

Neće dvopek nikud, reče Fon Boring. Po mom iskustvu najbolje je trenirati našte srca. Ali vodu možeš slobodno da piješ. Taman posla. Nisam ja takav da ljudima branim da piju vodu.

Dopler pije.

Danas su nam u planu dakle čvorovi, rekao je Fon Boring. Do večeras ćeš naučiti četrnaest čvorova. Odabrao sam najvažnije čvorove bez kojih ozbiljan izviđač ne može da preživi*. Imaš ceo dan, ali te upozoravam da ne upadneš u zamku i pomisliš da možeš da lenčariš do popodne i tek onda da navališ. To neće proći. Hoću da kažem sledeće: ako se odlučiš na to, rizikuješ da ne položiš test koji sam ti spremio za večeras, i ako do tad ne savladaš sve čvorove, moraćeš u krevet bez večere, plus ćeš spavati u mokrim vunanim čarapama. Ali pre svega moraš da oprtrčiš jedan krug. Trčanje bistri mozak posle noći i dobra je priprema za rad s čvorovima. Savetujem ti da napraviš krug oko imanja, a zatim jedan krug po šumi, reče Fon Boring. Ne moraš da trčiš bogzna kakvim tempom. Lako džogiranje je sasvim dovoljno. Kondicija je naravno preduslov za mnoge stvari na koje izviđač mora da bude pripravan, ali tu mora biti i zadovoljstva. Kad nema zadovoljstva ljudi često pribegavaju samoobmani, što rezultira time da prestanu s treniranjem, što opet rezultira time da završe kao, kako to Baden-Pauel naziva, „salonski izviđači“. Takvi ljudi su često pomalo punački i koriste se u izviđačkoj administraciji za organizaciju džemborija ili za neophodnu korespondenciju s članovima. Oni časno rade svoj posao, u to nema nikakve sumnje, ali malo izviđača dobrovoljno bira takve poslove. Svi bi najradije trčali po prirodi, pronalazili tragove, vezivali

čvorove i tumačili znakove u prirodi. Računam da ti ne pucaš na izviđačku administraciju?

Ne pucam ja ni na šta, kaže Dopler.

Mene nećeš prevariti, kaže Fon Boring. Ti visoko pucaš. Vidim to na tebi. Samo ti to još ne znaš. Da bi ti trčanje bilo zadovoljstvo, možeš npr. da tražiš ptice. To je uvek zabavno. Ajde kreči.

Dopler kreće da trči. On ne voli da trči. To ga podseća na briljantnog četrnaestogodišnjaka na času fizičkog i pokušaja da stigne prvi da bi nastavnik primetio kako je dobar i na fizičkom, a ne samo u teorijskim predmetima. Jedna od prednosti odraslog čoveka je što ne mora da trči ako ne želi, misli Dopler. Ali on ipak trči. I premda je mogao da stane kad je izašao iz Fon Boringovog vidnog polja, on ipak nastavlja. Zašto? Ne zna. A ni ja (koji ovo pišem) ne znam. To što Dopler ne zna nije iznenađujuće, imajući u vidu da većina nas manje ili više redovno preduzima određene radnje ne znajući zašto to čini, ali to što ja (koji ovo pišem) to ne znam, može delovati zabrinjavajuće. Jer ako ne znam ja, ko zna, moglo bi se pomisliti. Možda ja gubim kontrolu nad ovim tekstom. To bi me baš obradovalo. Ja previše retko gubim kontrolu. Ja bih to ovako formulisao: Nadam se da sam izgubio kontrolu nad ovim tekstom, ali se trenutno ne usuđujem sasvim da poverujem da je to tačno. Došli smo (ja koji ovo pišem i ti koji ovo čitaš) do tačke u kojoj tzv. glavni junak teksta trči, iako mnogo stvari ukazuje na to da on ne voli da trči. Ako bih spekulisao o tome zašto Dopler trči, ja bih možda rekao da mislim da se Dopleru sviđa da mu neko ko deluje kao sigurna, jaka i iskusna osoba govori šta da radi. Možda to ima neke veze s njegovim pokojnim ocem. Ko zna? Mehanizmi koji pokreću Doplera dok trči po vermlandskoj šumi su, kao što je to oduvek s takvim mehanizmima bivalo, misteriozni. Ponekad nam se učini da smo ih definisali. Da smo ih uhvatili. Ali oni onda iskliznu. Jedino što sa sigurnošću možemo reći jeste da Dopler trči.

I to ne trčkara.

Trči koliko ga noge nose. Trči kao vetar*.

* o četrnaest čvorova

Četrnaest čvorova koje je Fon Boring izabrao jesu:

- Mrtvi čvor
- Dupla polupetlja
- Zastavni čvor
- Dupli zastavni čvor
- Osmica
- Ribarski čvor
- Kravlja omča
- Jednostruki peretak
- Ambulantni čvor
- Mrtva polupetlja
- Skraćivaljka
- Vrzina petlja
- Prusikov čvor
- Omča

Ukoliko želite da naučite kako se pojedini čvorovi vezuju, potražite ih na netu. Tamo postoje izvrsne strane o čvorovima s crtežima i animacijama. Ako npr. živite u Valdresu i imate samo analognu telefonsku liniju koja ili ne radi na netu ili radi tako sporo da je ceo posao besmislen, možete da nabavite neku knjigu o čvorovima. Ima ih puno. S druge strane, ljudi iz Valdresa najverovatnije već znaju neke od ovih čvorova. Svašta se vezuje u slabo naseljenim krajevima. Čvorovi se tamo posisaju s majčinim mlekom. Ako neka omladinka iz Valdresa čuva stoku i strašno joj treba da veže vrzinu petlju, ali u trenutku ne može da se seti kako se to radi, ona sigurno može da pokuca kod starijeg komšije (ili komšinice) koji (koja) će joj to rado pokazati dok poslužuje kafu i priča neku uzbudljivu priču iz starih dana. Ako ja npr. (koji ovo pišem) pokucam kod svojih starijih komšija, dobiću samo brošuru koja će mi objasniti zašto treba da glasam za Partiju desnice na nastupajućim parlamentarnim izborima. Inače, Valdres je slučajno izabran.

* o tome da Dopler trči kao vetar

Pažljiv čitalac će možda reagovati na činjenicu da je Dopler pre kratkog vremena uganuo nogu i da je morao da se osloni na Fon Boringa, itd. Otkud sad odjednom trči kao vetar? Ja (koji ovo pišem) nažalost nemam dobar odgovor na ovo pitanje. Iskreno govoreći, ja sam na to bio zaboravio, ali kad sam maločas pročitao tekst, video sam da ovde mogu da budem optužen da sam nekonsekventan i da zaboravljam sopstvene izmišljotine čim se pojave nove. Ako se to dogodi, ja ću o toj kritici svakako razmisliti. No ja u svoju odbranu moram da kažem da uganuti članci prilično brzo mogu da se srede. Zamislite npr. jednog fudbalera, recimo u Engleskoj, gde je igra povremeno prilično gruba, koga obore i on nekoliko trenutaka ostane da leži, TV gledaoci gledaju ponovljeni snimak i misle da je za njega sezona završena, kad ono eto ti ga on opet na nogama. Nije da nema bolove, naravno, ali ko je uopšte rekao da Dopler ima bolove? Ja uvek mogu da dopišem da ima bolove, tako da imate crno na belo: Dok trči kroz šumu kao vetar, Doplera boli stopalo, ali on sebe ipak primorava da trči dalje. Eto vam ga.

Ja inače poznajem nekoliko lekara koje bih mogao da pozovem da mi potvrde da uganuta noga može da se sredi za tri-četiri dana, ali me mrzi to sad da radim, znam šta će da kažu, a uostalom i samom mi se desilo da uganem nogu i da ona posle samo nekoliko dana bude skoro kao nova. Drugim rečima, to je lično iskustvo. A ako ima nešto što vi čitaoci volite, onda je to kad pisci pišu o svojim ličnim iskustvima. Sve što se u tekstu dotiče piščevog privatnog života vadi se, polira i postaje ključno za razumevanje teksta. Ne mora čak ni da bude stvarno lično iskustvo. Dovoljno je da čitalac misli da jeste. Efekat je isti. Ali ovo s nogom sam stvarno doživeo. Uganuo sam nogu jednom početkom devedesetih kad sam džogirao preko mosta Stavnebru u Trondhajmu. Morao sam da došepam kući do Ile, gde sam s nekim prijateljima živeo u jednoj staroj kući kraj reke. Ostatak dana ležao sam na kauču i između ostalog gledao Brideshead Revisited na TV-u. To je jedna fantastična serija koja ima sve englesko što volim. Stara vremena. Klasno društvo. Kembriđž*. Aristokratiju, homofiliju i neostvarivu ljubav. Okvirna priča je smeštena u Drugi svetski rat kad neko (Džeremi Ajrons) kao vojnik biva stacioniran u blizini imanja Brajdshed i tako mu se vraćaju sećanja na mladost, na studentske dane, a priču je napisao Ivlin Vo i ja (koji ovo pišem) prosto još uvek ne mogu sasvim da pojmem da je to muško. Više od deset godina sam bio ubeđen da je u pitanju žena. Ivlin. To je žena. A onda

ipak ispadne da nije. To je bilo šokantno otkriće. I to je samo još jedan dokaz da Englezi daleko prednjače u mnogim oblastima (npr. u imenima i stvaranju imperija, samo da spomenem najočiglednije). Dan pošto sam uganuo nogu, morao sam da mirujem, ali sledećeg dana sve je bilo kao i pre. Biciklom sam otišao do univerziteta na Dragvolu i šetkao se onuda kao običan student bez ikakvog nagoveštaja šepanja.

* o Kembridžu

Napisao sam Kembridž, ali sam isto tako mogao da napišem Oksford. Ja to ne razlikujem. Nisam bio ni u jednom ni u drugom. Meni su ta dva mesta potpuno ista. Oba su stara i oba imaju istu dugu tradiciju. Oba se bave klasičnim predmetima i veslanjem. Mogao sam naravno da proverim koje od ova dva mesta se spominje u Brideshead Revisited, ali to nije vredno truda. Ionako nema nikakve veze. Sekunde i minute koje bih potrošio da izvadim knjigu iz police i proverim gde se odigrava radnja studentskih dana nikada ne bih mogao da vratim. A mislim da na kraju krajeva nikom nije ni stalo do toga.

Maj Brit se u Karlstadu zadržala duže nego što je mislila. Planirala je da ode na jedan dan. Da ode autobusom u pola jedanaest i da se vrati onim u pet, kao i obično, ali je umesto toga prenoćila. Prvo je u staničnom restoranu pojela čorbu od graška i jednu palačinku, i za desert popila jedno pićence. Zatim je otišla u poštu i podigla svoju penziju. Onda je potražila Orvara da kupi hašiš, ali Orvar nije imao, a nije imao niko drugi od njegovih poznanika, ali se govorkalo da neko možda ima, neki tek pristigli Afrikanac kojeg niko zapravo nije poznavao, ali kod koga je neko pre par dana u sitne sate bio na nekakvoj zabavi. Živeo je par kilometara od centra i ka njemu se sad uputila čitava povorka ovisnika željnih narkotika, na čelu sa Orvarom i Maj Brit opremljenom bambusovim štapovima, kao demonstranti, razmišljala je Maj Brit i imala osećaj da rade nešto dobro i ispravno. Kad su stigli, Afrikanac je spavao iako je dan već bio odmakao. Orvar je malo seo na zvono i Afrikanac se na kraju začuo na interfonu. Kad je čuo da je celo društvo stiglo, nije ga trebalo dugo moliti. Skočio je iz kreveta, otvorio svoje maleno stanče, izneo zalihu hašiša i prateću opremu i krenuo u akciju. Posle nekoliko sati u ovo se stanče stušio najveći deo karlstadskih vagabunda i atmosfera je bila na vrhuncu, kako to često biva kad nešto nije planirano, već se samo desi. Muzika je bila sasvim po ukusu Maj Brit, a jačina zvuka je bila na zavidnom nivou. Ljudi su dolazili i odlazili. Neki su kuvali, što je obilovao svim vrstama opijata i usred te frtutme Maj Brit je uspela da se zaljubi u Afrikanca, ili Bemba kako je sam sebe nazivao. Igrala je s njim tokom večeri i noći, i iako on isprva nije davao znake uzvraćene ljubavi, Maj Brit je imala osećaj da između njih postoji neka bliska i topla veza i uspela je da iščačka iz njega da on za neki dan ide na festival u Hultsfredu da čuje Svenska Akademin, banči i pijanči, i Maj Brit je u tom trenutku odlučila da će i ona ići na festival u Hultsfredu da čuje Svenska Akademin, bude blizu Bemba, banči i pijanči.

Maj Brit se tokom noći oslobodila svojih unutrašnjih kočnica, što je rezultiralo time da je bila u stanju da Bembov bežični telefon odnese u kupatilo i zeza šefa Volvo Kamiona i vlasnika prodavnice kućnih ljubimaca koji nije hteo da joj proda nove papagaje. Obojicu je pozvala tri-četiri puta, imitirala ih i govorila im stvari koje su ih prepale i naljutile, i zbog kojih su razmišljali da pozovu policiju. Pred jutro je narod počeo polako da pada u san, i na kraju samo Maj Brit nije spavala, i tad je

odlomila dobrani komad hašiša iz Bembovog malog skladišta, ostavila par stotina kruna i papir na kom je napisala da se ne ljuti na nju i da se nada da je njihova ljubav dovoljno velika da može da podnese ovu malu prevaru, i napisala je da u suštini hašiš možda pripada onome ko ga ima u džepu, jer hašiš ne pripada nikome, napisala je, on je pre žudnja opijata za samim sobom i njegova duša živi u zemlji koju ne možeš da posetiš itd. Potpisala je poruku sa „Tvoja Maj Brit“ i s bambusovim štapovima u rukama krenula ka železničkoj stanici gde je pojela kontinentalni doručak, popila jedno pićence za desert i zatim jedva stigla na autobus.

Raspoloženje joj dakle ne može biti bolje kad, uskoro, možda već na sledećoj strani, sretne Doplera koji istrčava iz šume. Zaljubljenost toliko toga menja. Mračne misli postaju manje mračne, a ponekad i potpuno nestanu. Ne nedostaju joj čak ni njeni papagaji. Misli samo na Bemba. Šta će mi papagaji sad kad imam Bemba. Misli ona.

Maj Brit je dakle skoro srećna, ali je jadnom Bembu osvanuo dan koji je daleko bezvezniji od prethodnog. Zatiče stan u jadnom stanju. U frižideru nema hrane. Sto pedeset kompakt diskova je u pogrešnim kutijama ili su naprosto na podu ulepljeni pivom i hašišom, i dok najprljavije kompakt diskove stavlja u mašinu za sudove, policija zvoni na vratima i pita se 1) da li je Bembo tokom noći vodio četiri neprijatna razgovora sa šefom Volvo Kamiona i 2) zašto je to uradio, a posle nekog vremena se pitaju i 3) zašto na stolu u dnevnoj sobi stoji par stotina grama hašiša, i pošto je Bembo dao izjavu u policijskoj stanici i rekao da nikada nije zvao nikoga u Volvou i da je hašiš bio za privatnu upotrebu i pošto mu je predočeno da će protiv njega biti pokrenuta sudska parnica, došlo je veće i Bembo odlazi na dvadesetčetvoročasovno dežurstvo u Centralnoj bolnici u Karlstadu, jer on je lekar, obrazovan u Londonu i Geteborgu, ali on je umoran i pod stresom i omaklo mu se da prepíše pogrešan lek jednoj nesrećnoj ženi koja se kasnije žali medicinskoj upravi, i bolnica na kraju saznaje i za žalbu i za razgovor u policiji, i Bembo gubi posao, a zatim i stan, koji mu je bolnica pozajmila. Sve se ovo naravno ne događa istog dana, ali sam ja (koji ovo pišem) rešio da preduhitrim događaje, da bismo završili s tim, da ne bih morao sve vreme da pratim šta se događa s Bembo i da bismo znali Bembovu situaciju kad ga po svemu sudeći budemo za neko vreme ponovo sreli na festivalu u Hultsfredu. Ovim postupcima uvek lako možete da pribegnete kad pišete. Možete da skačete kroz vreme. Napred i nazad. To se radilo ranije i radiće se ponovo, a sad je dakle urađeno ovde, vama pred nosom.

Dopler zadihano istrčava iz šume i zaustavlja se kad ugleda kako raspilavljena Maj Brit seda na neki kamen da se odmori i mota pozamašan džoint. Primećuje da joj malko zavidi. Ona na neki način uspeva da živi s one strane mnogih konvencija i pravila koja i Dopler pokušava da zaobiđe, ali je to za njega veliki posao, nešto o čemu neprestano treba da misli, mora da pazi da ne bude briljantan, dok je kod nje to pitanje refleksa. Njoj je to tako prirodno. Možda će tek kad ostari to raditi jednako nebriljantno i šarmantno kao ona, pomisli pre nego što vidi da mu se Maj Brit široko osmehuje i kaže mu da dođe do nje da ga jednom snažno zagri.

Prima zagrljaj i seda pored nje. Ona pali ogromni džoint i sad sede i dodaju jedno drugom i u početku se Dopler plaši da je zagrljaj bio samo finta i da će uskoro početi da ga ispituje gde je bio i zašto se nije vratio kao što su se dogovorili, i plaši se da će se to razviti u bolnu svađu, gde će ona osećati da on misli da ona nije dovoljno dobra za njega i tako to, ali umesto toga ona samo sedi, smeši se i ćuti. Na kraju Dopler sam mora da kaže da mu je žao što je tek tako nestao, ali da je život krenuo u novom pravcu, ili kako se to već kaže, i da sad živi kod Fon Boringa i da je položio izviđačku zakletvu.

Maj Brit ne reaguje negativno na njegove reči. Duva, smeje se i zapitkuje kako je Fon Boring. Dugo ga nisam videla, kaže. Je l' on dobro?

Mislim da jeste, kaže Dopler.

Ima li dosta hrane u frižideru? pita Maj Brit.

Pa ima malo, kaže Dopler.

Šta misliš o tome da krenem s tobom do njega i da napravimo jedan ukusan ručak, kaže ona. Zaboravila sam da kupim hranu u Karlstadu. Upoznala sam nekoga. I gladna sam.

Upoznala si nekoga? kaže Dopler.

Muškarca, kaže Maj Brit. Crnca.

I dalje jedno drugom dodaju džoint.

Misliš da je u pogledu izviđačkog zakona problematično što pušim ovo? pita Dopler.

Ne mogu da zamislim zašto bi bilo, kaže Maj Brit.

Maj Brit povlači uzicu za zvono na Fon Boringovim vratima, dok je Dopler odlučio da stoji nekoliko stepenika niže. Stalo mu je da Fon Boringu signalizira da ovo nije njegova ideja. Ovo je van njegove kontrole, na neki način. On je samo tu. A i plaši se da će Fon Boring otkriti da je pušio drogu.

Fon Boring otvara i zastaje gledajući ih i ne znajući sasvim šta da misli.

Dobar dan, kaže Maj Brit.

Fon Boring klimne glavom i pogleda Doplera tražeći objašnjenje.

Sreo sam je usput, kaže Dopler. Rekla mi je da je gladna i da kod kuće nema hrane i pomislio sam da sam kao izviđač u obavezi da joj pomognem. Zar ne stoji u izviđačkom zakonu nešto o pomaganju drugima, čak i ako je to samom izviđaču donekle neprijatno.

Fon Boring ode do Doplera i zagleda mu se u oči.

Jesi li pušio hašiš? pita.

Malko, kaže Dopler krotko. Ali nisam skroz uvlačio. U stvari sam samo hteo da pravim društvo Maj Brit i pomislio sam da bi dobar izviđač prihvatio što mu je ponuđeno da ne bi povredio osećanja drugog.

Možeš da ideš u svoju sobu, reče Fon Boring. I ako do večeras ne naučiš čvorove zaboravi na izviđački trening. Dopler se posramljeno odvuče u sobu.

Fon Boring i Maj Brit se odmeravaju.

Znači došla si da jedeš? upita Fon Boring.

Da, kaže Maj Brit. Sedela sam tamo dole na jednom kamenu i bila sam tako srećna.

Ti si bila srećna? reče Fon Boring.

Bila sam srećna, ponovi Maj Brit. Ali i prilično gladna. Ja bih inače radije umrla od gladi nego što bih došla ovamo da tražim hranu, ali baš danas je sreća bila toliko snažna da mi se otvorila mogućnost da pomislim da ovde može da se jede.

Sreća nije pojam koji vezujem za tebe, reče Fon Boring sumnjičavo. Zašto si baš danas tako srećna kad si inače uvek ljuta i ogorčena?

To se tebe nimalo ne tiče, reče Maj Brit, ali ako baš moraš da znaš, upoznala sam nekoga.

O tome ne želim ništa da znam, reče Fon Boring. No, ti dakle tražiš moju pomoć?

Može se reći, reče Maj Brit.

I ovo nije neki trik da bi mi ušla u kuću i napravila neku štetu?

Nikako.

Ne planiraš da mi ostavljaš mrtve ptice na jastuku ili nešto slično?

Danas neće biti mrtvih ptica.

Hoćeš da jedeš i to je to.

Baš tako.

U tom slučaju ću te zamoliti da uđeš, rekao je Fon Boring dok joj je pridržavao vrata.

Dopler sedi u svojoj sobi, vezuje čvorove i stidi se. Naučio je sve čvorove. Svih četrnaest. Oseća da je spreman za test. Raduje se što će briljirati i popraviti što je zabrljao. Ali Fon Boringa nema. Već je kasno. Smrkava se. A odozdo se s vremena na vreme čuju salve smeha i vrištanje. Ponoć je došla i prošla a da Fon Boring nije pokazao nameru da sprovede bilo kakav test s čvorovima. Na kraju se Dopler iskrada iz svoje sobe u jednoj od Fon Boringovih starih pidžama, odlazi do stepeništa i polako se spušta stepenik po stepenik, a sve vreme je spreman da otrči natrag u sobu i da se pravi lud ukoliko se Fon Boring iznenada pojavi. Silazi do dna stepenica, šunja se između predvorja i biblioteke i na kraju staje iza vrata koja vode u trpezariju. Kroz prostranu ključaonicu vidi kako Fon Boring i Maj Brit sede svako na svojoj strani ogromnog stola na kom su fini servis, gomile ostataka od hrane, prazne vinske flaše i bogat izbor flaša različitih žestokih pića. Maj Brit je čak dobila i pepeljaru, i kao i obično puši gabaritan džoint kojim mlatara dok priča. S vremena na vreme ponudi Fon Boringu dim, ali on učtivo odbija dižući jednu ruku i velikodušno odmahujući glavom.

Dopler posle nekog vremena shvata da oni igraju neku igru. Jedno kaže neku reč, pa onda drugo kaže neku drugu reč koja nastaje iz prve. Mogla bi se nazvati igrom asocijacije.

Cipela, kaže Maj Brit.

Snikers, kaže Fon Boring.

Cipela, ponovi Maj Brit.

Rekao sam snikers, precizira Fon Boring, ne kikers.

Ja ipak kažem cipela, kaže Maj Brit.

Pa ne možeš dva puta da kažeš istu reč, kaže Fon Boring.

Naravno da mogu, kaže Maj Brit.

Onda ću i ja da kažem cipela, kaže Fon Boring.

Znala sam da si smor, kaže Maj Brit, ali ako te cipela asocira na cipelu, onda je gore nego što sam mislila.

Cipela, ponovi Fon Boring zlobno.

Vakela, reče Maj Brit.

Fon Boring je pogleda.

Ti sabotiraš, kaže.

Ne sabotiram, kaže ona. Ti si rekao cipela, ja kažem vakela. Ovde je sve dozvoljeno.

Ali možda bi bilo zabavnije ako bismo se potrudili da budemo malo uljudniji?

Svaka asocijacija je dobra, kaže Maj Brit. Ne treba suviše da je kontroliše misao.

Ja radim kako ja hoću, kaže Fon Boring. A skok s cipele na vakelu je toliki da ja ne mogu da ga prihvatim. Mislim da ne mogu više.

Cipela i vakela su okej, kaže Maj Brit. Obe reći počinju na konsonant, zatim ide vokal, završavaju se na „-ela“, u sredini su „p“ tj. „k“, a ja sam oduvek mislila da ta dva konsonanta imaju dosta zajedničkog.

Grdnja, kaže Fon Boring.

Ricinus, kaže Maj Brit.

Crevni sistem, kaže Fon Boring.

Peškir, kaže Maj Brit.

Fon Boring je ponovo pogleda. Mislio sam da smo se dogovorili da nećemo biti neprijatni jedno prema drugom, kaže.

U pravu si, kaže Maj Brit. Zaboravila sam. Ali sad sam se setila. Izvini.

Ali usred izvinjenja je spopadne budalast smeh. Znala sam da ima nešto, kaže, ali da si ti peškir, to nikad ne bih pogodila. Sad su mi neke stvari jasnije.

Ova strašno uvredljiva reč srećom odavno nije u modi, kaže Fon Boring, i ja vidim da ti ne misliš ništa loše, već da hoćeš da vidiš dokle možeš da ideš jer smatraš, a to uostalom važi i za mene, da je čudno što sedimo, jedemo, pijemo i razgovaramo posle toliko godina neprijateljstva. Živeli u to ime, kaže Maj Brit.

Svako otpije po gutljaj crnog vina.

Ja u stvari cenim što si mi to ispričao, kaže Maj Brit. To zaslužuje poštovanje. Neću nikom reći.

Možeš da kažeš kome god hoćeš, kaže Fon Boring.

Mogu li da kažem Uli Brit iz supermarketa? upita Maj Brit.

Slobodno, kaže on i dospe im još vina.

Ali zar ti nije ovaj život u Vermlandu bio mučan? pita Maj Brit. Odavno je trebalo da se preseliš u neki velegrad. Razmišljao sam o tome, kaže Fon Boring. Ali sam odustao. Nisam ja navikao na velike stvari. A i tamo nema dovoljno ptica.

Pa ne znam, kaže Maj Brit. Gledala sam na TV-u emisiju o nekom ornitologu iz Njujorka. On kaže da tamo ima na stotine ptica. I da je interesantno posmatrati kako se prilagođavaju gradskom životu.

Stvarao je to rekao? pita Fon Boring.

Tamo je bilo svih mogućih ptica, kaže Maj Brit. Čak i grabljivica čini mi se. Gnezdile su se na vrhovima oblakodera.

Da, da, kaže Fon Boring.

Ali može biti da me sećanje vara, kaže Maj Brit. Uvek duvam kad gledam TV pa mi se stvari često zbrkaju u glavi. I ti bi trebalo da duvaš. Pomoglo bi ti.

Izviđači ne duvaju, kaže Fon Boring. A i ja ne radim nezakonite stvari.

Noblesse oblige, kaže Maj Brit.

Upravo tako, kaže Fon Boring.

A šta je s Berlinom, kaže Maj Brit. Tamo bih i sama mogla da živim. Čini mi se da tamo ima puno kontrakulture. U Berlinu postoje ljudi koji su protiv svega za šta se većina zalaže. A imaju i ogromnu paradu za takve kao što si ti. Tja, kaže Fon Boring. Nemačke ptice. Ne znam baš.

A nemački kolutići? pita Maj Brit*.

Nemački kolutići, ponavlja Fon Boring zaneto. To odavno nisam probao.

Jedu li ti se nemački kolutići? pita Maj Brit.

Ima još dosta do Božića, kaže Fon Boring.

Ne budi tako uštogljen, kaže Maj Brit. Jedu li ti se nemački kolutići?

Da, kaže Fon Boring.

Pokaži mi gde je kuhinja, kaže Maj Brit.

* o nemačkim kolutićima

Prvo: nemački kolutići nisu nešto što Maj Brit tek tako spominje. Nemački kolutići su zapravo neka vrsta lepka koji je spaja s Fon Boringom. Stvar je naime u tome što se maleni Fon Boring na Božić 1919. iskrao s velike porodične zabave i po snegu pretrčao imanje da bi Maj Brit poklonio kutiju nemačkih kolutića. Ona se jako obradovala, i kutiji i nemačkim kolutićima. Ali Fon Boring je par nedelja kasnije zapao u probleme kada je njegova majka (sklona morfinizmu, kao što je rečeno) otkrila da nema kutije. Nije hteo da kaže šta je uradio s njom. Izdržao je i batine i kućni pritvor, a da nije otkrio sudbinu kutije.

Drugo: Za oko 125 nemačkih kolutića potrebno ti je:
250 g butera 300 g šećera 1 jaje
600 g pšeničnog brašna

Uradi sledeće:

Dobro ulupaj buter i šećer. Dodaj jaje i dobro umuti! Na kraju dodaj brašno. Stavi testo u frižider, a zatim ga urolaj u kobasice prečnika oko 3 cm. Ostavi kobasice da odstoje na hladnom – najbolje preko noći. Iseci kobasice na oko ½ cm debele komade i stavi u namazan pleh ili na papir za pečenje. Peci oko 8 minuta na 180 stepeni na srednjoj rešetki. Ostavi kolutiće da se ohlade u plehu, a onda ih stavi na rešetku. Najbolje je čuvati ih u kutiji s dobrim poklopcem.

Treće: Nemački kolutići su sitni kolači za ljude koji baš i ne vole sitne kolače. To su kao neki kolutići koji nemaju neki poseban ukus. Manjeviše su bezukusni. Mogu se npr. uporediti s hipoalergijskim psima, ili čak konjima. Ja (koji ovo pišem) imam zeta koji mi je jednom pričao o nekim ruskim konjima s kojima ljudi skloni alergijama mogu da budu u kontaktu, a da ne dobiju alergiju. Rusi izmišljaju razne zabavne stvari iako nisu najviše po tome poznati. Takvi su i nemački kolutići.

Kad Maj Brit i Fon Boring dođu do onog mesta u receptu gde stoji da kobasice od testa treba da odstoje na hladnom – najbolje preko noći – oni naravno zaključče kako ih mrzi toliko da čekaju, jer noć ima svoju sopstvenu logiku, a posebno posle konzumiranja vina i žestokih pića, i mora brzo da se dela, ali testo ipak mora malo da se ohladi, te ga gurnu u friz, i tek sada, u ovoj maloj pauzi, kad im se pogledi sretnu u jednoj munjevitoj sekundi, skoro kao kad su bili mali, Fon Boring se seti da je sasvim zaboravio na Doplera i na test u vezivanju čvorova, i popne se u Doplerovu sobu, u pratnji Maj Brit, a Dopler ih je naravno čuo pa je

jurnuo uz stepenice i sad leži i pravi se da spava, sa upaljenim svetlom i čvorovima razbacanim svud po sobi i po krevetu.

Kako je sladak kad spava, kaže Maj Brit dok stoje iznad kreveta.

Fon Boring je sa sobom poneo omanju čašu vode koju je hitro prosuo niz jednu Doplerovu nogavicu od pidžame, jer se zapišavanje praktikuje u svako doba dana, može se koristiti za mnogo stvari, budi izviđača i tako brzo ga stavlja na gotovs da mu performanse rastu, ovo je detaljno opisano u naučnim radovima izviđačkih istraživačkih centara koji se time već godinama bave.

Dopler kao trlja pospane oči i daje se na posao. Fon Boring mu stavlja povez na oči i Dopler zatim vezuje četrnaest čvorova po redosledu kojim ih Fon Boring imenuje, on menja redosled za slučaj da ih je Dopler nabubao napamet, što bi u Fon Boringovim očima malo srozalo opšti utisak.

Ali Dopler besprekorno vezuje sve čvorove i Fon Boring je zadovoljan svojim učenikom, a Maj Brit tapše i kaže da to mora da se proslavi, i pola sata kasnije sve troje sede za velikim trpezarijskim stolom i tako slatko jedu nemačke kolutiće da ih je milina gledati.

Neka dignu ruku svi koji vole životinje, iznenada vikne Maj Brit a propo ničega.

Fon Boring i Dopler se poglednu i polako dignu ruke. Nijedan ne bi da ga bije glas da ne voli životinje.

Bože sačuvaj.

Životinje mogu da budu tako slatke.

Prilično kasno sledećeg prepodneva Fon Boringa je probudilo Maj Britino uporno milovanje po kosi. Uprkos svojoj poodmakloj starosti Fon Boring naime ima gustu sedu kosu, to sam (ja koji ovo pišem) možda zaboravio da kažem, ali ima je, i sad ga Maj Brit miluje upravo po toj kosi. Preterano bi bilo reći da se ona igra s njegovom kosom, da mu npr. upliće prste u kosu i prolazi kroz nju, situacija nije baš tako slatka i tinejdžerska, ali nije baš jasno da li je to neka vrsta milovanja ili ne, i Fon Boringova reakcija je relativno kompleksna. Iznenaden je što je spavao unutra. To je prvo što pomisli. Jer on, kao što smo rekli, ne voli da spava unutra. Zbog toga se oseća nezdravo. Ne voli osećaj da vazduh koji je udisao dok je spavao nije hladan i čist, već topao i pun čestica i prljavštine. Uz sve to još primećuje da ga neko mazi po kosi. Misli mu se roje po glavi. Maženje prija, ali nije siguran šta to podrazumeva. Želi li osoba koja ga mazi da on uskoro uzvрати, to ne dolazi u obzir, i šta je s doručkom, razmišlja, juče je za večeru jeo skoro normalnu hranu, i nema veze, ali za doručak mora da pojede svoju uobičajenu čudnu hranu, i nema snage da bilo kome objašnjava zašto jede to što jede, zapravo želi da ga ostave na miru, i koliko li mu je samo ptica promaklo zato što je prespavao prepodne. Odgovor na to nikada neće dobiti, ali zna da će ga to pitanje mučiti nekoliko sati. Možda je ovo bilo jedno od onih retkih jutara kad se ptice koje nikada ranije nije video načvore u njegov park i skoro poziraju za gledanje i fotografisanje, što pojedine ptice ponekad rade – kurvice male (ove dve poslednje reči nisu deo Fon Boringovih misli, već komentar koji sam (ja koji ovo pišem) ubacio za svoju dušu, nisam mogao da odolim), i razmišlja kako se nada da njegov poletarac ne zna da je on spavao na podu pored Maj Brit, jer će to možda uzdrmati njegov izviđački i pedagoški autoritet, to će ga srozati, sasvim je očigledno da je u jednom trenutku izgubio kontrolu, a Fon Boring nikako ne voli da gubi kontrolu, a još manje voli da neko prisustvuje njegovom gubljenju kontrole, i zapravo ima potrebu da zamoli ovu ženu da ode i da objasni da ovo što se noćas dogodilo, šta god to bilo, nije bilo ozbiljno, da je to bio jedan eksperiment, da je bilo prijatno i tako to, ali da on nije spreman da se vezuje, itd., i ne želi ni da razmenjuju brojeve telefona, ali ne govori ništa, leži i pušta da bude mažen po kosi, sasvim pažljivo i nežno, zapravo je neodoljivo prijatno, toga u životu nije imao previše, to se sa sigurnošću može reći, imao je jako malo, premalo, i sad kad mu

je to konačno pruženo, on leži i uživa, kao kuče, kao jedno kučence koje ni o čemu nema pojma, ali koje intuitivno zna da je najgluplje što može da uradi da ujede ruku koja ga mazi, jer ako to uradi, onda nema nikoga.

Maj Brit pak ne zna zašto tako nežno miluje Fon Boringovu kosu, ali ne lupa glavu oko toga. Samo ga mazi. Malo misli na Bemba, njenu ljubav, ali je sasvim svesna da ne mazi Bemba. To mu u neku ruku dođe na isto. Najvažnije je da nekoga mazi. U svetu ionako nema dovoljno maženja, razmišlja Maj Brit, ili možda baš i ne razmišlja, nego oseća.

Osećanje nije isto što i misao, iako je nekada teško jasno utvrditi gde je granica.

A gde je Dopler u svemu tome, mogli bismo se upitati. Vidi li on nešto od ovoga? Ili se bavi svojim mislima?

Odgovor je ne. Dopler leži u svojoj sobi i slatko spava.

Okružen čvorovima.

Divno milovanje po kosi naglo prestaje kada Fon Boringu zapišti pejdžer. Kao i većina drugih ozbiljnih posmatrača ptica u Švedskoj i on ima pejdžer koji ga obaveštava kad se neka retka ili takozvana teška vrsta pojavi na nekom mestu. On polako i fino skloni Maj Britinu ruku, ustane i otrči do svojih pantalona koje leže bačene na podu (to se uzgred budi rečeno nikad ranije nije dogodilo — pantalone mu obično lepo savijene leže na stolici, te ih je ovakvo tretiranje i iznenadilo i razočaralo, isto kao što je razočaralo i Fon Boringovu majku koja sedi na jednom oblaku gore na nebu, još uvek pod dejstvom morfijuma, i gleda svog sina izviđača koji se po njenom mišljenju strašno glupira. Nije se ženio i nije ni bio zainteresovan za žene, i sad kad se konačno budi pored jedne, to je Maj Brit, a Fon Boringova majka je oduvek prezirala Maj Brit, Maj Brit s groznim prčastim nosom, iz one odvratne komunističke porodice, neobrazovana, a poslednjih godina je postala još gora, nepodnošljiva, i Fon Boringova majka smatra da je strašno što mora da sedi tamo gore i gleda sve što se dole zbiva, a ne može da se umeša, dok se Fon Boringov otac, prokletnik, kao i obično izvukao jer nije verovao u Boga. Ono što je stvarno strašno jeste što će Maj Brit Fon Boringovoj majci uskoro doći u permanentnu posetu na njen mali oblak, jer Maj Brit nije ostalo još mnogo dana života, i premda je malo poklekla u veri, ipak njeno mesto na nebu nije dovedeno u pitanje — sumnja joj samo ide u prilog, i biće smeštena na isti oblak kao i ostali iz ove opštine, jer to tako ide na nebu, poštuju se opštinske granice, a budući da Fon Boringova majka već sad smatra da je tamo naporno sedeti, možemo samo da zamislimo kakav će za nju da nastane pakao kad dođe Maj Brit. Uzgred budi rečeno, nasuprot verovanjima većine hrišćana, nije istina da čovek ne može ništa da ponese sa sobom na nebo. jedna stvar je dozvoljena. Tako da treba pažljivo birati. Fon Boringova majka je izabrala starinski kofer za prekookeanska putovanja s morfijumom, a Maj Brit će izabrati šleper hašiša. Njihove međusobne diskusije biće duhovite i naporene i trajaće zaista dugo).

Na pejdžeru je pisalo: Plava vetruška (*Falco Amurensis*). Južni rt Elanda, Eland. Ptić, vidimo se, stacionarna*.

Fon Boring ne veruje svojim očima. Plava vetruška. U Švedskoj. Telo mu podrhtava. Ljudi koji se ne bave pticama naravno ne mogu da razumeju koliko je to veliki događaj. Plava vetruška živi u Aziji, npr. na planinama u Omanu i nema običaj da ide daleko na sever, tako da je

poseta Švedskoj potpuna zagonetka, posebno za njega samog; najverovatnije da je u pitanju zbunjen, ili možda čak mentalno poremećeni ptić, ali on je dakle stigao do Elanda, i sad je trenutak, razmišlja Fon Boring, sad ili nikad.

Š'a se događa? pita Maj Brit.

Moram na Eland, kaže Fon Boring.

Taman fino, pošto ja idem u Hultsfred, kaže ona, ako ideš kolima možeš samo da me ostaviš usput.

Ne vozim više kola, kaže Fon Boring. Možda ću morati da uzmem taksi.

Ja imam kamion, kaže Maj Brit. Veoma je prostran. Ali ni ja ne vozim.

Pogledaju se.

Misliš li isto što i ja? pita Fon Boring.

Nego šta, kaže Maj Brit. Ali gde je on? Je l' još uvek spava?

Odmah će on da se probudi, kaže Fon Boring puneći veliku šolju hladnom vodom.

* o plavoj vetruški

Danska turistička agencija Kipling Travel prodaje aranžmane za Mesinski prolaz na Siciliji koji u aprilu svake godine preleti na hiljade ptica grabljivica najraznoražnijih vrsta. Cena aranžmana koji uključuje putovanje, osmodnevni boravak i dva najkompetentnija danska ornitologa, staje nešto ispod deset hiljada danskih kruna. Norvežanima na to još dolazi i put do Danske i natrag, ali svako sam odlučuje gde je granica bola. Mnogi Norvežani uz to još slabo razumeju danski, ali valjda je neka uteha to što Danci još slabije razumeju norveški. Posle nekoliko dana obično ide lakše. U razgovoru s Dancima najvažnije je pokušavati, biti otvoren, dobro raspoložen itd., ali, i ovo je važno, ako vam na pitanje odgovore na engleskom, obavezno im zalepite jednu domaćinsku šamarčinu. Verujte mi. Ja (koji ovo pišem) živeo sam u Danskoj nekoliko godina. Jedino što pomaže je neprestano šamaranje po nosu.

Na internet stranici Kipling Travela nabrojane su sve moguće ptice grabljivice koje se mogu videti kod Mesinskog prolaza, ali tamo takođe stoji, citiram: „Najveći džokeri su plava vetruška i jastreb osičar koji su zabeleženi kod Mesinskog zaliva ili se veruje da ih tamo ima, ali njih naravno ne možemo da garantujemo. Ovo putovanje se sasvim uklapa u naš opšti koncept: treba da vidimo što je moguće više, ali akcenat je na kvalitetu i trajanju – putujemo da bismo učili, a ne da bismo štiklirali!“

Drugim rečima, ornitolozi koje samo zanima da vide što više vrsta i da ih štikliraju u svojim knjižicama, da bi zatim otrčali nazad u hotel da ispijaju rakije, nemaju šta da traže na ovom putovanju.

Globtroter je u Maj Britinoj garaži stajao oko osam godina, i oni koji se razumeju u motore možda će imati primedbe što će uskoro startovati iz cuga. Sigurno će reći da je dizel sveža roba. Pa još akumulator, antifriz itd. Sve su to validne primedbe, i da bih bio predusretljiv prema onima koji se kače za takve stvari, ja mogu da slažem i da kažem da je sin Maj Britinog sina, koji ne prepoznaje likove, pre par godina za Božić čitava dva dana iz čiste zabave prčkao oko globtroterovog motora. Dosađivao se u Vermlandu, pa je promenio ulje, zategao poneki šraf, napunio akumulator i upalio ga par puta. U osnovnoj školi mu je izborni predmet bio moped, a nekoliko puta je budžio i porodični vanbrodski motor. Tako da kad Dopler sad sedne za volan, iznerviran što je ponovo probuđen zapišavanjem, Globtroter će odmah da upali i do kraja ove priče neće praviti nikakve probleme. Volvo Kamioni prave izdržljive kamione, iako ne dobiju svi radnici uvek počasti koje zaslužuju. Ali niko nije savršen. Čak ni ja (koji ovo pišem), još su mi nastavnici u osnovnoj školi govorili da su mi sastavi dobri, ali da često malo zbrzam kraj, i bojim se da će tako biti i ovog puta, jer ću sad da napravim jedan skok u vremenu i da konstatujem da je globtroter čiji je šofer Dopler, a putnici Fon Boring i Maj Brit već prošao Karlstad, Karlskogu, Erebru i Norčeping i vozi na jug autoputem 15 niz istočnu obalu prema autoputu 33, prvo do Vimerbija i Hultsfreda, a zatim autoputem 34 do Kalmara i Elanda.

Iako je Fon Boring pokušao da nametne odluku da se u vozilu neće pušiti, ipak se puši. I priča se bez prestanka. Maj Brit radi i jedno i drugo. Sedi na mestu suvozača, duva, bira koja će se muzika slušati i priča, dok Fon Boring nema kuda da mrdne s kreveta iza sedišta. Dopler samo vozi. Ne zna šta da misli. Ne zna ko je. Zamoljen je da vozi kamion i on to radi, iako nikada ranije nije vozio kamion, ali upravljanje kamionom nije nikakva nauka, ima gas, kvačilo i kočnice kao i druga kola, i on uživa, sklanjaj mi se s puta majmune, razmišlja dok vozi, jer ja stižem.

Maj Brit ispunjavaju sedenje na mestu suvozača i švedski predeli koji klize pored nje, baš kao toliko puta ranije kad se vozila s Birgerom, ispunjava je nežnost prema njemu i oseća da su njen život i Volvo Kamioni nerazdvojni, bez obzira na to što smatra da ona svoj vrhunac na mnogo načina doživljava sada, a Volvo Kamioni su ga imali pre nekoliko decenija, dok su se još ljudski ophodili prema saradnicima. Pre nego što je Birger zglajznuo.

Dok se voze Maj Brit drži predavanje o istoriji Volvo Kamiona. Godinama je živela s tom istorijom, uvukla joj se pod kožu i, iako više uglavnom ne misli o tome, sad dok putuje oseća kako navire, i bez obzira na to što je to jedna duga priča, Maj Brit polazi za rukom da je popularizuje i skрати toliko da bilo ko može da je svари. Da je mlada u današnje vreme, Maj Brit bi sigurno imala hrabrosti da radi nešto u vezi s medijima. Ali nije mlada. Naprotiv, ona je stara gospođa koja puši hašiš i koja će uskoro umreti.

NB! Naredni odeljak može delovati enciklopedijski, ali samo delimično.

Iz (između ostalog) istorije Maj Brit i Volvo Kamiona.

1. Vesele dvadesete

Volvoova Serija 1 Švedskoj je po prvi put dala kamion sa osovinskim prenosom i pneumaticima u kom je šofer sedeo u izdignutoj kabini. Motor nije bio posebno jak, ali iako mu je maksimalna nosivost bila tonu i po, bio je tako solidno napravljen da je često korišćen i za duplo teže tovore. Maj Brit je izlazila iz puberteta. Volela je da ide na ples. Nije još bila srela Birgera. Fon Boring je bio upravo postao izviđač. Doplerovi babe i dede bili su deca.

2. Epohalna poboljšanja

Sredinom tridesetih godina Volvo se serijama LV-71 i LV-73 etablirao kao veliki izvoznik kamiona. Napravljen je modernija konstrukcija. Napušteni su točkovi s drvenim paocima. Prešlo se na bolji kočioni sistem. Motor je premešten napred i naviše tako da je postignuta značajno bolja raspodela opterećenja osovina. Napravili su niz različitih modela za različite namene. Takođe se mora spomenuti da kamioni nikada kasnije nisu bili tako udobni i lepi kao u ovoj deceniji.

Maj Brit je pohađala domaćičku školu u Geteborgu. Birger je pohađao Chalmers, a to je viša tehnička škola u istom gradu. Sreli su se, zavoleli itd.

Fon Boring je počeo da spava napolju.

Doplerove babe i dede su odrasli.

3. Kamion u vojsci

Četrdesetih godina je bio rat i u Volvou su bili dovoljno mudri da se tome prilagode. Volvo je postao jedan od glavnih snabdevača švedske vojske (iako kasnije generacije naravno mogu da se pitaju za šta ih je vojska koristila). Najveći napredak je bila konstrukcija kamiona sa zaobljenim kljunom koji je pravljen u mnogo varijanti i mogao se koristiti za sve živo. To je bio Volvoov najveći uspeh sve do serije F koja se pojavila sedamdesetih godina.

Kao kuriozitet može se spomenuti da je Volvo jedan od poslednjih proizvođača kamiona koji je prešao na dizel motore. Osnovni razlog tome bio je taj što je jedan od osnivača Volvoa, Gustaf Lašon, studirao zajedno s nekim tipom koji se zvao Junas Heselman i koji je kasnije izumeo motor koji je prirodno nazvao Heselmanov motor, i koji je Volvo dugo koristio, ali koji se pokazao lošijim od dizela, te je najverovatnije to prijateljstvo bilo razlog što je prošlo neko vreme pre nego što su prešli na dizel. Birger je Maj Brit u više navrata rekao da je ovaj Fleselman inače bio redak zver. Šta je Birger podrazumevao pod tim ne zna se. Da li je to značilo da je Heselman bio kreativan i hitre misli i jezika ili je to samo bio fini način da kaže da je bio čudak, to buduće generacije nikada neće saznati, naravno osim ukoliko njegovi naslednici ne poseduju informacije o tome, ali bilo bi malo smorno da sad krenem da ih zovem samo zbog toga. A sigurno je i skupo. Oni koji nisu u stanju da pređu preko toga neka zovu sami. Ja (koji ovo pišem) vala neću.

4. Dinamična decenija

Pedesete su više doprinele razvoju kamiona nego bilo koja druga decenija. Motori na benzin i primitivni dizel motori zamenjeni su efikasnim dizel motorima s direktnim ubrizgavanjem. Jači motori su omogućili duža i teža vozila. Titan, možda najpoznatiji Volvoov kamion svih vremena, izašao je 1951. Tri godine kasnije taj je kamion među prvima na svetu dobio turbomotor. Težina mu je skočila za samo 25 kila, ali su mu performanse sa 150 skočile na 185 konjskih snaga. (Neki možda smatraju da je prethodnu rečenicu trebalo završiti uzvičnikom, ali ja (koji ovo pišem) mislim da je upotreba uzvičnika znak slabosti. Uzvičnik se možda može upotrebiti dva puta u životu, ako se pišesvaki dan. Ako se ne piše svaki dan, uzvičnik se u određenim slučajevima može upotrebiti jednom. Ljude koji nekritično koriste uzvičnik treba internirati i deportovati – barem na neko vreme.)

Birger je učestvovao u konstrukciji titanove kabine.

Maj Brit je bila kod kuće s malom decom (od kojih jedno dakle nije prepoznavalo likove). Birger je kući dolazio samo o praznicima.

Fon Boring je proveo jednu lepu sedmicu u Londonu.

Doplerovi roditelji su bili tinejdžeri i briljirali su u školi, oboje.

5. Stiže kralj

Šezdesetih godina razvoj autoputeva i kamiona dostigao je takav stupanj da je kamion postao najvažnije teretno prevozno sredstvo. Volvo se isticao po zalaganju za gradnju sigurnih kabina s mestom za

spavanje kako za jednog, lako i za dva šofera. Birger je iz Geteborga prešao da radi u Umeo. Mesecima nije dolazio.

Fon Boring je jeo sve čudniju i čudniju hranu.

Doplerovi roditelji su briljantno studirali i Dopler je rođen.

6. Novi bezbednosni standard

Novi modeli s fantastičnim karakteristikama u pogledu komfora i bezbednosti smestili su Volvo u sam vrh konstrukcije kamiona. Šasija je montirana na spiralne opruge da bi vožnja bila udobnija, a šofersko sedište i prozori konstruisani su imajući u vidu ergonomiju i bezbednost. Krajem sedamdesetih pojavio se globtroter. On je preko dvadeset godina nametao standarde svetskim proizvođačima kamiona. Birger je bio u Volvou do početka osamdesetih, a onda ga je, kao što smo već spominjali, pogodilo to što su drugima pripisane njegove genijalne ideje. Povukao se. Otvorio je bolovanje, i na kraju je prevremeno penzionisan. Jednog dana je na benzinskoj pumpi seo u jedan globtroter dok je šofer bio unutra i plaćao. Odvezao ga je pravo u svoj ambar. Za njim je naravno izdata poternica, ali se nikada nije pojavio. Ne do sada, kaže Maj Brit. Drugim rečima, Dopler vozi krađeni kamion. A nema ni vozačku. I bogovski se zabavlja. Čak razmišlja da li je šoferovanje možda posao za njega. Možda je zadovoljavajuće čak i kad se odigrava u okvirima zakona.

7. Maj Brit nema pojma šta se zbivalo s Volvo Kamionima osamdesetih godina. Birger više nije radio tamo. U kući je akcenat bio na drugim stvarima. To je bila tužna deca nija.

8. Isto važi i za devedesete. Za Volvo Kamione stvari su se sigurno dobro odvijale, ali je za Maj Brit i Birgera to bila teška decenija. Birger je umro. Maj Brit je odsekla onu stvarčicu s kljunova svojih papagaja, bila je sudski gonjena i uz sve to imala i bolove u nogama.

9. Novi vek je dosad išao uzlaznom linijom. Ako ne za Volvo Kamione, ono barem za Maj Brit. Duvanje joj je odagnalo bolove i uvelo je u neku vrstu angažovanja za svet ili nešto slično. Stekla je nove prijatelje. A sad ide na Festival u Hultsfredu da igra s Bembom.

(Delimično enciklopedijski pasaž je završen.)

Fon Boring uzima reč. Umoran je od uzaludnog naklapanja Maj Brit. Kaže da je odavno prozreo njen prazni i lažni angažman. Za tebe nije važno protiv čega protestuješ, kaže. Ono što je tebi bitno jeste protest sam po sebi. Pušiš drogu i misliš da radiš nešto dobro za svet, ali ne vidiš da je protivrečno drogirati se i pokušavati promeniti nešto. Šta je u stvari radio taj Bob Marli kad je toliko dobar? pita Fon Boring.

Pravio je dobru muziku, odgovori Maj Brit uvređeno.

Znam da je pravio muziku, kaže Fon Boring. Ali šta je još radio?

Pružao je ljudima veru da je promena moguća, kaže Maj Brit.

Aha, kaže Fon Boring. I kad su stekli veru bili su toliko zadovoljni da su morali da puše dok se ne raspadnu i zaborave na sve. Molim lepo. Ko da ja ne znam o čemu pričam. Bio sam ja na džemboriju najamajci. Najhaotičniji džembori u istoriji izviđačkog pokreta.

Jesi li ti možda bolji? upita Maj Brit.

Da li je išta vredno ikada poteklo od nekoga ko puši hašiš? upita Fon Boring.

Pitala sam da li si ti bolji, ponovi Maj Brit.

Možda malo, reče Fon Boring.

Baš kad je globtroter skrenuo kod kioska za prodaju karata za Festival u Hultsfredu, Fon Boringu je na pejdžer stigla nova poruka. Plava vetruška, suprotno poruci koja je stigla ranije istog dana, nije od jučerašnjeg dana viđena na Elandu, ali je sad kod Umeoa primećena naizgled identična plava vetruška. Lepo sedi na jednom stubu od ograde i deluje kao da uživa.

Ide li ovaj kamion do Umeoa? upita Fon Boring.

Ide kud god treba, reče Dopler. Ako vlasnica dopušta. Maj Brit isprva izgleda kao da će da kaže ne, ali onda joj se licem razvuče đavolski osmeh i kaže: Možete da idete do Umeoa ako, i jedino ako, kupite najskuplju tortu koju tamo možete da nađete, ukasite je sa: „Srdačan pozdrav Volvo Kamionima od Birgera i Maj Brit Muberj, hvala na svemu“, i lično je uručite šefu filijale Umeo Volvo Kamiona.

Naravno, kaže Fon Boring. Dogovorili smo se.

Ali zašto? upita Dopler.

Imam ja svoje razloge, reče Maj Brit*.

Festival je u punom jeku. Svenska Akademin svira za nekoliko sati. Maj Brit u ruci drži torbu punu hašiša i para koje je zaradila na Bongu i Gregusu. Izađe iz globtrotera, mahne Dopleru i Fon Boringu i umeša se među ostale učesnike festivala koji uzgred budi rečeno izgledaju kao da su u proseku šezdeset-sedamdeset godina mlađi od nje. To je poslednji put da je vide.

* o tome da Maj Brit ima svoje razloge

Iza odluke Maj Brit da sadašnjem šefu Volvo Kamiona u Umeou pokloni skupu i divnu tortu leži jedna đavolski razrađena logika. Misli da će mu isprva biti drago, ali će se kasnije zapitati za razlog tog poklona. Zamoliće sekretaricu da proveri ko su Maj Brit i Birger Muberj. Ona neće saznati ništa o Maj Brit, ali će kasnije videti da je Birger Muberj četrdeset godina radio za Volvo Kamione. On se neće zadovoljiti time, već će početi da zove penzionisane radnike koji su možda poznavali Birgera, i na kraju će saznati celu priču. Birger je došao na ideju o globtroteru, ali mu to nikada nije priznato. Skrajnut je i umro je ogorčen. Torta će mu zastati u grlu i, ako u njemu ima imalo časti, priznaće svoju odgovornost, uzeće nož za pisma s pisaćeg stola i iskopati sebi oči, ili će ga možda žarili sebi u stomak i okretati, jer su sličnosti između Japana i Švedske velike, razmišlja Maj Brit, mnogo veće nego što ljudi misle. Obe zemlje su, svaka na svoj način, ekstremna društva u kojima je lična odgovornost veća nego na većini drugih mesta na svetu. Švedskom vlada najčistiji i najnemilosrdniji oblik protestantizma, a Japanom vlada isli takav oblik budizma. Za sve što uradi čovek je lično odgovoran. Napravi li grešku gotov je. Niotkuda nema pomoći. Sasvim je sam. Nema dugmeta za pokajanje kao što je slučaj u katoličkim zemljama i u manje strogim protestantskim društvima. Ako u Švedskoj napraviš grešku ti si mrtav čovek. Ako su tvoji prethodnici napravili grešku opet si mrtav čovek. Maj Brit se u svakom slučaju nada da osećanje odgovornosti seže tako daleko. Nada se i veruje.

Čim je izgubio Maj Brit s vidika, Dopler je nekoliko puta turirao ogromni kamion, izvezao ga s parkinga i krenuo na sever ka Norčepingu, a odatle na E4 koji kao reka vijuga sve do Umeoa i dalje. Voze velikom brzinom. Zaustavljaju se samo da pišaju i da kupe benzin i sušeno voće koje je taman dovoljno čudno da Fon Boring u nuždi može da ga gricka. U toku noći stižu u Umeo i Fon Boring telefonira s jednog kioska da bi saznao gde je plava vetruška. Dopler ga odvozi do jedne plaže na kojoj se već postrojilo oko dvadesetak entuzijasta s dvogledima na stativima, primusima i u sportskim jaknama. Plažom vlada sveta tišina. Plava vetruška im je kao otkrovenje. Svi bez izuzetka osećaju da su deo nečega što je malom broju ljudi dato da doživi. Toplo dočekuju Fon Boringa, ipak je on nestor među njima, na više načina njihov šef, a soko u ovoj svetloj letnjoj noći lepo sedi na svom stubu od ograde i pušta da ga slikaju i veličaju. Dopleru se skoro čini da je doleteo ovamo jer želi priznanje. Možda su se dole u Omanu loše odnosili prema njemu pa je čeznuo za nečim drugim. Preleteo je pola zemljine kugle i sad mu se trud isplaćuje. Dopler se upoznao s entuzijastima i pribavio šolju kale i hot-dog. Zatim se oprostio od njih i Fon Boring ga prati do globtrotera.

Kuda ćeš? pita Fon Boring.

Idem kući, kaže Dopler. Nedostaje mi porodica. Nedostaje mi bicikl. Nedostaje mi obrano mleko. Nedostaje mi onaj mali privezak na ključu od kola kojim otkačinjem kolica iz supermarketa kad kupujem obrano mleko. Na trenutke mi nedostaje čak i posao. Trebalo mi je malo vremena da shvatim da mi sve to nedostaje, ali sad sam shvatio i sad idem kući.

Čuvaj se, kaže Fon Boring.

I ti isto, kaže Dopler.

Uvek spreman? kaže Fon Boring.

Tja, kaže Dopler. Videćemo.

Sledeće što se događa jeste da Doplera u sledećoj krivini zaustavi policija.

Švedska policija (sa pištoljem za pojasom) ima više primedbi na to što on vozi kamion. Jedna je što je kamion ukraden, a druga što Dopler nema dozvolu za kamion, a kasnije tokom noći će otkriti da u krvi ima značajne tragove narkotika.

Smeštaju ga u ćeliju i baš kad se vrata uz metalni zvuk zatvaraju, muzika ide u fejd in. Svira Rage against the machine, a pesma se zove „Killing In The Name“. Ona najavljuje scenu koja dolazi malo kasnije, ali ipak prati događaje već od ove scene, ali idemo redom, jer je tebi (koji ovo čitaš) možda potrebno malo vremena da se privikneš da sam (ja koji ovo pišem) ovo što je dosad bila knjiga rešio da završim kao film, ali tako ti je to. I najbolje bi bilo da (ti koji ovo čitaš) pustiš spomenutu muziku i odvrneš ton dok gledaš kraj filma. Kraj je sledeći:

Dopler se nervozno šeta po ćeliji. On nije tip koji dobro podnosi oduzimanje slobode.

Fon Boring posmatra plavu vetrušku kroz svoj dvogled, onda spušta dvogled i kreće polako ka sokolu. Ostali entuzijasti ne shvataju šta se događa. Jedan mladi entuzijasta pokušava da ga zaustavi, ali ga jedan iskusniji sprečava. Ovo hoće da vidi.

Dopler pokušava da podigne betonski umivaonik koji stoji kraj zida ćelije, ali ne uspeva ni da ga mrdne.

Fon Boring se približava sokolu. Čovek bi pomislio da bi soko odavno odleteo i nestao, ali suprotno svakoj logici, on se ne mrda.

Dopler se obema rukama drži za rešetke na prozoru i urliče kroz noć.

Fon Boring se sasvim približio sokolu. Odmeravaju se pogledom. Ovo je poseban trenutak. Čovek i ptica. Ptica i čovek.

Bongo dotrčava iz šume i zaustavlja se pod prozorom. Dopler ga gleda i u knjizi bi ga zamolio za izvinjenje itd., ali u filmu reči nisu potrebne. Jasno nam je da su jedan drugom nedostajali i da mu Bongo oprašta.

Fon Boring pruža jednu ruku ka plavoj vetruški. Entuzijasti kao omađijani stoje sa svojim dvogledima. Nekolicini krenu i suze.

Bongo odvezuje jedan kanap kojim se policijski psi preko dana privezuju za žicu i uspeva da ga gurne uvis tako da Dopler može da ga uhvati. Dopler ga vezuje za rešetku.

Plava vetruška dugo posmatra Fon Boringa. Razmahuje krilima i mislimo da će da odleti.

Bongo vuče konopac iz sve snage i tek sada, u jarkoj svetlosti policijskog reflektora s krova, vidimo da on više nije mladunče već snažan odrastao los. Mišići mu se napinju pod kožom. Mislimo kako neće moći, nije dovoljno snažan, konopac neće izdržati, rešetke su prejake, takve misli nam proleću kroz glavu, a Bongove snažne zadnje noge zloslutno podrhtavaju.

Soko ne odleće, ali je skeptičan. Fon Boring se svlači. Naga ptica. Nag čovek. Zatim ponovo pruža ruku ka njemu.

Dopler pokušava da gura rešetku iznutra i u Bongovim očima vidimo da je na samom izmaku snaga. Odahne jedan sekund, skupi snagu i povuče. Rešetka se odvaljuje. Pada na zemlju.

Plava vetruška konačno prelazi na Fon Boringovu ruku. Gledaju se. Soko se smeši. Fon Boring se smeši.

Policajci su čuli sumnjive zvuke i došli da provere šta se događa. Dopler se muči da izađe kroz uski otvor.

Fon Boring se okreće i polako ide ka entuzijastima s plavom vetruškom na ruci. Oni ne veruju svojim očima. Mladi entuzijasta koji je pokušao da ga zaustavi nekontrolisano plače.

Dok policajci zagledaju Doplerovu ćeliju, on izlazi i penje se na Bongova leđa, i pre nego što policajci uspeju da otkoče pištolje, Bongo i Dopler nestaju u šumi. Kojoj pripadaju.

Fon Boring se približava entuzijastima, dolazi do njih, ali se ne zaustavlja. Prolazi pored njih. Sa sokolom na ruci kreće niz plažu na jug. Entuzijasti se gledaju. Ovo je najveći događaj kome su u životi prisustvovali. Fon Boring nestaje. Kuda ide? Ne znamo. To je poslednji put da ga vidimo.

Onda ide rez i tek sad vidimo Festival u Hultsfredu. Zora je i shvatamo da muzika koju sve vreme čujemo dolazi iz jednog šatora, s jednog od onih plejera sa ogromnim zvučnicima. Maj Brit, Bembo i gomila omladine vrtoglavo igraju. Pesma polako raste i svi koji gledaju osećaju krešendo u krvi, osećaju agresiju i sad dolazi klimaks, vidimo da je Maj Brit srećna, nikad joj nije bilo bolje, već godinama nije provela tako dobro večer i noć, srela je Bemba i zajedno su gledali Svenska Akademin, posle toga je bilo još koncerata, neprestanog ispijanja piva i duvanja, sad je dakle žurka, i odjednom joj je sve jasno, vidi svet onakav kakav jeste, vidi sebe i kad uskoro počne najintenzivniji deo pesme, ona će ga svih šesnaest puta otpevati s vokalistom Rage against the machine, sve glasnije i intenzivnije sve dok na kraju ne poviče: „Fuck you I won't do what you teli me!“ celom svetu. I to je

poslednje što će uraditi. Jer neće poživeti do sledeće pesme. Srušiće se. Stara je i poslednjih nekoliko godina se nije štedela, tako da nije ni čudno, ali je ipak tužno, i zato zamrzavamo sliku, zamrzavamo krupni plan Maj Brit dok iz sveg glasa peva i vrca od života.

Kad prođe odjavna špica i u sali ostanu samo entuzijasti, dolazi epilog u kom vidimo Doplera kako se iskrada iz šume, kupuje tortu, naručuje ukras i na kraju je isporučuje sadašnjem šefu Volvo Kamiona u Umeou. Šef pojede komad torte, a onda zamoli sekretaricu da sazna ko su Maj Brit i Birger Muberj. Ona proverava i izveštava ga. On uzima slušalicu i pošto obavi nekoliko telefonskih razgovora nepomično sedi i zuri u tortu. Donja usna mu podrhtava dok po rukama premeće svoj džepni nožić. Ali ga na kraju vraća u fioku. Što je mnogo mnogo je, kaže u kameru. Ipak ovo nije Japan.

Ostao sam samo ja (koji ovo pišem).

I šta s tim?

Osećam da želim još da pišem. Dopler ide kući u Oslo, ali tamo neće stići bez problema. To već sad sa sigurnošću mogu da vam kažem. Ali ne mogu ni ja samo da pišem. Imam i drugih obaveza. Dok sam pisao poslednje poglavlje probudio se npr. naš mlađi sin, a žena mi je bila u kupatilu, tako da sam morao da ga nosam u nosiljci dok nije ponovo zaspao, a ima već i dosta kako sam dobio SMS od majke koja je zajedno sa ocem na putu iz Trondhajma za Oslo. Napisala mi je da su prošli Gardermuen, tako da sad moram da požurim da kupim hranu, možda nešto suhomesnato, možda u Šturu centru, jer tamo imaju i igračku vinčesterku koju želi naš stariji sin, i ja sam mislio da mu je kupim za rođendan koji je sledeće nedelje. Ta priča s plastičnim oružjem je malko komplikovana, ali ja sam pristalica toga. Neka pucaju, kažem ja.

Evo sad čujem da mi se roditelji parkiraju ispred zgrade. Odoh da se pozdravim s njima.

Izdavačko preduzeće *Geopoetika*

Direktor Vladislav Bajac

Štampa Čigoja štampa Studentski trg 13, Beograd

e-mail: chigoja@eunet.yu www.chigoja.co.yu

Objavljivanje ove knjige pomogla je agencija NORLA – Norwegian
Literature Abroad